

ІНФЛЯЦІЯ-2009: ЦІНИ ЗРОСТАТИМУТЬ ПОВІЛЬНО **СТОР 24**

У ПЕРІОД КРИЗИ ВІТЧИЗНЯНІ ТУРИСТИ СТАЮТЬ ПАТРІОТАМИ **СТОР 42**

КОНОТОПСКА БИТВА: ПЕРЕМОЖЦІВ НЕ СУДЯТЬ **СТОР 50**

5 Тиждець

український

№ 25 (86), 26 ЧЕРВНЯ 2009

ОСОБЛИВОСТІ
КСЕНОФОБІЇ
ПО-УКРАЇНСЬКИ
стор. 30

Стор. 16

НА ПЕНСІЮ?

ПРЕМ'ЄРА!

у кінотеатрі «Україна»

★ **3 1 ЛИПНЯ**

**Льодовиковий період 3.
Ера динозаврів /
Ice Age 3: Dawn of the Dinosaurs**

20th Century Fox, США, 2009

Жанр: анімація

Режисер: Карлос Салдана

Продовження історії про улюблених героїв.

Ще більше гумору та видовищності - плюс магія трьохвимірної анімації. Новим для трилогії став неймовірний та величезний прихований під льодом світ, населений динозаврами.

Наша адреса:

м. Київ,
вул. Городецького, 5

Автовідповідачі:
279-6301, 279-6302

Бронювання та доставка квитків:
279-6750, 279-8232

www.kino-ukraina.com.ua

% ЗАЧОТНА НОВИНА!

квиток за 10 гривень

для студентів денної форми навчання на перший, другий та останній (після 23:00) сеанси у будь-який день! (за наявності студентського квитка)

На всі інші сеанси діє **постійна знижка 50%** (за наявності студентського квитка)

Знижка 50 % для дітей та школярів на всі сеанси з 14:00 до 18:00 з понеділка по п'ятницю

i Доставка квитків за тел.: **279-6750, 279-8232** Вартість: 20 гривень.

За інформацією стосовно подій, сеансів та знижок звертайтеся до адміністратора кінотеатру, телефон: 279-67-01

Дирекція кінотеатру залишає за собою право на зміну вартості квитка та порядку надання знижок, залежно від умов прокату фільму.

Дискомфорт від сусіда

ЮРІЙ МАКАРОВ
шеф-редактор

Знаєте, я читав Роллана Барта, був такий гріх. І Льва Лосева також трапилося. Один із дописувачів на нашому сайті зробив зауваження: мовляв, те, що ми називаємо міфами **Ідив. попереднє число Тижня**, є лише стереотипами, а міф – це чітке поняття, що означає конкретну форму свідомості архаїчних народів («Іліада» з «Одіссеєю», «Упанішади», «Гільгамеш» тощо). Невігласи, читайте класиків!

І так, і ні. Стереотип – це щось другорядне, незначуще, може, й шкідливе, але не дуже важливе. Міф, хай у не зовсім коректному, переносному, побутовому сенсі, – річ визначальна, він окреслює структуру і контури колективної свідомості. Поміж таких «міфів з натяжкою», спільних для нашого недавнього «єдиного культурного простору», себто і для нас самих, і для наших сусідів, є ще один, якого ми минулого разу не торкнулися. А саме: українці, мовляв, страшенні антисеміти і взагалі ксенофоби.

Як і кожне упередження, ця не надто похвальна репутація спирається на якісь реальні прецеденти. Було б дурницею заперечувати, що з нашими найближчими сусідами ми не завжди й не скрізь поводитися, як би так сказати, чемно. Як саме, про це краще запитати поляків із євреями. Вони дещо дбайливіше за нас ставляться до своєї історії й усі кривди, напевне, акуратно каталогізували. І саме вони поширили стійке уявлення про невинуватих антисемітів та полонофобів. Це вже, даруйте, не якийсь там стереотип, а основа сприйняття: хохол і націоналіст (у сенсі саме ксенофоба) так само неподільні, як хохол і сало чи хохол і вареники.

Тут може бути два пояснення. Російський етнолог Лев Гумільов своїми екзотичними теоріями доводив, що є нібито народи близькі за духом, а є такі, що не здатні жити інакше, як за моделлю кішки з собакою. Науково підтвердити чи заперечити таку гіпотезу практично неможливо. Краще, за принципом Оккама, не шукати складних пояснень там, де є прості й вичерпні. Будь-які конфлікти мають першопричину на рівні шкурного інтересу. Ким був поляк для українця? Паном, з іншими він не стикався. Москаль? Представником колоніальної адміністрації, який вимагав розмовляти з ним «па-человеческі». Єврей? Спочатку шинкарем, а потім комісаром. Усе! У звичному повсякденні варіантів для інших комунікацій за межами відведених ролей, владних чи господарських, не було. Та хіба ми одні такі? Французи завжди ненавиділи німців і навпаки, ірландці англійців і навпаки. Італійці ненавиділи французів, фіни шведів, болгар турків, бельгійці іспанців, норвежці данців. Ми навіть не усвідомлюємо масштабів духовної роботи, яку виконали народи Старого світу, в результаті чого віковичне яблуко розбрату – французько-німецьке місто Страсбург-Страсбург – стало столицею об'єднаної Європи.

Тобто не слід посипати голову попелом, в минулому ми не унікальні, а станом на сьогодні також пройшли фантастичну еволюцію, як і наші колишні вороги, а нині чи сусіди, чи співгромадяни. Як уже не раз було сказано, нинішні поляки є палкими захисниками України, а поміж тих, кого можна назвати візцевими українськими націоналістами в сучасному сенсі, чимала частка людей з при-

звищами на кшталт Ландау та Фінкельштейн.

Що ж до сучасних наших вуличних ксенофобів, то вони є цілком модерним продуктом. Міська шпана, люмпен, покидьки не можуть жити інакше, ніж за принципом ворожості до когось поруч, бо їхні мізки жодних інших принципів гуртування (товаришувати проти когось) не уявляють. Це значною мірою імпортований товар, і найближчий прототип слід шукати не в Ліверпулі й не в Дубліні, а в Підмоскові.

Але є ще одна подробиця українського пейзажу, що стосується ксенофобії, – це, власне, упередженість до самих українців і всього українського. Почасті вона успадковує багату традицію, частково підготовується сучасною пропагандою через наш східний прозорий кордон. Колоніальна зверхність – річ природна, вона була притаманна найкращим, найінтелігентнішим представникам Російської імперії. Наш колишній земляк Михайло Булгаков знущався як з української мови, так і з її носіїв. Юна киянка Ганнуся Горенко (до речі, майбутня мати Льва Гумільова), стаючи поетесою, поміняла собі прізвище на бабусине – «Ахматова» начебто звучало не так вульгарно. Зовсім перегорнути цю сторінку заважають їхні духовні спадкоємці з тими самими упередженнями, тільки без їхньої культури (взагалі без культури). І якщо міряти ксенофобію ступенем комфорту чи дискомфорту тієї чи іншої групи, то українцеві у своїй державі часом досі не дуже затишно.

Це я, власне, дуже конспективно. Детальніше про ксенофобію, справжню та уявну, читайте на стор. 30.

ФОТО: ОЛЕКСАНДР ЧЕРКЕНЬОВ

42 **ПОВЕРТАЄМОСЯ ДО ДИКУНСТВА**
Через кризу українці віддають перевагу вітчизняним курортам і неорганізованому відпочинку

ФОТО: ОЛЕКСАНДР ЧЕРКЕНЬОВ

16 **ЧУЖИЙ СЕРЕД ЧУЖИХ**
Тарас Чорновіл про «пенсійний фонд» Віктора Януковича і складний вибір спонсорів Партії регіонів

ФОТО: ДМИТРО СЛАХОВСЬКИЙ

46 **СТОЛИЦЯ П'ЯТИ ГЕТЬМАНІВ**
Тиждень оцінив наслідки ще не завершеної реконструкції Батурина

НА ЧАСІ

- 3 **КАРИКАТУРА ТИЖНЯ**
Малюнок Віктора Кудіна
- 4 **ОСОБИСТА ДУМКА**
Юрія Макарова
- 6 **ФОТО ТИЖНЯ**
Неволя вибору
- 8 **ТЕНДЕНЦІЯ ТИЖНЯ**
Відразу за кількома напрямками відбувся наступ на державну мову
- 12 **МАЙЖЕ СЕРІОЗНО**
Про користь брехні для виживання видів та окремих політичних діячів

ВПРИТУЛ

- 20 **ПАРТІЙНИЙ ТРАНЗИТ**
Чому політики легко зраджують своїх лідерів
- 22 **RUNNING MAN**
Погляд Тараса Березовця на політичну міграцію
- 24 **ІНФЛЯЦІЙНЕ ДИВО**
Середньомісячне зростання цін не перевищить 1,3%
- 26 **КУРС НА ГЛИНЯНИХ НОГАХ**
Чому зміцнення нацвалюти щодо долара США – тимчасове явище
- 28 **ВІД ЛЮБОВІ ДО НЕНАВИСТІ**
Білорусь повертається обличчям до Європи, спиною – до Росії

ТЕМА ТИЖНЯ КСЕНОФОБІЯ

- 30 **«ДРУЗБА» НАРОДІВ**
Редакційна колонка
- 32 **ІГРИ КСЕНОФОБІВ**
Ми расисти, яких переслідують за національність на власній території
- 36 **ТИЛЬКИ ДЛЯ ЧОРНИХ**
У Франції підводить голову африканський та арабський расизм
- 38 **НЕ ПРИЖИЛИСЯ**
У ЄС ламають голову над «новими європейцями»
- 41 **ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКОГО РЕЙХУ**
Погляд Євгена Головахи

МИ

- 50 **НЕПОЛІТОКРЕКТНА ЗВИТЯГА**
Тиждень по-новому поглянув на Конотопську битву, 350-річчя якої відзначається нині

НАВИГАТОР

- 54 **ОСТАННІЙ З АВАНГАРДИСТІВ**
Видатний український композитор-шістдесятник Леонід Грабовський про невизначене майбутнє академічної музики
- 56 **ПЕРСОНАЛЬНЕ**
Галіни Волчек
- 60 **ВДГУКИ**
Вистави, фільми, виставки, книжки, записи
- 62 **КУЛЬТУРНІ ПОДІЇ**
- 64 **ТЕСТ-ДРАЙВ**
Mitsubishi Galant
- 66 **КІЛЬКА СЛІВ ВІД ЖУРНАЛІСТІВ ТИЖНЯ**

Перше українське пиво з 1715 року

20 червня Володимир Кличко технічним нокаутом переміг Руслана Чагасва з Узбекистану. Фахівці мляво коментують бездоганну підготовку і тактику ведення бою, втілену молодшим Кличком, нарікаючи на те, що українець демонструє бокс інтелектуальний і виважений, а глядачі вже скучили за м'ясорубкою.

Натомість братів хвилюють не відгуки, а проблема переговорів із наступними суперниками, чий перелік більше ніж скромний. Чемпіон за версією WBC Віталій Кличко веде перемовини з чемпіоном WBA Ніколасом Валусвим, проте цей двобій не відбудеться без благословення американського промоутера Дона Кінга, з яким наші спортсмени

Неволя вибору

давно не дружать. Девід Хей може відважитися на спробу № 2 з Володимиром, але і Віталій не проти нокаутувати британця, а потім примусити з'їсти вже знамениту футболку з образливим малюнком. Також обоє братів розглядають кандидатуру американця Кріса Арреолі. Александр Поветкін – останній у переліку і перший у списку претендентів за версією IBF, хто міг би скласти конкуренцію Володимирові. Інтриги ж найближчим часом не буде – брати пообіцяли матері ніколи не битися один з одним. І, схоже, все цікаве у світі суперважковаговиків перемістилося за лаштунки, де роблять бізнес і борються завзятіше за богатирів.

Фото: PHL

Перші ластівки осені...

Без особливого галасу Верховна Рада зробила епохальний крок... назад: уперше за роки незалежності відбувся наступ на державну мову відразу за кількома напрямками

У вівторок 323 голосами парламент ухвалив Закон «Про судоустрій в Україні», який дозволяє вести судочинство російською мовою «за згодою сторін». Того самого дня в Раді зареєстровано законопроект про використання «мов національних меншин» у телерадіомовленні. Його автори, депутати-регіонали Колесников, Шуфрич & К пояснюють:

П'ЯТЬ ОБЛИЧ

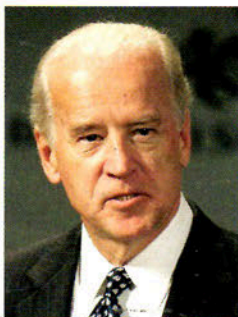
ЮНУС-БЕК ЄВКУРОВ
вижив після замаху

Вранці 22 червня на шляху руху кортежу президента Інгушетії спрацював вибуховий пристрій потужністю 70 кг у тритиловому еквіваленті. Підірвав пристрій, що був схований в авто, терорист-смертник. Унаслідок замаху загинули ще дві особи. Євкурова, його брата й охоронця поранено.

ДЖОЗЕФ БАЙДЕН
відвідає Київ та Тбілісі

Віце-президент США перебуватиме у Києві та Тбілісі 20 – 24 липня. Цим візитом американська адміністрація хоче запевнити Україну та Грузію, що надалі підтримуватиме демократичні перетворення у країнах і не кине їх напризволяще у їхніх складних відносинах із Кремлем.

МІХАІЛ ЗУРАБОВ
може стати послом Росії в Україні

Кандидатуру радника російського президента Дмитрія Медведєва і колишнього міністра охорони здоров'я та соціального розвитку запропонував Кремль на посаду посла Росії в Україні. Тепер Зурабова мають затвердити Державна дума та Рада Федерації.

НЕДА СОЛТАНІ
символ іранської опозиції

Молоду жінку вбив член іранської добровільної міліції Басідж на марші протесту опозиції у Тегерані. Відеозапис її смерті, який зробили демонстранти, було викладено в інтернеті. Неда (її ім'я в перекладі з фарсі означає «голос» або «заклик») після смерті стала обличчям-символом іранської опозиції.

ВІКТОР ЮЩЕНКО
став популярнішим

Вперше за тривалий час рейтинг президента України зріс. Це сталося після того, як Партії регіонів та БЮТ не вдалося створити широку коаліцію. За даними проведеного Національним інститутом стратегічних досліджень опитування, за Віктора Ющенка зараз готові проголосувати 7,5% виборців (у квітні – 3,5%).

«Мовлення мовами меншин не повинно піддаватися надмірним непропорційним вимогам щодо перекладу, дублювання, синхронного перекладу або субтитрів».

Ми ж дорослі люди, все розуміємо. Геть машкару! Відтепер увесь судоустрій в країні може послугуватися російською без жодних обмежень, а телеканали вже не морочитимуть собі голову дрібненьким рядочком титрів унизу екрана, який мав би символізувати повагу до 67% співвітчизників — саме стільки в нас україномовних, згідно з останнім переписом населення 2001 року. Як на практиці досі виконувалися приписи законів та регуляторних актів, ми чудово знаємо: саботаж, імітація бурхливої діяльності. Мабуть, саме така політика нині називається «утисками російськомовного населення».

Як на гріх, та сама ПР інцидує звільнення парламентом міністра Івана Вакарчука: офіційно — «за цілеспрямоване руйнування освіти та науки», неофіційно — за його зусилля з українізації галузі. І, як на гріх, у четвер Нацрада зареєструвала в Україні російський «Первый канал», що стало символічним збігом: ласкаво просимо, панове, в Україну поширювати свою пропаганду й лити бруд, вочевидь, в інтересах Верховного комісара ОБСЄ, на якого посилалися напередодні законодавці.

Подолання колоніальної інерції потребує цілеспрямованих зусиль упродовж життя не одного покоління. Але коли неефективність держави накладається на відсутність свідомої політики деколонізації, а згодом відверту зневагу до прав не якоїсь там меншини, а, власне, «консти-

туційної більшості» населення, слід відверто визнати капітуляцію. Йдеться не про якусь випадкову активність п. п. Колесникова, Кивалова і Табачника, яким кортить якнайшвидше приборкати останні острівці спротиву та ділянки гетто, в яких досі de facto перебуває мова титульної нації. Ми чуємо блискуче скоординовану симфонію, де регіонали, як завжди, грають першу скрипку. Але зверніть увагу, як чудово звучить весь оркестр! Звідки стільки енергії? Руки звільнилися після відмови від коаліції? Чи хтось махнув паличкою?

Українці навчені читати між рядків. Влада дає чіткі сигнали: віднині вона не просуває і не захищає державну мову. Що в нас тепер на черзі? Що здаємо наступне?

Самійло Ворс

ЦИФРА ТИЖНЯ

\$4,2 млрд

необхідно НАК «Нафтогаз України», щоб закачати в підземні сховища 19,5 млрд м³ російського газу і виконати взяті на себе договірні зобов'язання. «Цей газ потрібен як ЄС — для використання взимку, так і Росії, щоб закачати зайвий обсяг газу влітку. Спільне щастя України, Росії та Євросоюзу має хтось профінансувати», — каже прем'єр-міністр Юлія Тимошенко. Проте надати українській стороні кредит на відповідну суму вже відмовилися РФ, ЄС та США. Зараз питання кредитування НАК розглядають Світовий банк і Європейський банк реконструкції та розвитку.

на 20%

зросла цього року середня вартість роумінгу українських мобільних операторів. Учасники ринку пояснюють подорожчання послуги девальвацією гривні.

на 25 коп.

збільшив максимально допустимий ціну на бензин А-95 секретаріат експертно-аналітичної групи при Мінапалівенерго. На деяких заправках вартість пального вже сягнула верхньої межі — 6,98 грн за літр. З початку червня середня ціна бензину А-95 в Україні зросла на 10,52%.

РЕЙТИНГ

Україна стабільніша за Росію

Американські дослідники оприлюднили рейтинг нефункціональних держав

Американський «Фонд за мир» і журнал Foreign Policy вже в'яте оприлюднили щорічний рейтинг держав, що не відбулися (failed states), тобто держав, не здатних виконувати свої функції. Вже другий рік поспіль до першої трійки рейтингу входять африканські

країни Сомалі, Зімбабве та Судан. Україна ж посідає 110-те місце, тобто є державою на межі між стабільністю та хаосом. Поміж країн СНД це найвищий показник, решта мають проблеми з демократією та економікою або територіальні конфлікти.

Смерть фотографа

Під час відвідин Харківського заводу «ФЕД» лідером ПР Віктором Януковичем помер 49-річний фотограф Костянтин Сокол, який знімав цю подію. За попередніми даними, в чоловіка стався серцевий напад. Як стверджують очевидці трагедії, охорона не пропустила карету швидкої на територію заводу й лікарі витратили забагато часу, щоб добігти до хворого від прохідної. Натомість прес-служба Партії регіонів заперечує цю інформацію, стверджуючи, що на момент смерті фотографа Янукович разом із охороною вже покинули територію заводу.

Кредитів у валюті не буде

Верховна Рада ухвалила закон, що забороняє видавати населенню кредити в іноземній валюті. Виняток зроблено лише для підприємств, які беруть кредит під виробничі потреби, наприклад, щоб закупити обладнання чи сировину за кордоном. Ця заборона є

частиною процесу боротьби з доларизацією української економіки.

Гру завершено

Після того як парламент зміг подолати президентське вето, Віктор Ющенко таки підписав закон про заборону грального бізнесу. При цьому президент і надалі вважає,

що парламент у такий спосіб просто робить собі піар. Бо, на думку Ющенка, цей закон призведе до поглиблення тінізації та криміналізації грального бізнесу.

Година X для мобільників

З 1 липня в Україні заборонено продавати незареєстровані мобільні

Нацбанк гарантує

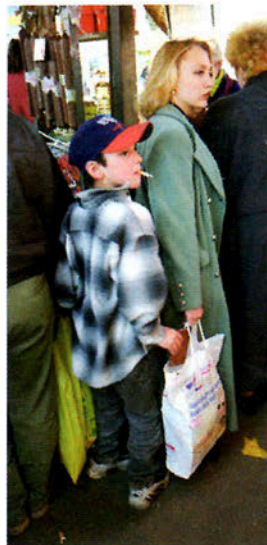
НБУ повертатиме гроші вкладникам збанкрутілих банків, якщо на відшкодування не вистачатиме активів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (4,5 млрд грн). Раніше кредитувати Фонд мав право лише Кабмін, а відповідна процедура вимагала внесення змін до закону про державний бюджет, що збільшувало термін повернення коштів вкладникам. Згідно з новим механізмом, дефіцит грошей Фонду оперативнo покриватиме Нацбанк, а уряд згодом компенсуватиме відповідні витрати. Максимальний розмір гарантованої компенсації залишився незмінним — 150 тис. грн. В стадії ліквідації нині перебуває 11 банків.

телефони. А з 31 липня нелегально ввезені мобільники неможливо буде підключити до мереж українських операторів. У тих, хто купував свій апарат за кордоном або ж із рук, є ще місяць, щоб зареєструвати код IMEI свого мобільного терміналу чи перевірити його наявність у базі даних.

Зачистка міністрів

Загроза розпуску ВР залишається, попри призначення дати президентських виборів на 17 січня 2010-го. За Конституцією, президент не може розпустити Раду в останні шість місяців терміну своїх повноважень. Проте Основний Закон наділяє його таким правом, якщо ВР не сформує дієздатного уряду. Якраз позбавити Кабмін дієздатності прагнуть Партія регіонів разом із Секретаріатом президента. З 21 крісла в уряді чотири вже вільні, а фракції ПР та КПУ вимагають звільнити ще шістьох міністрів: внутрішніх справ, охорони здоров'я, культури, юстиції, освіти, промполітики. Щоб уряд працював, у ньому має бути щонайменше 14 міністрів.

Війна з крадіями

Відтепер за ґрати можуть потрапити й дрібні злодії, які своїми діями спричинили збитки лише на 60 грн 50 коп. Відповідний закон, що значно посилює кримінальну відповідальність за крадіжки, підписав президент Віктор Ющенко. Раніше кримінальна відповідальність за поцуплене майно наставала у випадку, якщо сума збитків перевищувала 907 грн 50 коп. Це призводило до того, що міліція відмовлялася шукати дрібних злодіїв і порушувати кримінальні справи з приводу викрадення, приміром, старих мобільних телефонів.

РОЗКРАДАННЯ БЮДЖЕТУ

MBC оприлюднило 10 найрезонансніших фактів привласнення державних коштів

ВОЛИНЬ

♦2,66 млн грн привласнили посадовці служби автомобільних доріг під час реконструкції траси «Київ – Ковель – Ягодин».

ЛЬВІВЩИНА

♦2,5 млн грн «заробив» підприємець, незаконно вигравши тендер на реконструкцію Вірменського собору у Львові.

ВІННИЧИНА

♦2 млн грн, що мали бути спрямовані на розвиток малого бізнесу, привласнили посадовці одного з регіональних фондів.
♦3,5 млн грн привласнили працівники райуправління пенсійного фонду і два підприємці внаслідок незаконного нарачування пенсій фіктивним особам.

БУКОВИНА

♦1,14 млн грн, що мали бути спрямовані на ремонт зруйнованих повинно дитсадків та шкіл, привласнили посадовці Чернівецької облдержадміністрації та підприємця.

ОДЕЩИНА

♦18 млн грн отримали організатори конвертаційного центру шляхом укладання фіктивних угод на постачання продуктів харчування до Міністерства оборони України за завищеними цінами.

ЛУГАНЩИНА

♦1 млн грн отримав директор приватного підприємства на ремонт доріг в одному із селищ і витратив їх на побудову свого автосалону.

♦1,9 млн грн привласнили заступник гендиректора та помічник головного інженера державного підприємства за фактично невиконані роботи за проектом ліквідації шахти ім. Войкова.

ЗАПОРІЖЖА

♦3 млн грн незаконно отримали підприємство-постачальник шкільних автобусів та чиновники облдержадміністрації.

♦4,1 млн грн «заробили» бердянські чиновники та підприємці на будівництві берегоукріплювальних споруд на Бердянській косі.

ГРАФІКА: ПАВЛО НЕЦ

Викуп за судно з покійником

Після отримання викупу в \$1,3 млн сомалійські пірати відпустили судно Marathon, до команди якого входило 8 українців. Опісля звільнення стало відомо, що ще під час захоплення судна 7 травня пірати вбили одного українця, але заради викупу тримали

цей факт у таємниці. В піратському полоні ще перебувають 24 українських моряки на балкері «Аріана» і двоє – на судні MV Hansa Stavanger.

Порнопристрасті-2

На вимогу правозахисників Мін'юст дав пояснення щодо відповідальності за

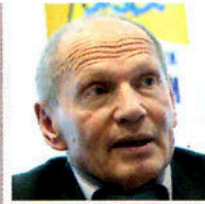
зберігання порнографії, яку передбачають ухвалені парламентом зміни до Кримінального кодексу. Мін'юст наголосив, що заборонено зберігати порнографію лише з метою збуту та розповсюдження. Тепер проти змін виступили художники, які спеціалізуються в жанрі ню.

Сафари Лозинського

Гучний скандал розгорівся в українському політикумі: Віктора Лозинського, народного депутата від Блоку Юлії Тимошенко, звинувачують у розправі над 55-річним безробітним Валерієм Олійником. Інцидент стався 16 червня у селі Грушки Голованівського району Кіровоградщини. За версією Лозинського, яку підтримує слідство, він разом із прокурором району та начальником місцевої міліції ловили озброєного злочинця біля мисливських угідь народного обранця. При цьому наголошується, що жодного пострілу в зловмисника зроблено не було. Невдовзі Олійник помер у шпиталі. Експерти, які оглянули тіло загиблого, нарахували на ньому кілька вогнепальних поранень і переломів. Однопартійці Лозинського наголошують, що той гідний нагороди за затримання злочинця. Односельці ж Олійника розповіли журналістам, що депутат тероризує їх уже кілька років, а декому погрожував розправою. Історія з однопартійцем може неабияк зашкодити рейтингу прем'єрки напередодні президентських виборів.

ЦИТАТИ ТИЖНЯ

Народний депутат від НУ–НС Ярослав Кензюр із приводу виступу депутата від ПР Дмитра Табачника щодо освіти в Україні:

«Я звертаюся до президента України – і хай це буде наука всім українофобам, усім україноненависникам – позбавити громадянства цього так званого громадянина України, який, соромно сказати, є депутатом Верховної Ради»

Лідер ПР Віктор Янукович про газову суперечку України з Росією:

«Результат ми отримали – гостра реакція Росії, Європа відступила назад, а Україна знову опинилася в «дер'єме», м'яко кажучи»

Президент Франції Нікола Саркозі про паранджу та хіджаб:

«Ми не можемо змиритися з тим, що в нашій країні є жінки, котрі знаходяться за сіткою, як за тюремними ґратами, котрі відрізани від соціального життя й позбавлені права на прояв індивідуальності»

МАЙЖЕ СЕРІОЗНО

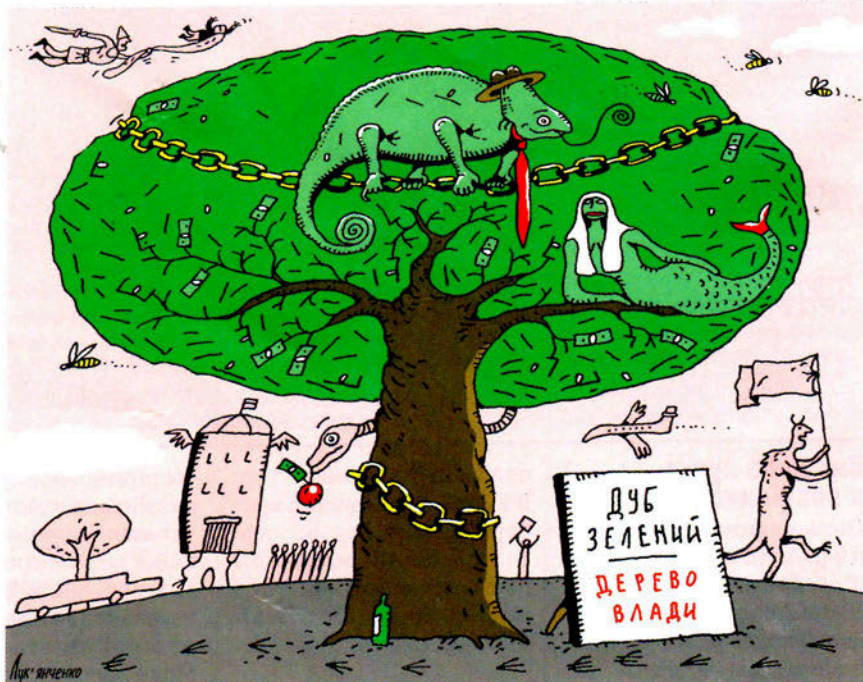
Мімікрія

Про користь брехні для виживання видів і окремих політичних діячів

Батьки, втовмачуючи в голови своїм чадам, мовляв, брехати не можна, лукавлять. Брехня – потужний рушій еволюції, безліч видів вижили завдяки тому, що безбожно дурили як хижаків, так і своїх жертв. Тропічна ящірка хамелеон удає з себе листочок або гілочку, щоби вліпнути комашку, зебри набули своє контрастне смугасте забарвлення, щоби замилювати очі левам та гепардам, які на них полюють. У наших широтах трапляється муха-дзюрчалка, яка зовні подібна на бджолу. Видаючи себе за отруйну комашку, ця муха уникає неприємних зустрічей із пташками. Провідну роль відіграє брехня й у житті людства. Так, якби виробникам не вдалося обдурити мільйони споживачів, що їхня продукція незамінна, більшість корпорацій збанкрутували б іще до економічної кризи. І, звісно ж, без брехні важко уявити політику.

Говорячи правду, практично неможливо не лише досягти владних висот, а й елементарно жити в політичному болоті. І вчасно мімікрувати у ворога не менш важливо, ніж удати з себе друга. Зокрема, щоби показати електорату, на який зазвичай і спрямовується вся мімікрія, що ти – д'Арданьян, а решта – гвардійці кардинала.

Ось уже колишній міністр транспорту і зв'язку Йосип Вінський, донедавна найближчий соратник Тимошенко, якого в 2007 році навіть називали скарбником її блоку, відтепер став в очах Юлії Володимирівни негідником і корупціонером. Тимошенко звинуватила Вінського в тому, що він коштом ввірених йому Укрпошти та Укрзалізниці збирався фінансувати власну президентську кампанію. «Заява Тимошенко – це ганьба для неї самої, – відреагував экс-міністр. – Це те, чого не може бути в державі, у виконавчій владі тим більше. Це вже дно, нижче якого не може падати жоден політик».

Не лишився осторонь великосвітських «розборок» протеже Йосипа Вікентійовича народний депутат Геннадій Задирко. «Тепер нам із Каплієнком (Володимир Каплієнко – нардеп від БЮТ) приписали вже й гомосексуальний зв'язок, переконаючи при цьому користувачів інтернету в тому, що Каплієнко хворий на сифіліс, а у вільний від роботи час, коли ми дерибанимо 72 млн грн Укравтодору, я торгую наркотою, – поскаржився Задирко газеті «Столичные новости». – Доки я займаюся такими от справами, моя дружина в п'яному чаді носить італійськими бутиками й краде нижню білизну. Її ж навіщо?»

Доки народний обранець шукає відповідей на це, безумовно, важливе питання, в політичних симпатіях Юлії Тимошенко сталася чергова мімікрія. Ще тиждень тому Юлія Володимирівна звинувачувала президента Ющенка в саботажі та руйнівній діяльності, тоді як Віктор Андрійович закидав

прем'єрці державну зраду. Тепер же антагоністи усамітнюються в кабінетах на вулиці Банковій і посилають «позитивні сигнали». «Професійні поради й підтримка президента допоможуть уряду в цей складний час», – зазначила Тимошенко після одного з таких раундів.

Скористатися з переваг мімікрії може й пересічний громадянин. Наприклад, 49-річний американець Томас Паркін кілька років видавав себе за покійну матір Айрін Прусик і отримував замість неї пенсію. Водночас він прикидався безпритульним інвалідом, котрий орендує в пані Прусик житло, аби отримати компенсацію від держави. Ведучи таке потрійне життя, Паркін збагатився майже на \$120 тис. Навіть коли аферу викрила поліція, винахідливий громадянин не відразу вийшов із образу матінки: ходив на допити в жіночому вбранні й перуці.

Антон Лузер

КРАЇНА МРІЙ

етнічний фестиваль

ініціатор Олег Скрипка

www.krainamriy.com

Coca-Cola

ПАРТНЕР
ФЕСТИВАЛЮ

27 червня 2009 р.

Співоче поле

з 12.00 до 22.00

Живий звук, майстри,
дитяча галявина,
козацькі розваги.

Генеральний
телевізійний
партнер

ПЕРШИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ

Офіційний
інформаційний
партнер

день
СВІДОМІСТЬ

Інформаційні
партнери

Тижень
СВІДОМІСТЬ

Україна молода

Інтернет підтримка

ГЛАВРЕД

Біг-борди

Дуверс

Пряма трансляція
фестивалю

ера
fm

Пригощає

Josefina
Штереметівські

КОРОЛІВСЬКЕ ПОСОЛЬСТВО НОРВЕГІЇ

Starling

З приводу міфів про українців. Найбільш небезпечним для української нації є міф про «братські народи». Останнім часом, навіть про «єдиний народ». Не заперечує цей міф і п. К.Галушко («Східнослов'янський діагноз»). Цікаво, чому так старанно в українських ЗМІ (в УТ в т.ч.) замовчується праця В. Белінського «Страна Моксель»? Адаже В. Белінський переконливо довів, що корінний російський етнос нічого спільного зі слов'янами не має, бо виник від злиття фінських племен з татаро-монголами, і що фальшива офіційна російська історія була створена у XVIII ст. «Коміссією для составленія записок о древней історіі...» по завданню Єкатеріни II. Неспростовність документальних аргументів В.Белінського привернула увагу навіть проімперськи незаангажованих молодих російських учених, які почали досліджувати російський генофонд і «білі плями» московської історії (підпільно, звичайно). І ці дослідження підтвердили правоту В. Белінського. Україна не контролює власний інформаційний простір. Під впливом потужної імперської пропаганди 91% українців добре ставляться до стратегічного супротивника, короткостроковою геополітичною метою якого є ліквідація української Незалежності, а довгостроковою — ліквідація української Нації. То хто ж відкриє українцям очі, а якщо нема кому, то чи мають вони майбутнє як українці?!

knedyk

На мій погляд, проблема в культурній площині. Поляки та чехи можуть легко зрозуміти одне одного, як серби та українці також. Треба лише спробувати зрозуміти свого візаві. Ось чому пересічні європейці часто добре знають 3-5 мов. У наших же периферійно-слов'янських братів нормою вважається залізти на власну дзвіницю, надати щокі і дзвонити про свою унікальну місію в цьому селі. Думаю, в нас вистачить розуму не бути схожими на них.

Наталія

А Ви росіянам це доведіть. І українським апологетам «східнослов'янської цивілізації» на кшалт Дмитра Табачника чи Наталії Вітренко. На жаль, міфи значно живучіші, ніж правда.

Serhiy

Дякую авторові за статтю. Хоча, думаю, щось зробити з цією ситуацією не вдасться. По-перше, свобода слова, яка в нас з'явилася після Поморанчевої революції, насправді означає не те, що думає звичайний українець. Хіба можна сказати про свободу слова та «інформаційний простір України», коли канали просто скуплені різними кланами бізнесменів, які просто говорять свою правду та «гнуть свою лінію». І найголовніше, що держава з цим нічого не може зробити. Знайти канал чи газету, яка покаже чи опише ситуацію, як вона виглядає насправді, у нас в державі просто неможливо. Тому й промивають нам мізки...

Найбільш дискусійні матеріали № 24, 19-25 червня

інформаційної безпеки України, оприлюднений РНБО

Незаколота альтернатива

Про те, як батьки можуть влаштувати дитину до дитсадка чи школи без обов'язкових щеплень

Вади демократії

Особиста думка шеф-редактора **Тижня** Юрія Макарова

Бобруйський вектор

Авторська колонка Ігоря Кручика, редактора відділу «Країна»

Оцінювання матеріалів проводилося за кількістю коментарів на сайті www.ut.net.ua та відгуків, які надійшли на адресу редакції

nobest

Украинское общество подсадили на сериалы. Вернее, украинское общество само подсадило себя на сериалы. Стоило только предложить. Человеку, постоянно ощущающему свою неспособность что-либо изменить (на ра-

боте, в семье, в государстве) ничего не остается (так ему кажется), как включить сериальчик и пожить чужой жизнью полчаса. Украинский зритель сам виноват в том, что происходит с нашим телевидением.

Наталія

Цікаві, пізнавальні передачі на українському ТБ є. Але їх мізерно мало, і показують їх або в робочий час, або після опівночі. Коли у так званий прайм-тайм включаю телевизор — дивитися абсолютно немає чого. Найстрашніше те, що саме це виховує, формує, а відверто кажучи, просто зомбує українське суспільство, молодь.

Хурма

МОЗ УЖЕ дограталося до того, що календаря вакцинації дотримується меншість батьків. Вони купують довідки про щеплення або пишуть офіційні відмови. Ніхто не хоче жертвувати життям і здоров'ям своєї дитини заради Євро-2012 чи елімінації таких звичайних дитячих хвороб, як краснуха. Те, що у 17-річного Антона Тищенка було ожиріння і серцева недостатність — підла брехня. І взагалі, невже МОЗ забуло про відповідальність за розголошення медичної таємниці? Хлопцю просто зробили ТРЕТЄ щеплення ЖИВОЮ вакциною проти кору і краснухи, це просто злочин! ВООЗ проводить на наших дітях експерименти, а наші чиновники кланяються і дякують, як ідіоти.

Vova

В 90-х годах детям не давали никаких прививок и дети были идеально здоровыми, могли подтянуться более 12 раз, а сейчас после прививки, на следующий день, могут подтянуться не более двух раз. И я сразу начинаю выводить яды из организма ребенка в течении трех дней. У официальных медиков есть антагонисты — народные фитомедики. Их раньше признала официальная медицина, но затем запретили, так как они ликвидировали самый дешевый пункт геноцидной программы. Так вот, на одном сайте фитоспасителя я нашел способы нейтрализации средств «уложения клиента», так офіц. медицина называет способы «заставить» клиента работать на аптеку (на них).

Орфографія дописувачів зберігається

Тиждень

український www.ut.net.ua

Передплатіть журнал
«УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ»
на друге півріччя 2009 року
та візьміть участь у розіграші
шести нетбуків від компанії

acer® www.acer.ua

Aspire One

Нетбук – мініатюрний та легенький комп'ютер, котрий завжди буде з тобою і дозволить залишатися на зв'язку зі світом Інтернету.

Миттєве увімкнення: **лише 15 секунд!**
Мініатюрні розміри: **дисплей 8,9 дюйми.**
Невелика вага: **лише 995 грамів.**

Зручна клавіатура з повним набором клавіш.
Підключення до бездротових мереж Wi-Fi.

УМОВИ АКЦІЇ:

Передплатіть журнал «Український тиждень» не менше ніж на 6 місяців та надішліть до 30 червня 2009 року копію передплатного абонементу на журнал «Український тиждень» для підтвердження участі в акції за адресою: м. Київ, 03067, а/с №2, редакція журналу «Український тиждень».

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ ВИ МОЖЕТЕ:

1. У редакції:

- заповніть квитанцію у відділенні будь-якого банку (Отримувач: ТОВ «Український тиждень», р/р 26007026823721 у Печерському відділенні КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК». МФО 322012. Код ЄДРПОУ 35392656. Передплата на журнал «Український тиждень»);
  - розбірливо зазначте адресу доставки та контактний телефон;
  - оплатіть її у найближчому відділенні банку;
  - надішліть копію сплаченого бланка замовлення (квитанцію про оплату):
    - * факсом: (044) 351-13-00 (01);
    - * поштою: ТОВ «Український тиждень», м. Київ, 03067, а/с №2.
- Вартість редакційної передплати журналу «Український тиждень»:
6 місяців – 84 грн;
3 місяці – 42 грн;
1 місяць – 14 грн.

2. У будь-якому відділенні зв'язку «Укрпошта». Передплатний індекс – 99319.

3. У передплатних агенціях:

АТЗТ «САММІТ» (м. Київ) (044) 254-50-50 багатоканальний

ДП «САММІТ-Крим» (м. Сімферополь) (0652) 51-63-55, 51-63-56
Філія ДП «САММІТ-Крим» (м. Ялта) (0654) 32-41-35
«САММІТ-Харків» (0572) 14-22-60, 14-22-61
«САММІТ-Кременчук» (0536(6) 3-21-88, 79-61-89
ДП «САММІТ-Дніпропетровськ» (056) 370-44-23, 370-45-12
ТОВ «ПресЦентр» (м. Київ) (044) 536-11-75, 536-11-80
(м. Запоріжжя) (0612) 62-45-39
ТОВ «Фірма «Періодика» (м. Київ) (044) 278-00-24
ТОВ «ВПА» (м. Київ) (044) (502-02-22)
ТОВ «Агенція передплати «Меркурій» (м. Київ) (044) 248-88-08, 249-98-88
(м. Кременчук) (0536) 70-03-84
ТОВ «Фірма «Меркурій» (м. Дніпропетровськ) (056) 721-93-93, 721-93-94
(м. Новомосковськ) (05693) 6-00-93
(м. Павлоград) (05632) 6-00-93
ТОВ «Донбасс-Інформ» (м. Донецьк) (062) 345-15-92, 345-15-94
ТОВ «Медіа-Прінт» (м. Черкаси) (0472) 45-31-13, 45-25-10
ПП «Медіа-Новости» (м. Полтава) (0532) 50-90-75
ЗАТ «Передплатна агенція KSS» (м. Київ) (044) 585-80-80
Агентство передплати та доставки «Бліц-Преса» (м. Київ) (044) 205-51-16, 205-51-50
ТОВ «НВП «Ідея» (м. Донецьк) (062) 304-20-22

За детальною інформацією звертайтеся за тел. (044) 351-13-00 (01). Менеджер з передплати Семяновська Каріна K.sem@ut.net.ua

NB! До участі в акції приймаються копії передплатних абонементів* з чітким відтиском касового апарата або квитанції про оплату, де розбірливо, бажано друкованими літерами, має бути зазначено телефон, адресу, ПІБ. Результати розіграшу будуть надруковані в журналі «Український тиждень», № 28 від 10.07.2009 року, а також розміщені на сайті <http://www.ut.net.ua>. *Для отримання призу, будь ласка, зберігайте оригінал передплатного абонементу.

Модель нетбука – Acer Aspire One

Грошовий еквівалент призу не виплачується і не компенсується.
Під поняттям «отримання призу» мається на увазі можливість придбати приз за 1 грн.

ЧУЖИЙ СЕРЕД ЧУЖИХ

Тарас Чорновіл – про «пенсійний фонд» Віктора Януковича, антиукраїнські поради американських та російських політтехнологів та складний вибір спонсорів Партії регіонів

СПІЛКУВАЛАСЯ Мар'яна Олійник
ФОТО: Олександр Чекменьов

На стіні в кабінеті Тараса Чорновола висить відома картина: чоловік і жінка, схожі на Віктора Януковича та Юлію Тимошенко, стрибують через купальське багаття. «Бачите, — каже господар, — вони зарано відштовхнулися від землі, фальстарт! Не дострибнуть...» Особиста політична доля Тараса Чорновола тісно пов'язана з коаліційними перипетіями: після сварки Януковича з Тимошенко у вересні минулого року він заявив про вихід із Партії регіонів, після нинішньої — його виключили з фракції ПР. Утім, вигнанець стверджує, що почуватися вільним від колишніх зобов'язань навіть приємно.

ЗРАДИТИ ПЕРШИМИ

У. Т.: Чому, на вашу думку, домовленості про створення коаліції ПР і БЮТ зірвалися й цього разу?

— У вересні 2008-го об'єднання двох ультрапотужних сил здавалося мені шляхетним і корисним. І я готовий був кинути партбілет навіть не через зрив переговорів, а тому, що ми, зірвавши домовленість, зробивши підніжки своїм нібито вже за дві хвилини союзникам, почали тоді їх звинувачувати, обливати брудом... Це було підло. Зараз, якби цей союз і утворився, для мене виникло б дуже серйозне питання, чи підписуватися під цією коаліцією.

У. Т.: У чому ж різниця?

— По-перше, в засобів, по-друге, в меті. Зрозуміло, що напередодні виборів метою двох головних конкурентів було жорстко змінити Конституцію, застовпити за собою на тривалий період можливість безроздільно правити країною, а потім, може, щось доброго й зробити, але це той випадок, коли кінцева мета не виправдовує засобів.

У. Т.: Чому все ж таки не вийшло?

— Спрацювали кілька психологічних чинників. По-перше, обидві сторони боялися зради партнера. У БЮТ підстав для цього було більше ніж достатньо, з огляду на торішню осінь. Тоді їх справді зрадили й використали, щоб потоптатися. Якби не було кризи, всі б довго говорили про те, що основна провина Тимошенко перед українським народом у бажанні відібрати в нього можливість обирати президента

на прямих виборах, бо тоді теж про це йшлося. Тимошенко, очевидно, очікувала чогось подібного й зараз і готувала якісь кроки у відповідь або на випередження. А в Партії регіонів у вересні розмови в курилках точилися навіть не про те, зрадять бютівці чи не зрадять, а про те, коли зрадять і як зрадити першими. При тому, що восени всі в ПР, крім фірташівської групи, були в захваті від ідеї об'єднатися. Всі хотіли нарешті покінчити з війною, адже бізнес війни не хоче. Зараз лю-

Янукович може від усього відмовитися, але вимагає, щоб у нього був чіткий пенсійний фонд

дей, які не хотіли б протистояння, було менше, а остраху, що БЮТ відплатить за попередню зраду — більше. За таких обставин найменша жарина, найменше вкидання інформації могло здетонувати вибух. Не виключаю, що розмова Ющенка з Януковичем якраз і мала подібний характер. Припускаю, Ющенко міг показати Януковичу якийсь натяк на те, що Тимошенко збирається відмовитися від об'єднання й представити Януковича єдиним автором змін до Конституції...

У. Т.: ...Що вона потім і зробила.

— Але на той час вона таких намірів не мала. Вона серйозно втягнулася в переговорний процес... Щоб перекопати Януковича, Ющенкові треба було небагато. Як мені відомо, у вересні перемовини зірвалися у зв'язку з роздруковкою нібито розмови Тимошенко з Литвином, яку підсунули Януковичу, він і запаникував. Ще в вересня він мене особисто переконував, що коаліція з БЮТ — дуже добра ідея.

У. Т.: А другий психологічний чинник?

— Ми вже маємо не того Януковича, який був у 2004 — 2005 роках. Зараз це людина, яка від усієї цієї метушні трохи стомилася, якій усе це набридло й хочеться спокійного, але дуже заможного життя, з дуже серйозними гарантіями на майбутнє. В партії це називається «пенсійний фонд». Я спочатку не міг зрозуміти, про що йдеться, коли говорили: Янукович може від усього відмовитися, але вимагає, щоб у нього був чіткий пенсійний фонд. Якось запитав, він що, хоче бути головою пенсійного фонду? Мене підняли на сміх і кажуть:

«Тарасе, пенсійний фонд — це щоб до старості мати такий собі холодильник, у якому весь час з'являються продукти, і сейфік, у якому весь час з'являються гроші. Витрачаєш мільйон, а там з'являються два, витрачаєш п'ять, а знаходиш десять...» Тимошенко повернула все так, нібито він не хоче брати на себе відповідальності за кризу. Думаю, насправді він побоявся не так відповідальності, як роботи. Та ще й поруч із ультраенерджайзером Тимошенко, за якою треба весь час стежити... Він же і в Раді не ходить не через те, що вирішує надважливі питання. Просто в Раді треба відповідати журналістам, спілкуватися зі своїми депутатами. Потрапити до нього зараз можна лише, якщо Льовочкін затвердить. З ним реально можуть зустрітися 10 — 15 депутатів, інші позбавлені такої можливості... Тобто він уникає будь-яких зусиль. А те, що планувалося, передбачало надзусилля.

У. Т.: Але ж участь у прямих президентських виборах — це теж надзусилля...

— Знаєте, там усе йде по накатаній. Низові агітатори гарують по-чорному. Середня ланка — депутати з фракції тощо — переважно теж працюють достатньо активно. А лідер... Типові зустрічі Януковича в районах перед виборами 2007 року — можливо, він і сам цього не знає, але я свідок — насправді були зустрічами не з громадськістю, а з партійним активом, який зводили автобусами і який знав, що зайвих запитавити не треба. І він просто відговорював певну тему. Саночки котяться з гори. Очевидно, він і цього менінгіту не хотів, але потім злякався, що інший менінгіт може бути для нього — не для політичної сили, а для нього персонально — ще гіршим.

ЗАРУЧНИКИ ГЛУПСТВА

У. Т.: Вашого вибору політичних партнерів у 2004-му багато прихильників націонал-демократів не можуть вам пробачити досі. Як так сталося?

— Довга історія. Багато хто з моїх тодішніх однодумців пішов працювати на Ющенка, а я не мав бажання його підтримувати. Поштовхом стала зустріч із Януковичем, на яку мене запросили, точніше те, що сталося після неї. Замість 20 хвилин ми говорили півтори години — про все на світі. Це я вже потім зрозумів: якщо він не хоче вести мову про щось відповідальне, говорити

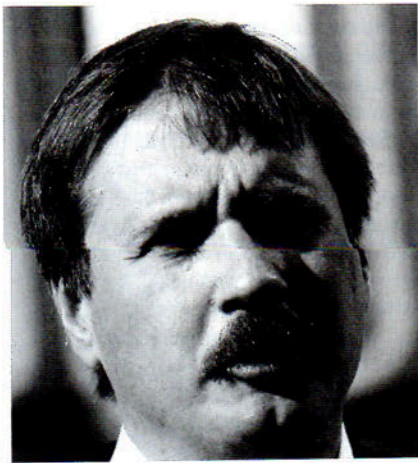
про гольф, автоперегони, знайомство з моїм батьком... Було цікаво і якось дуже по-людяному. А в цей час кілька депутатів, зокрема з Галичини, сиділи в приймальні й кляли того, через кого вони були змушені так довго чекати. Коли я нарешті вийшов, побачили мене й потім пустили чуточку, що я продався Януковичу. Львівська преса написала, що Чорновіл тепер буде радником Януковича, політично себе поховав тощо. Потім мені хату у Львові підпалювали, стріляли по вікнах... А виступити жорстко проти якоїсь дії — найкращий спосіб спровокувати мене на неї. Тому, коли мені запропонували очолити виборчий штаб, думав менше ніж півгодини. У 2005 році я не сумнівався в цьому кроці. Тоді це була інша партія. Намагався відійти в 2006 році, але поставили в першу п'ятірку списку, зіграли амбіції, крильця затріпотіли... У 2007-му, не питаючись, дали 3-й номер у списку. Я був неготовий відмовитися, все-таки це була моя партія, хоча вона вже мінчалась. Отак і плыв за течією, пишатися нема чим...

У. Т.: За вашими словами, «раніше ПР не була антиукраїнською партією». Коли вона, на вашу думку, такою стала?

— Перед виборами 2006 року американські радники на чолі з Манафортом нав'язали партії абсолютно тупу й неприйнятну доктрину — російська мова як друга державна, жорстка антинатовська риторика, антиукраїнськість в історико-культурній площині тощо. Тобто вирішили повторити варіант розколу 2004 року за національно-культурним принципом, авторами якого тоді були російські політтехнологи.

У. Т.: Здавалося б, великий капітал Регіонів мусить підтримувати державницьку політику. Натомість партія вперто просуває руйнівну ідею надання російській мові статусу другої державної, чому?

— Спочатку для ПР це було своєрідним фетишем... Підозрюю, що свого часу переоцінив Януковича, нібито він справді нічого цього не розуміє. Коли йому це нав'язали, він ухопився, й уже неможливо було довести, що це неприпустимо. Я намагався, в результаті мене відсторонили від будь-яких контактів із ним, хоча я й отримав місце в п'ятірці виборчого списку... Передвиборча антиукраїнська істерія скінчилася, й у партії трохи охололи до ідеї «другої державної», але певні категорії населення вже загорілися, вже пита-

Біографічна нота

Тарас Чорновіл

Народився 1964 року у Львові в родині дисидента й журналіста Вячеслава Чорновола, засновника Народного руху України (загинув в автотрагедії в 1999 році) та української культурної й церковної діячки, медика Олени Антонів.

Навчався на біологічному факультеті Львівського університету, в Інституті підвищення кваліфікації при Львівському університеті (спеціальність — «міжнародне право»).

З 1985 року — член Української Гельсінської групи, один із засновників Союзу незалежної української молоді.

З 1999 року працював в апараті Народного Руху, був головним редактором газети «Час».

Обирався депутатом Верховної Ради 3-го, 4-го (висунутий блоком «Наша Україна»), 5-го і 6-го скликань (4-й і 3-й номер відповідно у виборчому списку Партії регіонів).

На виборах президента 2004 року — довірена особа кандидата Віктора Януковича, керівник його виборчого штабу.

У вересні 2008 року заявив про вихід із Партії регіонів.

ють: «Де ж ваша друга державна мова?» Тоді в партії залунали голоси: це ж ми, мовляв, втрачаємо імідж, народ від нас цього хоче... І поперли... Тобто в людей на Сході країни було усвідомлення необхідності невід'ємних ознак державності, але політики його зруйнували, й самі стали заручниками свого глупства...

Цілковито незрозумілий також протест ПР проти визнання Голодо-

мору геноцидом. Мені здається, що тоді партія й зламалася: голосування на фракції щодо позиції по Голодомору було чи не останнім нашим повноцінним голосуванням. До цього моменту ми всі без винятку проекти законів обговорювали, могли заперечувати, й іноді «інша» думка ще вразовувалася. В жовтні 2007-го фракцію взагалі вже перестали збирати, лише під час голосування Четов махав рукою або згори донизу, або справа наліво... Ці відмашки замінили будь-яку систему прийняття рішень.

У. Т.: Які ще групи в партії, крім Колесникова, зациклені на ідеї «другої державної»? Ключеву воно дуже треба?

— Думаю, Ключеву воно сто років не треба. Й іншим так само. Але на наступних виборах це знову буде центральним пунктом, причому абсолютно програтимим для партії. На виборах 2007 року від нас чекали розумної соціально-економічної програми, нормального протиставлення «конструктивної» опозиції неконструктивній владі. Я минулі вибори, як і позаминулі, відпрацював по повній програмі, вдома практично не з'являвся. Пам'ятаю, був у Маріуполі, телефонують мені на мобільний із якогось радіо, просять включитися в програму. Одразу запитання: щойно Колесников заявив, що останні два тижні ПР вестиме кампанію лише за трьохма напрямами, два з яких — проти НАТО та щодо надання статусу другої державної російській мові, як ви до цього ставитесь? Я лише зміг сказати — а хто прийняв це рішення? Я не прийняв. Я, третій номер у списку, вперше від вас про це чуо, мої колеги, котрі їздять по областях, теж такого не вирішували. Хто прийняв, кажу, той нехай їздить і розказує людям, і подивимось, який буде результат. До вечора мені Колесников уже надзвонював із криками, як я посмів зруйнувати позицію партії... А після виборів ми побачили цей результат. При тому, що розраховували провести у ВР від 200 до 220 людей, усі соціологи про це говорили, дістали 155 мандатів. Донецька область, на яку було зорієнтовано питання «другої державної», дала на 130 тисяч голосів менше, ніж раніше. Люди чекали, що ми захищатимемо їхнє право нормально жити, виживати, а ми їм знову нав'язали оце політиканство. Ми недобрали на Сході України близько півмільйона голосів і повністю втратили Захід і Центр. Цей дурний прин-

цип фактично позбавив нас шансу самостійно створити більшість у ВР.

А головне — на майбутніх виборах вони знову наступлять на ті самі граблі!

ВИБОРИ БЕЗ ВИБОРУ

У. Т.: Як усе ж таки ставляться до цього «політиканства» спонсори партії? Якою буржуазією вони себе відчують — національною чи компрадорською?

— Безумовно, національною. Не можу повірити, що Ахметов чи інші заможні люди, чий підприємства з сотнями тисяч робітників виробляють значний шматок ВВП України, в захваті від того, що їм доводиться працювати в цій системі координат. Але який у них вибір? У нинішній Україні бізнесу лишатися без політичного прикриття небезпечно. Перейти в якийсь абсолютно інший проект із туманними перспективами й починати когось фінансувати і розкручувати з нуля?..

У. Т.: Чому Партія регіонів не зробить ставку на іншу кандидатуру, не на Януковича?

— Яка Партія регіонів? Партія Януковича! Є певна харизма 2004 року.

Він ледве не став президентом, весь його електорат це пам'ятає. Нехай ця харизма ґрунтується не на якихось особистих якостях, але як ірраціональне явище є в партії лише в нього. До того ж, він дуже добре вміє створювати враження своєї незамінності. Пам'ятаю, на одному з засідань чи фракції, чи політради він хвилин 30—40 розповідав, як він цю партію створював, як при Кучмі добивався, щоб її заповажали, щоб у парламенті була окрема фракція... Піднімав лю-

У ПР розмови точилися не про те, зрадять бютівці чи не зрадять, а про те, коли зрадять і як зрадити першими

дей, які насправді все це робили, — Рибак, Звягільського — й питав, чи правильно він каже... І нікому не спало на думку заперечити. Всі, хто напередодні в курилках збирався йому «все сказати», розуміли — хазяїн говорить. Ця домінанта над вищим партійним керівництвом є колосальною.

Утім, думаю, в БЮТ атмосфера схожа, в «Нашій Україні» було подібне, поки все не розвалилося...

У. Т.: Як ви оцінюєте призначення Азарова головою виборчого штабу регіоналів?

— До речі, Азаров точно був серед тих трьох-чотирьох людей, які знали, що на Трійцю Янукович заявить про «крапку в переговорах» із БЮТ. Можливо, саме слово Азарова стало вирішальним. Він стежив, щоб Янукович не втік і таки сказав ту фразу журналістам.

...Де вони в такому разі збираються брати гроші на виборчу кампанію, не уявляю. Азаров, як перший віце-прем'єр, звісно, зміг би вичавити з бізнесу, як через м'ясорубку, мільйон доларів, але Азаров у опозиції... Весь бізнес, і бізнес Партії регіонів, зокрема той, на чий гроші дехто дуже сподівається, ненавидить Азарова чорною ненавистю.

У. Т.: Ви ж кажете, що в них немає іншого вибору, крім підтримати Януковича...

— От якраз Азаров може зробити так, що вони почнуть шукати цей інший вибір, прагнучи вкласти хоч у Тимошенко, хоч у Тігіпко — тільки не в Януковича... ■

ХТО ДИВИТЬСЯ ТВ-РЕКЛАМУ?

ВДОМА Ж НІКОГО НЕМАЄ!

ПрессКом® ADVERTISING

Всеукраїнський IndoorVideo оператор

www.presscom.ua

Партійний ТРАНЗИТ

Допоки політика в Україні лишатиметься передусім бізнесом, політичні діячі легко стрибатимуть від однієї партії до іншої, фактично зраджуючи своїх виборців

АВТОР: Вікторія Чирва

Лави соратників прем'єрки, готових і надалі ділити з нею відповідальність за країну, рідшають. Йосип Вінський, який днями заявив про розрив стосунків із Юлією Тимошенко, поки що не оприлюднює своїх планів на майбутнє, але не виключено, що вже найближчим часом экс-соціаліст вийде біля... приміром, Арсенія Яценюка.

Навряд чи хтось також дуже здивується, якщо экс-голова президентського Секретаріату Віктор Балага незабаром стане членом команди Віктора Януковича. А інші депутати з пропрезидентської партії подадуться, як-от Роман Зварич, до БЮТ. Ситуація, коли політики легко і невимушено змінюють політичну орієнтацію, типова для України.

Практика політичної зради зародилася в нашій країні одночасно з проголошенням незалежності, коли майже вся комуністична номенклатура заховала якнайдалі партквитки і

ПОЛІТИЧНІ СТАСІ

Віктор Балага

Вступивши 1997 року до лав есдеків, незабаром отримав посаду мера Мукачеве, а потім і губернатора Закарпаття. Вважався одним із найбільш близьких соратників Віктора Медведчука та Григорія Суркіса, які вперше потрапили до Верховної Ради саме за мажоритарними закарпатськими округами. Проте, порвавши з есдеками (за однією з версій, через конфлікт зі своїм заступником Іваном Різакком), Віктор Балага впродовж кількох років боровся проти їхнього диктату в регіоні. Це сподобалося тодішньому прем'єру Вікторові Ющенку – Балага став однією з його довірених осіб, а згодом головою Секретаріату президента Ющенка та лідером пропрезидентського Народного союзу «Наша Україна» (приєднав до фракції «Нашої України» ще в 2002-му). У лютому 2008 року вийшов із НСНУ, зайнявшись іншим проектом – партією «Єдиний центр».

Петро Порошенко

Кум і «любий друг» президента Ющенка свого часу відзначився і в СДПУ(о), і в Партії регіонів. Не змирившись із другорядною роллю поміж регіоналів, перейшов зі своєю партією «Солідарність» до Блоку Віктора Ющенка. Після Помаранчевої революції швидко став одним із найвпливовіших політиків в орбіті президента, обійняв посаду секретаря РНБО. Стрімкий злет обірвався після звинувачень у корупції, висунутих проти Петра Порошенка також колишнім есдеком Олександром Зінченком.

Олександр Зінченко

Пристав до помаранчевої команди після гучного розлучення з СДПУ(о) (посварився з однопартійцями нібито через боротьбу за контроль над телеканалом «Інтер», співвласником якого був). Ставши президентом, Віктор Ющенко призначив Зінченка держсекретарем. Не минуло й року, як Зінченко звільнився з посади, ініціювавши корупційний скандал, у якому фігурували близькі на той час до Ющенка Петро Порошенко, Микола Мартиненко та Давид Жванія. Певний час Зінченко пов'язували з Юлією Тимошенко, але на вибори 2006 року він пішов не з БЮТ, а з власною Партією патріотичних сил України. Не потрапивши до парламенту, Олександр Зінченко несподівано повернувся на Банкову як радник президента Ющенка. А вже на дострокових київських виборах 2008-го пройшов до Київради за списком Блоку Тимошенко.

Йосип Вінський

Занадто довго був другим номером у Соцпартії і, щойно трапилася нагода, покинув і СПУ, і її лідера Олександра Мороза. Вінський вступив у тимошенківську «Батьківщину» і був обраний заступником лідера партії після того, як восени 2006 року його виключили з СПУ за критику коаліції соціалістів із Партією регіонів та комуністами. Щоправда, у Вінського було «виправдання»: він зрікся «зрадника» Олександра Мороза, який, мовляв, кинув помаранчевих партнерів, віддавши перевагу посаді спікера в союзі з регіоналами.

обійняла керівні посади у новій державі. Україна, на відміну від Естонії, Латвії, Румунії, Чехії, Угорщини і ще кількох пострадянських держав Східної Європи, не скористалася шансом здійснити політичну люстрацію. Відповідно можливість очистити політичну еліту від вихідців із КПРС було втрачено. Пізніше значна частина екс-номенклатурників осіла в іншій партії влади — СДПУ(о), що згодом стала трампліном для багатьох нинішніх соратників Віктора Януковича, Віктора Ющенка та Юлії Тимошенко.

Вітчизняні політичні діячі люблять повторювати, що в політиці немає вічних друзів і ворогів, а тому політичні трансфери не повинні викликати осуд. Покинути лідера, чий рейтинг падає, щоб не піти разом із ним на дно, і перейти в оточення перспективнішого — у цьому вчинку нібито не вбачається нічого негожого. В умо-

вах перманентної політичної нестабільності в українських політиків банально спрацьовує інстинкт самозбереження — ніхто не хоче бути політичним лузером і, головне, втратити стабільно високі доходи. Тільки бізнес і нічого особистого.

Натомість Європі цього не збагнути. Адаже в цивілізованому світі партії мають чіткі ідеології і представляють інтереси певних соціальних прошарків зі сталими політичними уподобаннями. Тому перехід політика до іншого табору сприймається мінімум як скандал, максимум — як катастрофа, передусім для самого «біженця». Важко уявити, щоб, наприклад, британський лейборист став членом консервативної партії або християнський демократ у Німеччині перейшов, припустимо, до соціал-демократичної партії.

Українська ж політика персоналізована, вітчизняні політичні сили

гуртуються за запитом не великих груп населення, об'єднаних певними політичними та економічними уподобаннями, а конкретних особистостей. Відповідно й виборці голосують не за ідеї, а за харизми. А їхні обранці змагаються за крісла і мандати переважно заради вирішення власних, зокрема бізнесових, проблем.

Частина експертів і депутатів вважають, що ситуацію міг би виправити імперативний мандат, що не лише забороняв би парламентаріям переходити з фракції до фракції, а стосувався б і членів партій. Найрадикальніші політологи вважають, що «зрадників» треба позбавляти ліцензії на політичну діяльність у майбутньому. Коли зрада і перехід до табору опонентів означатимуть кінець політичної кар'єри, охочих стати політичними мігрантами, напевне, поменшає. ■

Анатолій Кінах

На президентських виборах 2004 року набрав менше ніж 1%. Збагнувши безперспективність своїх політичних амбіцій, підтримав Віктора Ющенка, за що отримав місце першого віце-прем'єра в уряді Тимошенко, а після відставки Кабміну у вересні 2005-го — посаду секретаря РНБО. Але щойно уряд очолив Віктор Янукович, а «Наша Україна», за списком якої Кінах пройшов у Раду, опинилася в опозиції, він миттєво пристав на пропозицію Януковича обійняти посаду міністра економіки. У парламент останнього скликання Анатолій Кінах пройшов уже з Партією регіонів.

Степан Гавриш

Під час президентських виборів 2004 року був довіреною особою Віктора Януковича і представляв його інтереси в Центровборчкомі та Верховному Суді. Однак після прийняття рішення про третій тур покинув виборчий штаб (його місце посів Нестор Шуфрич). Тоді на запитання журналістів, що він порадив би робити Януковичу, Гавриш відповів: «Намагатися підняти тих, кого втрачено, і будувати сильну політичну команду для політичних змагань у 2006 році, що мають привести до нової потужної еволюції в цій країні й до початку зміни політичної еліти». Не дочекавшись зміни еліти, Степан Гавриш у 2007 році став радником президента Віктора Ющенка з правових питань, а в січні 2008-го був призначений першим заступником секретаря Ради нацбезпеки та оборони.

Нестор Шуфрич

Один із найпублічніших і найскандальніших есдеків став членом Партії регіонів, уже будучи п'ятим номером її виборчого списку. За кілька місяців до того, в грудні 2006-го, Шуфрича призначили міністром з питань надзвичайних ситуацій в уряді Януковича — парламентська фракція Регіонів навіть пожертвувала заради цього своєю квотою на цю посаду. Покладені на нього надії Шуфрич виправдав. Щоправда, певний час він вдавав, ніби лише випередив події, мовляв, СДПУ(о), заступником голови якої був, може приєднатися до Партії регіонів. Однак це об'єднання не відбулося і досі.

Олександр Лавринюк

Отримав партквиток Партії регіонів в один день із Нестором Шуфричем. Якось в інтерв'ю сказав, що ніколи не напише заяви про вихід із Народного руху, який є для нього не партією, а частиною біографії. За підсумками виборів-2002 опинився у прохідній частині списку опозиційної «Нашої України», однак відмовився від мандата. У програші не залишився: згодом отримав портфель міністра юстиції в уряді Анатолія Кінаха, зберіг його в першому Кабінеті Януковича, втратив у лютому 2005-го після формування помаранчевого Кабміну Юлії Тимошенко, повернувшись у листопаді 2006-го і знову втратив. Обіймаючи посади в урядах, жорстко критикував Віктора Ющенка. На виборах-2007 пройшов у Раду вже за списком ПР, згодом став за квотою фракції першим віце-спікером.

ПОГЛЯД

Running man

Міграція між політичними таборами триватиме постійно – у вітчизняних політиків спрацьовує інстинкт самозбереження

АВТОР: Тарас Березовець, політтехнолог

«Постійність – ознака обмеженості». Здається, цей принцип став головним motto політиків, які хоч раз (а деякі примудрилися зробити це кілька разів) змінили своє політичне зафарбування і перейшли в табір колишніх опонентів.

Утім, потрібно раз і назавжди позбутися ілюзій, що зміна «білих» на «червоних» або «синіх» на «помаранчевих» тотожна корекції ідеологічних уподобань перебіжчика. Ікона для багатьох політиків, символ політичної непохитності та стійкості – британський прем'єр-міністр і національний герой Великої Британії Вінстон Черчилль – яскравий приклад «конструктивного» підходу до зміни політичного «даху».

Майбутній сер Вінстон Черчилль почав свою політичну кар'єру 1899 року, балотуючись від Консервативної партії (торі). Хоча старт був і невдалим (Черчилль провалився), вже наступного року у віці 26 років він став депутатом Палати громад від торі. Це не завадило йому чотири роки потому змінити партійну прописку – будучи депутатом-консерватором, він перестрибнув на потяг Ліберальної партії. Як зараз сказали б українські політологи, за це майбутній лицар Британської імперії отримав від своїх «хазяїв» політичний хабар – посаду заступника міністра у справах колоній, щось на зразок нинішнього Міністерства регіонального розвитку.

Плідна робота на лібералів не залишилася непоміченою – 35-річного Черчилля призначають міністром внутрішніх справ. (Чим не зразок для экс-соціаліста Юрія Луценка, який проміняв Олександра Мо-

роза на Віктора Ющенка, а останнього – на Юлію Тимошенко?) Зрештою, ці аванси не завадили серу Вінстону після серії невдач на виборах до парламенту полишити лібералів і в 1925 році повернутися у лоно консерваторів. До честі майбутнього прем'єра – це був його останній партійний перехід.

Цей короткий дискурс, як на мене, вельми переконливо демонструє хибність лінійного сприйняття політичного ренегатства. Вчасна втеча – це не зрада, а передбачення, люблять жартувати у вітчизняному політикумі. А в кожному жарті, як відомо, лише частка жарту...

Чимало просунутих політиків давно обрали для себе мантії «подвійних агентів»: у момент X вони завжди опиняться в числі перших, хто вітатиме з оберемками квітів нового-старого переможця

Останній великий «вилов» політичних перебіжчиків приніс мутний прибій після президентських перегонів 2004 року. Природно, що найбільше їх опинилося в сітях президента та Юлії Володимирівни. Вікторів Ющенку дісталися і колишні есдеки (Віктор Балага, Степан Гавриш), і регіонали (Раїса Богатирьова). Тимошенко теж перепало – ті самі есдеки, але в більшій кількості (група Богдана Губського), «заєдисти», згодом нашоукраїнці, рухівці, соціалісти тощо.

Мотивація тих, хто біжить, проста, як у велосипедистів: доки ти крутиш педалі –

рухасяшся вперед, щойно зупинився – опиняєшся на узбіччі. Доля таких партійних аутсайдерів невдячна. Охочих наслідувати нечисленних ідейних партійців або тих, хто не встиг вчасно зорієнтуватися і перескочити з корабля, що тоне, на інший, вкрай мало. Адже причетні до політтусовки чудово усвідомлюють, що перебіжчик – ще не небіжчик (політичний, звісно). Натомість той, хто виявився негнучким, ризикує тим-таки політичним небіжчиком стати.

Майбутні президентські вибори здатні навіть перевершити рекорд попередніх.

Адже хоча п'ять років тому здавалося, що

обрання Ющенка знаменує кінець чергової політичної епохи з відходом «на пенсію» більшості її представників, реальність виявилася дещо іншою. Багато «колішніх» не розчинилися у небутті, а осіли в міністерствах і навколопартійних структурах усіх провідних

політсил. Зрештою, чимало з них визначають так звану тінюву політику, що насправді і є realpolitik, на відміну від політики віртуальної, що існує в уяві глядачів численних політичних ток-шоу.

Не дуже помітна сторонньому оку міграція між політичними таборами триватиме постійно. Чимало просунутих політиків давно обрали для себе мантії «подвійних агентів» – чужих серед своїх і своїх серед чужих. Це означає, що в момент X вони завжди опиняться в числі перших, хто вітатиме з оберемками квітів нового-старого переможця.

АВТО РАДІО

ТВОЯ ДОРОГА - ТВОЄ РАДІО!

Вінниця 100,3 FM; Дніпропетровськ 104,8 FM; Донецьк 106,0 FM; Євпаторія 106,8 FM; Запоріжжя 99,3 FM; Павлоград 106,1 FM
Полтава 100,0 FM; Севастополь 102,8 FM; Сімферополь 90,6 FM; Суми 107,9 FM; Умань 102,1 FM; Харків 106,1 FM; Чернігів 100,6 FM
Одеса 100,4 FM; Шостка 102,5 FM; Миколаїв 103,3 FM; Кременчук 102,1 FM; Керч 107,6 FM; Київ 107,4 FM; Кіровоград 102,6 FM
Івано-Франківськ 106,4 FM; Конотоп 103,6 FM; Кривий Ріг 91,1 FM; Луганськ 101,8 FM; Львів 105,4 FM; Нікополь 101,2 FM

ІНФЛЯЦІЙНЕ ДИВО

Попри те що уряд і Нацбанк накачують економіку емісійними грошима, середньомісячне зростання цін не перевищить 1,3%

АВТОР: Олексій Воронич

За результатами останнього опитування, проведеного компанією Gfk Ukraine, шістьох із десяти українців хвилює можливість різкого зростання цін у цьому році. Якщо взяти до уваги дані Держкомстату, то побоювання видаються необґрунтованими. Індекс споживчих цін знизився зі 102,9% в січні до 100,5% у травні — найменшого показника з вересня 2008-го, а сукупна інфляція з початку року склала лише 7,4%. Відносно невисокий рівень інфляції (порівняно з минулорічним — 14,6% станом на травень) у Нацбанку пояснюють падінням споживчого попиту, скороченням обсягів банківського кредитування, а також сезонним зниженням цін на окремі групи продуктів харчування.

Утім, інфляційні очікування людей навряд чи безпідставні. Принаймні експерти називають два ключові чинники можливого зростання цін: покриття дефіциту держбюджету за рахунок емісії грошей та нова хвиля відпливу депозитів із комерційних банків.

ЕМІСІЙНА ЗАГРОЗА

Екс-міністр фінансів Віктор Пинзенник оцінив реальний дефіцит держбюджету більше, ніж у 10% ВВП — понад 75 млрд грн, звернувши увагу, що в травні надходження до загального фонду становили лише 77% плану (докладніше див. **Тижень №23 від 12.06.2009 р.і.** Розрив між доходами й видатками уряд покриває, емітуючи облігації внутрішньої державної позики (ОВДП), які продає Нацбанку через державні банки. Стаття держбюджету зобов'язує НБУ викуповувати ОВДП, і лише з початку року регулятор витратив на це 10,5 млрд грн. За даними Віктора Пинзенника, кілька років у графі «Звітність заборгованості з ОВДП перед Нацбанком» стояв «0», а зараз борг Кабміну перевищує 24 млрд грн.

При цьому в другому півріччі 2009-го уряду знадобиться більше грошей, щоб фінансувати державні видатки. Так середньомісячний показник бюджетних надходжень у

січні — травні становив 15,5 млрд грн, натомість у червні — грудні він збільшиться до 22,1 млрд грн. А реальних передумов для зростання податкових відрахувань немає — обсяги промис-

ПОВІЛЬНЕ ПОДОРОЖЧАННЯ.

ОЛІЯ ТА ЖИРИ +6,5 +5-7

▶ Подорожчання у межах загального рівня інфляції

РИБА ТА РИБОПРОДУКТИ +13,2 +10-20

▶ Можливе подорожчання за умови девальвації гривні

ЯЙЦЯ -36,3 +5-7

▶ Подорожчання у межах загального рівня інфляції

М'ЯСО ТА М'ЯСОПРОДУКТИ +7,8 +5-15

▶ Очікують зростання обсягів експорту курятини та її подорожчання на внутрішньому ринку

МАКАРОННІ ВИРОБИ +5,9 +5-10

▶ Ціна залежить від обсягів урожаю та рівня світових цін на зернові

ФРУКТИ +11,6 +5-7

▶ Подорожчання у межах загального рівня інфляції

ХЛІБ +5,5 +7-10

▶ Ціна залежить від обсягів урожаю та рівня світових цін на зернові

АЛКОГОЛЬНІ НАПОЇ, ТЮТЮНОВІ ВИРОБИ +12,9 +10-40

▶ Зростання цін внаслідок збільшення акцизів

ЦУКОР +31,5 +3-5

▶ Зростання обсягів імпорту дешевого цукру з Білорусі

лового виробництва в січні – травні впали на 31,9% порівняно з аналогічним періодом 2008-го. «Невідомо, чи зупинить уряд друкарський верстат, фінансуючи бюджетний дефіцит. Якщо ні – може бути неконтрольоване зростання цін», – підкреслив Віктор Пинзеник. За його словами, поки що інфляційні ризики монетарного фінансування бюджетного дефіциту нівельовані зменшенням грошей в обігу протягом останніх місяців.

Не виключено також, що для вирішення бюджетних проблем уряд використас кошти кредиту, наданого Міжнародним валютним фондом. Звичай МВФ не фінансує бюджетних дефіцитів, але цього року для України

зроблено виняток, – \$1,5 млрд з отриманих у травні \$2,6 млрд другого траншу уряд зможе освоїти на пряму. «Готовність МВФ фінансувати бюджетний дефіцит України (а по суті – соціальні видатки) призведе до зростання грошової маси та стане інфляційним чинником», – вважає економіст компанії Astrum Investment Management Олексій Бінов. Але, враховуючи те, що уряд витратитиме кошти МВФ не в доларах, а в нацвалюті, НБУ конвертує \$1,5 млрд у гривню, на відповідну суму зростуть золотовалютні резерви, й у разі розкручування інфляції регулятор зможе стерилізувати грошову масу, викуповуючи надлишки гривні на міжбанку.

ДЕПОЗИТНІ РИЗИКИ

Скасування мораторію на дострокове зняття депозитів може спровокувати нову хвилю виведення грошей із банківської системи та часткове спрямування їх на споживання. Загалом із жовтня 2008 року українці вийняли з комерційних банків 29,2 млрд грн і \$3,74 млрд. Економіст компанії Dragon Capital Олена Білан звертає увагу, що досі вивільнені депозитні кошти впливали на інфляцію опосередковано: українці купували долари та євро, створюючи додатковий тиск на валютному ринку, що сприяло послабленню гривні та подорожчання імпортованих товарів, зокрема тривалого використання. Але це не вплинуло на інфляцію, значною мірою через невелику частку цих товарів у споживчому кошику.

Додатковий інфляційний ризик створює потенційний вплив 16,6 млрд грн, заблокованих на депозитних рахунках банків із тимчасовою адміністрацією НБУ (піврічний мораторій на зняття вкладів діє в 14 фінустановах). Запланована рекапіталізація трьох таких банків – «Родовід», «Укргазбанк» та «Київ» – спрямує в економіку 9,6 млрд грн депозитів. Олексій Бінов припускає, що ці кошти можуть піти на споживання. Водночас це суттєво вплине на рівень інфляції, оскільки в січні – травні реальна зарплата зменшилася на 10,8% рік до року, наслідком чого стало різке зниження споживчого попиту й падіння обсягів роздрібного товарообороту на 19,5%. В умовах обмеженого попиту торговельні підприємства навряд чи підвищуватимуть ціни.

На думку аналітиків, за підсумками року рівень інфляції становитиме 16 – 18%, а середньомісячне зростання цін не перевищить 1,3%, що вважають помірним для української економіки. ■

ДО РЕЧІ. Конституційний Суд визнав неконституційним рішення Верховної Ради про надання права Кабміну продовжувати дію 13-відсоткової тимчасової надбавки до митних ставок на деякі імпортовані товари, запровадженої в лютому цього року. Якщо парламент за поданням уряду не пролонгує дії надбавки ще на півроку, то в жовтні відповідні товари (зокрема, автомобілі та холодильники) можуть подешевшати.

ДИНАМІКА ЦІН У 2009 РОЦІ

■ Зміна цін у січні–травні, %
■ Прогнозована зміна цін у червні–грудні, %
(За даними експертів та учасників ринку)

► Цінові чинники

КОМУНАЛЬНІ ПЛАТЕЖІ +3,1 +50-100

► Планове підвищення тарифів

ОВОЧІ +12,1 +5-7

► Подорожчання у межах загального рівня інфляції

ПАЛЬНЕ ТА МАСТИЛА +23,6 ★★ ★

★★★ Прогнози кардинально розходяться: від мінус 46% до плюс 30%

► Падіння/зростання цін на нафту залежно від тривалості кризи

ПАСАЖИРСЬКІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ +6,3 +4,7-7,4

► Зростання цін на залізничні квитки з 1 червня поточного року

МОЛОКО ТА МОЛОКОПРОДУКТИ -2,7 +5-7

► Подорожчання у межах загального рівня інфляції

ФАРМАЦЕВТИЧНА ПРОДУКЦІЯ +29,9 +5-20

► Можливе подорожчання за умови девальвації гривні. Скорочено перелік ліків, ціни на які регулює держава

Курс на ГЛИНЯНИХ НОГАХ

Зміцнення нацвалюти щодо долара США є тимчасовим явищем. Наприкінці поточного року курс гривні становитиме 8–8,5 UAH/USD

АВТОР: Артем Зеленський

«О бміну купюр не буде. Даю обидві руки на відсіч», — заспокоював громадян останній голова радянського Держбанку Віктор Геращенко у січні 1991 року. Проте вже за кілька днів уряд СРСР оголосив грошову реформу, внаслідок якої чимало громадян втратили свої заощадження. Звичайно, руки головного радянського банкіра тоді вціліли, а ось довіра населення до фінансових порад високопосадовців — ні.

«Немає сенсу тримати долари. Сьогодні їх треба продавати, гривня починає зміцнюватися», — закликала прем'єр Юлія Тимошенко. Але більшість українців не прислухалися до її порад: за даними НБУ, в травні населення збільшило продаж готівкової валюти лише на 3,4% порівняно з квітнем. Проте й американська валюта, що залишається основним засобом заощадження в Україні, викликає все менше захвату — уряд Сполучених Штатів долає рецесію за допомогою великих

грошових вливань в економіку, що можуть спричинити знецінення долара у подальші роки. Тож постає логічне запитання: яка валюта міцніша?

ГРИВНЯ У ЛЕЩАТАХ

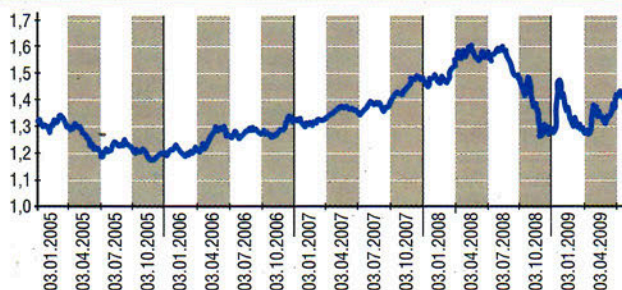
Курс гривні щодо долара завжди зміцнювався влітку, оскільки громадяни витрачали частину заощаджених грошей на відпустки. Цього року основна причина ревальвації національної грошової одиниці інша: жорстке державне регулювання валютного ринку. НБУ змусив кредитно-фінансові установи продати частину накопичених доларів і євро. Крім того, регулятор обмежив попит на долари. «На міжбанківському ринку неможливо придбати валюту для передоплати за імпортом. На певний час навіть заборонили купувати долари для оплати послуг», — розповідає радник голови Укргазбанку Олександр Охріменко. Також Нацбанк обмежував фінансову допомогу комерційним банкам, побоюючись, що надані кошти буде використано для спекуляцій на валютному ринку. В результаті курс гривні стабілізувався на рівні близько 7,6–7,65 UAH/USD.

Однак зведену регулятором греблю може прорвати. Зміцнення гривні не ґрунтується на стійких економічних підвалинах. Зазвичай девальвація будь-якої національної валюти припиняється тоді, коли сальдо зовнішньоторговельного балансу країни стає позитивним, а валютна виручка від експорту товарів та послуг дає змогу хоча б частково компенсувати вплив капіталу. В Україні сальдо зовнішньої торгівлі поки що негативне — у квітні

імпорт товарів і послуг перевищив експорт на \$317 млн, а в травні оприлюднювати оперативні статистичні дані заборонив уряд. Наприкінці року сальдо може суттєво погіршитися, оскільки значно збільшиться споживання російського газу. Водночас вплив капіталу за кордон триває, причому у великих обсягах: з огляду на необхідність повертати та обслуговувати іноземні кредити дефіцит сальдо фінансового рахунка платіжного балансу в квітні становив \$986 млн.

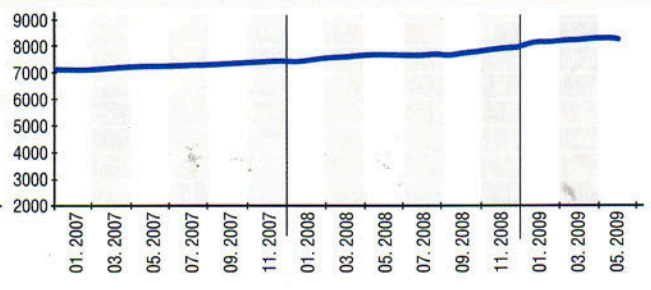
Тому більшість економістів вважають неминучим помірне здешевлення гривні у другому півріччі. Зокрема, аналітики інвестиційної компанії «Конкорд Капітал» прогнозують курс гривні наприкінці цього року на рівні 8 UAH/USD, оцінки експертів ІК «Драгон Капітал» ще менш оптимістичні — 8,5 UAH/USD. Утім, будь-які прогнози, що містять конкретні цифри й терміни, є умовними. Попит і пропозиція на валютному ринку значною мірою залежать від дій влади, які неможливо спрогнозувати. Якщо уряд переконає НБУ вдатися до масштабної грошової емісії для фінансування державних витрат напередодні наступних виборів президента, девальвація буде ще більшою. При цьому можливості НБУ здійснювати доларові інтервенції на валютному ринку менші, ніж здаються. Позики, які виділяє країні МВФ, надаються не у вільно конвертованій валюті, а в розрахункових одиницях фонду — SDR («спеціальні права запозичення»). Продати ці квазігроші на міжбанківському ринку для підтримки гривні неможливо, їх

ВАЛЮТНІ КОЛИВАННЯ. КУРС ДОЛАРА ЩОДО ЄВРО
У 2005–2009 РОКАХ, UAH/USD

За даними Європейського центрального банку

ГРОШОВІ ІН'ЄКЦІЇ В США. ЗРОСТАННЯ ДОЛАРОВОЇ
МАСИ (агрегат M2) У 2007–2009 РОКАХ, \$ МЛРД

За даними ФРС США

можна лише використати для виплати зовнішніх боргів.

Можливість подальшого зміцнення гривні цього року є лише теоретичною. За оцінками директора Інституту економіки та прогнозування НАН України Валерія Гейця, населення зберігає у схованках великі валютні запаси готівкою — від \$30 млрд до \$60 млрд. Якщо ці гроші запрацюють, наприклад, підприємці почнуть масово вкладати накопичені бакси у свій бізнес, баланс валют в Україні зміниться на користь гривні. Проте напередодні виборчої кампанії це малоймовірно. Ще одним чинником зміцнення гривні може стати суттєве збільшення попиту на сталь та інші вітчизняні товари на зовнішніх ринках, але зараз ознак поживлення на них не простежуються.

ПОЖОВКЛИЙ ЗЕЛЕНИЙ

У процесі важких переговорів щодо отримання кредиту від МВФ уряд відвоював згоду Фонду на дефіцит держбюджету на рівні 4% ВВП, пообіцявши не покривати розриву між доходами та видатками за допомогою емісії гривні. Але уряд США (найвпливовішого учасника МВФ) долає кризу протилежними методами. Так, цього річного дефіцит федерального бюджету Штатів становить велетенську суму — \$1,85 трлн (це близько половини витрат уряду країни, або 13% ВВП). Частково гроші позичають у фінансових інвесторів, зокрема іноземних, а частково долари візьмуть у борг у Федеральній резервній системі США, тобто просто надрукують.

Прогнози щодо глобального знецінення американської валюти ґрунтуються на тому, що доларова маса й до цього була надмірно розширена перед кризою внаслідок політики уряду та ФРС США. За останні десять років (з квітня 1999-го по квітень 2009-го) кількість доларів в обігу поза банками збільшилася на 85,4% — до \$8,264 трлн, тоді як за попередні десять років — лише на 48,2%. Це було однією з причин здешевлення американської валюти перед кризою. Зміцнення ж долара США щодо більшості валют протягом 2008-го є тимчасовим явищем. По-перше, долар має більшу довіру у фінансових інвесторів, ніж валюти інших країн, оскільки вважається, що американська економіка потерпає від кризи менше, ніж господарства більшості інших країн. По-друге, у фінансовій системі США виникла так звана пастка ліквідності,

тобто ситуація, коли економіка вдалась насичена грішми, але значна їх частина заморожена до кращих часів, — з огляду на великі ризики банки не надають кредитів, компанії скорочують інвестиції, а споживачі вдаються до економії. Ефект від таких дій подібний до наслідків раптового та різкого скорочення грошової маси в обігу. Щоб вибратися з цієї пастки, уряд Сполучених Штатів збільшує пряме бюджетне фінансування економіки.

Коли криза в США мине, нині заморожені та нові емітовані долари знову активно запрацюють в економіці, зокрема потечуть до інших країн, капіталовкладення в які здатні дати більший прибуток, ніж звичайні для американських інвесторів 3–5%

Греблю НБУ може прорвати. Зміцнення гривні не ґрунтується на стійких економічних підвалинах

річних. І американська валюта почне дешевшати.

Та це лише один бік медалі. Другий — валютні курси залежать не тільки від обсягу доларів в обігу, а й від інших чинників. Зокрема, від швидкості зростання грошової маси інших валют (за останні десять років маса євро збільшилася на 106,6% — до €8,16 трлн, а гривнева маса — майже у 30 разів — до 462,8 млрд грн), темпів підвищення та спаду ВВП, відсоткових ставок центробанків, міжнародних потоків това-

рів та капіталу, а також настроїв фінансових інвесторів.

Найімовірніше, знецінення долара після закінчення кризи супроводжуватиметься різкими короткочасними коливаннями курсів валют, але загалом буде поступовим. В обвалі долара не зацікавлені не тільки Китай, Росія та інші власники великих доларових резервів, які не хочуть, щоб їхні капітали втратили вартість, а й влада США. Адже знецінення долара обернеться для Штатів великою інфляцією. Та може спричинити гонку девальвацій, коли інші країни, зокрема і ЄС, також знижуватимуть вартість своїх валют, щоб їхні товари не втратили конкурентної переваги перед американськими. Наслідком може стати загаль-

носвітлова інфляція.

Знецінення долара та інших валют не означатиме автоматичного подорожчання гривні. Її курс залежить не від розміру доларової маси, а від стану української економіки, її здатності виробляти конкурентоспроможні товари. Якщо долар США дешевшатиме, ціни на товари на світовому ринку зростатимуть, а експортна (валютна) виручка вітчизняних підприємств збільшиться. Але водночас зростатиме й ціна імпортованих товарів, насамперед енергоносіїв. Таким чином, торговельний баланс, від якого залежить курс нацвалюти, кардинально не зміниться. ■

У різні кошки

Економічні обставини змінюються так швидко, що цінність будь-яких конкретних курсових прогнозів невелика. Більшість опитаних експертів одностайні в тому, що зберегти заощадження можна, тримаючи їх у різних валютах. При цьому більшу частину коштів краще зберігати у валютах країн, економіки яких менше потерпають від кризи, а грошово-кредитна політика є стабільнішою та передбачуванішою. «Власні заощадження можна поділити на три частини: долари, євро та гривні», — говорить радник голови Укргазбанку Олександр Охріменко. При цьому слід придивлятися до змін цін на активи. Якщо світ справді стоїть на порозі інфляційної хвилі, що змінить загальний масштаб цін, то за рік-два потрібно подумати про вкладення коштів у нерухомість, землю, золоті та срібні монети, коштовні метали або товари тривалого користування.

КОЛАЖ ПАВЛО НІЦ

Від любові ДО НЕНАВИСТІ

Білорусь повертається обличчям до Європи, спиною – до Росії

АВТОРИ: Жанна Безп'ятчук, Дмитро Губенко

Латвійські шпроти, молдавське та грузинське вино, «Боржомі», українські сири – у радянські часи таку картину можна було побачити хіба що у вітринах номенклатурних спецрозподільників. Сьогодні цей перелік викликає зовсім інші асоціації, адже всі ці продукти свого часу з політичних мотивів стали в Росії забороненими. 6 червня до числа персон

нон-грата раптом потрапило й білоруське молоко: Росспоживнагляд заборонив увезення на територію Росії близько 500 видів молочної продукції із «союзної» країни.

МОЛОЧНА НІЧІЯ

Для Білорусі, яка і без того зіткнулася з падінням експорту, це був удар нижче пояса. Значення російського ринку для білоруських молочарів величезне – на нього припадає до 96% молочної експорту. Тому Мінськ завдав відразу кілька ударів у відповідь. Державні засоби масової інформації розгорнули небачену антиросійську пропаганду. «Будемо подихати, виливати це молоко, але так питання ви не ставитимете», – заявив президент країни Аляксандр Лукашенко Москві. Біло-

русь навіть проігнорувала московський саміт Організації Договору про колективну безпеку (ОДКБ), що стало відчутним ударом по міжнародному престижу Кремля.

Апогеєм же «молочної війни» стало запровадження Білоруссю 17 червня посиленого митного контролю на кордоні з Росією. Цим кроком Мінськ уже цілком відверто поставив під сумнів перспективи митного союзу Росії, Білорусі та Казахстану, тож уже наступного дня постачання білоруських молокопродуктів на російський ринок було відновлено. Причому на поступки пішли обидві сторони – Білорусь була змушена відмовитися від експорту до Росії сухого молока у другому й третьому кварталах цього року. Та зойно було укладено «молочне перемир'я»,

Хроніка (дез)інтеграції

31 грудня 1993 року – Білорусь підписала Договір про колективну безпеку (набрав чинності 20 квітня 1994 року)

20 січня 1995 року – створення Митного союзу Білорусі, Казахстану та Росії

2 квітня 1997 року – підписання Договору про створення Союзу Росії та Білорусі

26 січня 2000 року – створення Союзної держави Росії та Білорусі

10 жовтня 2000 року – створення Євразійського економічного співтовариства

як у білорусько-російських відносинах знову постало газове питання. Газпром вважає, що Белтрансгаз винен йому \$230 млн за постачання блакитного палива цього року. Білоруська сторона заперечує наявність будь-яких боргів.

ДАЛІ БУДЕ

Директор московського Інституту національної стратегії Станіслав Белковський вважає, що ми сьогодні є свідками кінця існування Союзу Росії та Білорусі, створеного в середині 1990-х років російською та білоруською елітами. «У той час для обох із цих проект був справді актуальним. Для Бориса Єльцина та його оточення це була спроба поліпшити свої позиції, імідж в очах власного суспільства, адже системна політично-економічна лібералізація була непопулярною поміж населення Росії. А Аляксандрові Лукашенку це давало змогу побудувати неорадянську модель розвитку, створити, так би мовити, Радянський Союз у мініатюрі», — пояснює він.

Проте на початку 2000-х російська політична еліта на чолі з Владіміром Путіним цілковито розчарувалася в Союзі двох держав, а бізнес-еліта не могла знайти спільну мову з режимом Лукашенка. Ментальності сторін за цей час стали надто різними, тож Союзна держава перетворилася на ілюзію. Вирішивши відмовитися від курсу на зближення з Росією, Лукашенка почав рух у західному напрямку. Минулої осені, під час першої хвилі економічної кризи, стало зрозуміло, що російська бізнес-еліта не підтримуватиме Білорусь фінансово. Таким чином, підстави для існування Союзної держави зникли, і Лукашенка особисто в ній більше не зацікавлений.

Але в Білорусі вважають, що Союзну державу ще рано ховати. «Це не розрив. Це дуже сильний конфлікт, криза Союзу Росії та Білорусі. Але не розрив», — переконаний директор мінського Центру з питань європейської інтеграції Юрій Шевцов. На його думку, ця криза є наслідком впливу на Росію світової кризи. Продаж російського газу в Європі зменшився на 30%, а ВВП країни знизився майже на 10%. У таких умовах росіяни вдаються

КОМПЕТЕНТНО

Юрій Щербак, колишній посол України у США та Канаді

Україні з Білоруссю треба дружити. Зневага до цієї країни у ставленні наших політиків і дипломатів — це величезна помилка. Білоруси — це славний, миролюбний народ, який нам дуже близький. Україна має зміцнювати економічні зв'язки з цією державою. Приємно відзначити, що це вже відбувається. Геополітична вісь Україна — Польща — Білорусь — Литва і є втіленням ідей Чорноморсько-Балтійського єднання. Ця вісь має бути проєвропейською. Польща і Литва вже цілковито інтегровані в європейський простір. Україні й Білорусі ще тільки належить це зробити. На мою думку, українці мають підтримувати білоруську політику незалежності від «великого брата».

до протекціонізму (обмеження міжнародної торгівлі заради підтримки вітчизняного виробника), не роблячи винятків навіть для найближчих союзників. Боротьба за російський ринок загострюється, і білоруських експортерів з нього просто витискають. Тільки якщо це станеться, тоді Союз справді не матиме для Білорусі жодного сенсу, вважає Шевцов.

У ПОШУКАХ ВИХОДУ

Білоруський політолог Дзяніс Мелянцов теж не вважає кризові явища у білорусько-російських відносинах фатальними. «Молочна війна» — це чер-

Підстави для існування Союзної держави зникли, і Лукашенка особисто в ній більше не зацікавлений

гова ланка у ланцюгу криз, що у відносинах Москви та Мінська відбуваються доволі часто. Цього разу, щоправда, обидві сторони зайшли достатньо далеко у взаємних докорах, оскільки було зачеплено життєво важливі інтереси і сприяла міжнародна кон'юнктура», — додає він. Йдеться, зокрема, про приєднання Білорусі до європейської ініціативи «Східне партнерство». Кремлю важливо не допустити переорієнтації Мінська на Захід, тому росіяни так наполегливо тиснуть на білоруське керівництво, вимагаючи визнання Абхазії та Південної Осетії.

Мелянцов визначає дві основні сфери залежності Білорусі від Росії: економічну та військово-стратегічну.

Білоруська економіка виграє від занижених цін на енергоносії, виконання замовлень російського ВПК та загалом доступу на ринок східного сусіда. Росія також намагається підсадити Білорусь на «голку» стабілізаційних кредитів, однак у Мінську усвідомлюють небезпеку боргової залежності, тож ведуть переговори з Міжнародним валютним фондом, Світовим банком та іншими фінансовими інституціями.

Найближчим часом економічний тиск на Білорусь зростатиме, але Кремль стримуватиме цей тиск, не даючи йому знову перетворитися на загрозу функціонуванню ОДКБ та Митного союзу, вважає Юрій Шевцов. На його думку, Союз із Білоруссю не вигідний деяким колам у російській владі, які зацікавлені в експорті енергоносіїв. Символічно, що 10 червня, у розпал «молочної війни», російська Транснефть розпочала будівництво другої черги Балтійської трубопровідної системи — спрямованого в обхід Білорусі нафтопроводу.

Мінську тепер фактично не залишається нічого іншого, як шукати порозуміння із Заходом. 22 червня на зустрічі з Аляксандром Лукашенком єврокомісар із зовнішньої політики Беніта Ферреро-Вальднер заявила, що у Європі чекають Білорусь із розпростертими обіймами. Щоправда, однією з умов надання кредитів ЄС, як і Росія, ставить приватизацію ключових білоруських підприємств. Схоже, Лукашенку доведеться обирати з двох лих менше. ■

7 жовтня 2002 року — підписання Статуту та Угоди про правовий статус Організації Договору про колективну безпеку (набрала чинності 18 вересня 2003 року)

Грудень 2006 року — газове протистояння Росії та Білорусі. Газпром підвищив ціну газу для Білорусі й отримав 50% Белтрансгазу

1 січня 2007 року — запровадження Росією мита на експорт нафти до Білорусі. Після конфронтації мито було зняжено, але Білорусь втратила до 40% доходів від експорту нафти

7 травня 2008 року — Білорусь стає учасницею європейської ініціативи «Східне партнерство»

6 — 17 червня 2008 року — «молочна війна» між Росією та Білоруссю

ДРУ НАР

Українці — ксенофоби? Українці — антисеміти? Українці — «печерні націоналісти»? Колись така думка побутувала у вигляді забобонів, пліток та анекдотів. Нині вона поширюється на рівні декларацій поважних міжнародних організацій та відвертої пропаганди в закордонних (і не лише закордонних) ЗМІ. Що в цьому правда, що вигадка?

Справді, нині не кожен українець прийме без проблем нового члена родини з іншим кольором шкіри. Справді, трапляються хуліганські напади на іноземців. Справді, можна почути — й навіть розповісти — анекдот «про москалів». Що це, окремі поодинокі випадки чи система, ексцеси чи розповсюджений прояв засадничих установок? Якщо звинувачення небезпідставні, треба не ховати голову в пісок, а бити на сполох, якщо ж це більшою мірою упередження, варто обстати за співвітчизників.

Наші войовничі, волелюбні предки справді мали чимало конфліктів із сусідами. Не більше, ніж будь-який інший народ у Європі. Можна сказати, що слово «погром», швидше за все, «винайшли» в Україні (чи, може, Білорусі), й затаврувати нас як уроджених антисемітів — усе залежить від наміру. Проте, може, варто звернутися до європейської історії та згадати, що масові вбивства, зокрема євреїв, відбувалися скрізь від Іспанії до Німеччини? Говорити про якийсь особливий український антисемітизм підстав стільки, як і про польський або французький. Ідеться не про самозаспокоєння, а про елементарну справедливість.

Необхідно уважно дослухатися до результатів міжнародного моніторингу міжетнічної ворожнечі. Але навряд можна серйозно сприймати інвективи щодо «націоналізму», які трапляються чи не в кожному репортажі з України в російських ЗМІ, не кажучи про декларації цілком офіційних осіб РФ. Очевидно, тут ми маємо справу з підміною, коли цим страшним словом називається цілком природне для кожної нації прагнення існувати у власному мовно-культурному оточенні, сповідувати власні цінності, тим більше, що вони збігаються із загальнолюдськими, розмовляти мовою предків,

ЖБА ОДІВ

молитися так, як молилися вони, не почуватись утисненими та ображеними на власній землі.

Цілеспрямована антиукраїнська пропаганда дається взнаки. Росіяни часто запитують, а чи безпечно в Києві розмовляти російською, чи не поб'ють, забуваючи, що саме в Москві та Санкт-Петербурзі побиття, ба навіть жорстокі вбивства гастарбайтерів перестали бути новиною. Не кажучи вже про те, що знайомі презирливі прозвання «чурка», «чучмек», «чорно**ий», «фінік», «хачік» мають аж ніяк не українське походження.

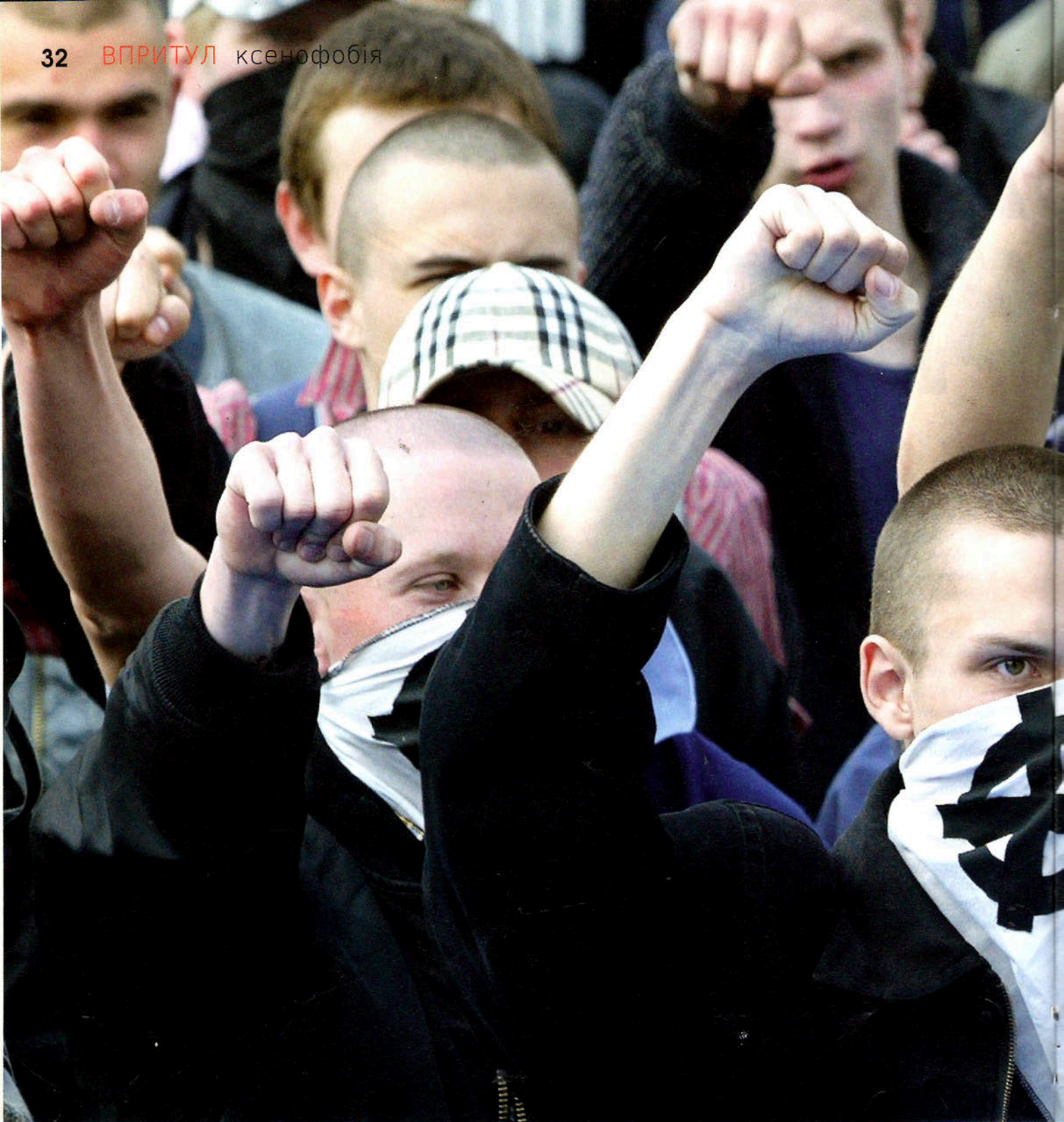
Це не означає, що проблеми немає. Науковці Київського міжнародного інституту соціології, які вже багато років вимірюють так звану шкалу соціальної дистанції за методом американського соціолога Емори Стівена Богардуса, час від часу фіксують помірні сплески ксенофобії в населення України. Питання лише в інтерпретації: підвищення соціально-економічного оптимізму скрізь і завжди майже автоматично приводить до покращення міжетнічних та міжкультурних стосунків, і навпаки, падіння добробуту має своїм наслідком їх загострення. Не треба бути фахівцем, щоби на тлі економічної кризи й політичної невизначеності прогнозувати чергові спалахи міжетнічної та міжкультурної напруженості.

Ксенофобія — важка хвороба всього людства, але вона лікується. По-перше, оздоровленням усього суспільства. По-друге, цілеспрямованими заходами державних і недержавних органів — від законодавчих до силових, впровадженням освітніх програм, мобілізацією громадської думки.

Але говорячи про ксенофобію, також не слід ігнорувати наслідки колоніального синдрому. Чи можна впевнено стверджувати, що українець не стикається щодня з проявами такої ж нетерпимості за ознакою саме його українства? Чи вільний він від проявів зверхності, ворожості, небажання спілкуватися його мовою? Чи існує бодай натяк на механізм фіксації таких порушень, не кажучи вже про їх запобігання? Адже доки не буде таких гарантій, годі чекати суцільного миру й злагоди в українському суспільстві.

Зі свого боку, **Тиждень** і надалі триматиме проблему нетерпимості в центрі своєї уваги.

ЗАГНАНІ У ПІДПІЛЛЯ. Силовики змусили «скінів» відмовитися від «зачисток» вулиць

ІГРИ КСЕНОФОБІВ

Ми расисти, яких переслідують за національність на власній території

АВТОРИ: Андрій Лаврик, Богдан Буткевич

ФОТО: REUTERS

канської асоціації в Києві. — Немає жодних гарантій безпеки для наших дітей; на них можуть напасти й убити в будь-який час. Ми знаємо, що расистські групи мають адреси всіх біженців, шукачів притулку, мігрантів та інших небілих осіб, які проживають у Києві, й просто чекаємо своєї черги. Наразі ми боїмося стояти на автобусних зупинках або на станціях метро. Щодня нас залякують расистські групи». Правозахисники закидають міліції, що її співробітники вкрай неохоче переслідують нападників-расистів за відповідними статтями Кримінального кодексу, списуючи злочини на побутову агресію. Соціологи ж констатують: ксенофобія в нас у крові.

«ГЕНОЦИД» НЕОНАЦИСТІВ

З початку року органи МВС не зафіксували жодного тяжкого злочину на ґрунті расової чи міжнаціональної ворожнечі, повідомили **Тижню** в Міністерстві внутрішніх справ. Міліцейську статистику підтверджує й моніторинг ЗМІ: останнім часом про напади на іноземців не повідомляли. На тлі 2007—2008 років, коли жертвами наці-скінхедів стали кількадесят вихідців із Азії та Африки, цьогорічна картина виглядає вкрай оптимістичною.

Подоланню хвилі насильства проти іноземців передував безпрецедентний тиск західної дипломатії. Зокрема, торік амбасади Франції та США почали демонстративно застерігати своїх громадян, що, відвідуючи Україну, вони ризикують зазнати расистських нападів. Із 2007 року в силових структурах почали створювати міжвідомчі підрозділи з протидії угрупованням неонацистського та расистського спрямувань. Нещодавно ж Департамент інформаційних технологій МВС завершив розробку бази даних на активістів неформальних організацій на кшталт скінхедів, ультрас та неофашистів. Лише в Києві тепер під постійним наглядом міліції перебувають 750 громадян, які виступають за «чистоту раси».

«Якщо за перші чотири місяці 2008 року було зафіксовано 45 злочинів (скоєних на расистському ґрунті. — *Ред.*), то решта 18 — аж за вісім місяців, — констатує Євген Захаров, співголова Харківської правозахисної групи. — Вважаю, що це пряма заслуга діяльності відповідного підрозділу МВС. Також важливим проривом у 2008 році стало застосування до расових злочинів 161 статті Криміналь-

УКРАЇНА

Blood & Honour. Український осередок скінхедівських організацій зі штаб-квартирою у Великій Британії.

Мета: захистити права усіх білих націй.

Дії: несистемні напади на інородців

УДПНІ. Відгалуження російської організації.

Мета: припинити міграцію неслів'янських народів в Україну.

Дії: мітинги й пікети

World Church of the Creator —

Україна. Відділення організації WCOTC, яке курується з Москви.

Мета: створити Велику білу імперію.

Дії: несистемні напади на інородців

«Булдог». Київське скінхедівське угруповання, тісно пов'язане з фан-рухом ФК «Динамо».

Мета: чітко не визначена

Дії: несистемні напади на інородців

«Вогнищани». «Скінхеда-язичники», радикальна частина сповідувачів Рідної української національної віри (РУН-Віри).

Мета: повернутися до віри в Даждбога.

Дії: несистемні напади на інородців та іновірців

«Русский кулак», White Bears, «Русская цель», Hammerskins-Russia. Ці російські скінхедівські рухи діють на Півдні та Сході України.

Мета: досягти чистоти слов'янської раси.

Дії: несистемні напади на інородців, сутички з українськими націоналістами

Українська консервативна партія

Відома своїми постійними антисемітськими виступами, лідер — Георгій Щокін, ректор МАУП.

Мета: створити Україну для українців.

Дії: системна просвітницька робота

Українська націонал-трудова

партія. Активісти неодноразово брали участь у виступах, спрямованих проти людей із іншим кольором шкіри.

Мета: створити Україну для українців.

Дії: мітинги й пікети

Європейські експерти б'ють на сполох: в Україні щороку зростає рівень ксенофобії. «Найнебезпечнішим для нас є те, що ми тепер боїмося за своїх дітей, які ходять до школи та в дитячий садок, — покаржився представник «Міжнародної амністії» Томас Лукаї, директор Афри-

ного кодексу про розпалювання міжнаціональної ворожнечі. А вже до 2008 року лише одного разу застосували цю статтю — до організатора погрому київської синагоги у 2002 році. А вже торік у провадженні по цій статті було 10 справ — дві по злочинах минулих років і вісім — по скоєних саме в 2008-му. До кінця року хвиля насильства трохи спала».

Утім, правозахисники ще не готові поставити владі «відмінно» за боротьбу з ксенофобією. «Україна досі перебуває на перехідній стадії від радянського суспільства до демократичного, — зауважує виконавчий директор Міжнародної амністії в Україні Тетяна Мазур. — Відповідно, деякі системи державного управління ще «провисають», чим намагаються користуватися різноманітні радикальні угруповання». «Якщо поверхово дивитися на проблему протидії ксенофобії з боку влади, то, на перший погляд, усе гаразд — є відповідне законодавство й органи, що мають займатися його дотриманням, — розмірковує Аркадій Бужченко, голова правління Української Гельсінської спілки. — Але проблема в тому, як те законодавство впроваджують. У тій же міліції є негласні інструкції, які аж ніяк інакше, ніж ксенофобськими, не назвеш (зокрема, піддавати посиленню перевірок осіб із неєвропейською зовнішністю. — Рег.). З одного боку, вона з ксенофобією бореться, з іншого — її ж породжує. Понад те, часто з вуст чиновників злітають заяви, які мають ксенофобський характер». Особливо тут «відзначився» очільник МВС Юрій Луценко, котрий відкрито виступає проти мігрантів із Кавказу та Східної Азії.

ХУТОРЯНСЬКИЙ РАСИЗМ

У Київському міжнародному інституті соціології дійшли парадоксального, на перший погляд, висновку. «Кількість злочинів на расовому ґрунті в Україні набагато менша, ніж у багатьох країнах Європи, — розповідає генеральний директор інституту Володимир Паніотто, — однак кількість людей із ксенофобськими орієнтаціями значно більша».

«Як на мене, можна говорити про певний ізоляціонізм українців, — розмірковує Ірина Бекешкіна, науковий керівник фонду «Демократичні ініціативи». — Ми ставимося толерантно до тих націй, які історично проживають на наших теренах. Мова передовсім іде про росіян та білорусів. Цікавий факт: до євреїв в Україні ставляться толе-

ДІСТАЛИ! Мігранти в Україні обстоюють свої права на вулицях. Поки що без зброї

рантніше, ніж до українців із діаспори».

Ще один незвичайний результат, який дали дослідження пані Бекешкіної, — найбільший рівень нетолерантності в селах, де здебільшого мігрантів узагалі немає. «Отже, там ставлення до іноземців ґрунтується радше на чутках, — резюмує вона. — Тобто це значною мірою упередженість». «У селі рівень ксенофобії на порядок вищий, ніж у місті, натомість рівень освіти на той самий порядок нижчий, — додає Володимир Паніотто. — Відповідно регіональний розподіл рівня ксенофобії також залежить від відсотка сільського населення в ньому — чим він вищий,

тим більша ксенофобія». Однак це ще не означає, що представникам інших рас особливо небезпечно жити в сільській місцевості. Статистика свідчить: на іногородців нападають переважно в мегаполісах.

Причому неонацистські неформальні угруповання, що стоять за цими нападами, зазвичай мають неукраїнські корені (див. **Тижень №16, 2008**). «Причина вибуху ксенофобії — хвиля, що до нас докотилася з Росії, — вважає Євген Захаров, співголова Харківської правозахисної групи. — А вже більшу частину ксенофобських нападів здійснюють скінхедеї, які роблять це за російськими рецептами та в тісному

зв'язку зі своїми «колегами» з РФ. Ще торік ми помітили тенденцію: до нас усе частіше почали приїжджати російські ультраправі, які «вчать» наших скоювати подібні злочини системно».

«Найпершим витоком ксенофобських настроїв завжди є соціально-економічна ситуація, — переконаний Віталій Кулик, директор Центру досліджень громадянського суспільства. — Основне гасло сил, які виносять ксенофобію на свої знамена, — це те, що іноземці забирають наші робочі місця, руйнують наш генофонд, захоплюють сфери в побуті. Тобто брак чітких перспектив щодо покращення соціально-фінансового стану українців породжує ксенофобію». На думку Кулика, другий важливий фактор — достатньо могутня та розгалужена етнічна злочинність в середовищі мігрантів. «Її існування викликає незадоволеність більшості людей», — констатує Кулик.

Стосовно соціально-економічних витоків нетерпимості українців із Куликом погоджується голова правління Української Гельсінської спілки Аркадій Бужченко. «Те, що на початку 1990-х, попри ще більшу руїну, ніж зараз, рівень ксенофобії був нижчий, не дивує, — пояснює він. — По-перше, тоді ще ніхто не звик до процвітання, тому суб'єктивно не вважав себе надто бідним. По-друге, за період певної стабільності до України приїхало чимало економічних мігрантів — їх стало значно більше, ніж на початку 1990-х років. Вони стали набагато помітнішими, й тому викликають сильніше роздратування».

Правозахисник вважає це роздратування цілком логічним. «Люди, які приїждять сюди, мають інші традиції, інші уявлення про життя, тому вони повинні пристосовуватися до місцевих умов та правил, — упевнений Бужченко. — А якщо вони порушують закон, до них треба ставитися як до злочинців — не беручи до уваги те, що вони тут не народилися. Ті, хто приїжджає, має узгоджувати свою поведінку з місцевою культурою».

ЗВОРОТНА КСЕНОФОБИЯ

Расистське ставлення до іногородців при-таманне не лише титульній нації, а й мігрантам. У низці міст Західної Європи вже давно є квартали, куди людям із білою шкірою краще не заходити **Іпро це на стор. 36 та 381.** Про прояву так званої зворотної ксенофобії вже говорять

українські націоналісти. «Дійшло до того, що хлопці з моєї організації нещодавно бачили в Києві біля сумновідомого секонд-хенду на Шулявці чорношкірих із нашивками «Чорних пантер» (*екстремістська організація, що проголошує вищість негроїдної раси.* — *Рег.*), — розповідає голова київського осередку ГО «Патріот України» Сергій Бевз. — Не так давно біля того ж таки ринку жорстоко побили двох українських дівчат тільки за те, що вони були в камуфльованих штанах, і негри прийняли їх за скінхедів. Десь за рік до цього була ситуація в київському ж метрополітені, коли негр із ножем напав на двох білих хлопців — йому здалося, що вони якось «не так» на нього дивляться».

Про присутність, хоча й не значну, нетерпимості вихідців із Азії та Африки до нас говорять і незаангажовані експерти. «Є поодинокі факти ксенофобських актів щодо українців з боку мігрантів із далеких країн, — вважає Віталій Кулик. — Наразі це, в першу чергу, зневажливе ставлення до місцевого населення та побутові конфлікти». Також, за його словами, трапляються випадки утискання українців з боку румунів, русино-словаків і татар.

«Головним же елементом у зворотній ксенофобії є російська спільнота в Україні. Там найбільше неприйняття українського на етнічному ґрунті»

«Головним же елементом у зворотній ксенофобії є російська спільнота на нашій території, — стверджує Аркадій Бужченко. — Саме там — найбільше неприйняття українського на етнічному ґрунті».

«Зворотна ксенофобія в Україні дуже поширена, насамперед, з боку російської громади на Сході та в Криму, — каже Кулик. — Причому, тут наявні всі ознаки класичної хрестоматійної ксенофобії — є групи агресивно налаштованого некорінного населення, які, апелюючи до інтернаціональних цінностей, намагаються проводити ксенофобську політику стосовно титульного етносу. Якщо говорити конкретно, то це — групи «кауровців» в Одесі, в Донецьку — «Донецька республіка», «Русское содружество» в Севастополі тощо. За значу, що діяльність згаданих груп спрямована навіть не проти України як держави, а саме проти українців як етносу. Вони відмовляють українцям у праві називатися та бути українцями». ■

«Патріот України». Наступниця молодіжного крила СНПУ, предтечі ВО «Свобода», відзначається високим рівнем радикалізму

Мета: створити Україну для українців.

Дії: мітинги й пікети, несистемні напади на іногородців

ВО «Тризуб ім. Степана Бандери»

Офіційно відкидає расизм, однак помічене в усіх акціях, спрямованих проти «зазіхання на права та свободи етнічних українців».

Мета: створити Україну для українців.

Дії: мітинги й пікети

«Союз русского народа» та «Славянский союз» (СС).

Російські організації, осередки яких особливо активні в Криму. Багато їхніх членів є водночас членами «Русской общины Крыма» та організації «Севастополь — Крым — Россия».

Мета: виступають за ідею панрусизму, невизнання окремішності української нації.

Дії: мітинги й пікети, несистемні напади на іногородців, іноді — на українців

Фан-рухи ФК «Динамо» (Київ),

«ЦСКА» (Київ), «Металіст» (Харків), «Карпати» (Львів).

Частина учасників сповідує праворадикальну ідеологію.

Мета: чітко не визначена.

Дії: несистемні напади на іногородців

НІМЕЧЧИНА

Націонал-демократична партія

Німеччини. Легальна ультраправа політична організація з представництвами в місцевих органах влади.

Мета: створити Німеччину для німців.

Дії: зосереджена на суто політичній діяльності

Німецький національний фронт, Німецька республіканська партія.

Напівтерористичні організації.

Мета: створити Німеччину для німців.

Дії: напади на іногородців

Вільна німецька робітничка партія.

Найрадикальніша група нацистів Німеччини.

Мета: створити Німеччину для німців.

Дії: напади на іногородців, сутички з силами правопорядку

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ

Британський національний фронт.

Мета: припинити урядову імміграційну політику й мультикультуралізм.

Дії: зосереджений на політичній і громадській діяльності

ТІЛЬКИ ДЛЯ ЧОРНИХ

У Франції підводить голову африканський та арабський расизм

АВТОР: Алла Лазарева, Париж

На французькій землі расистські угруповання виникають не лише поміж білих радикалів. Тутеще Міністерство внутрішніх справ уже визнає існування чорношкірого та арабського расизму. Радше ситуативно-спонтанного, майже неорганізованого, але реального. Психологи наголошують, що лідери радикальних груп будують свій дискурс на почуттях приниження, комплекси меншовартості кольорових громадян. Соціологи кажуть про неминуче зростання відсотка активної ксенофобії там, де співіснують та конкурують надто різні за етнокультурною приналежністю національні меншини. Пересічні громадяни, проглядаючи результати чергових виборів та не знаходячи правих радикалів з-поміж лідерів, зазначають, що ситуація в державі є відносно стабільною. Тому особливої цікавості до маргінальних екстремістських рухів не виявляють.

БІЛОШКІРИМ ВХІД ЗАБОРОНЕНО

Політична група «Трібу Ка» не проіснувала й трьох років. У 2004-му, коли організація вперше заявила про себе, в пресі йшлося про ядро з 10–15 активістів. У 2006-му, коли організацію заборонив тоді ще міністр внутрішніх справ Ніколя Саркозі, поліція визначала 30–40 постійних учасників об'єднання.

Група «Трібу Ка» позиціонувала себе як «політико-містичний рух». Її лідер — відносно харизматичний чорношкірий француз Кемі Себа — повернув до себе увагу тим, що забороняв брати участь у зборах групи всім, хто мав білий, жовтий або матовий колір шкіри. «Ми не хочемо мати справ з білими, а вони не бажають бачити нас, — часто наголошує пан Себа. — Євроцентрична система бачення світу є хибною. Світова цивілізація почалася з Африканського кон-

тиненту. Білі люди зневажають нашу культуру через заздрощі, бо африканська цивілізація давніша, досконаліша, вища».

Ці міркування вголос — не більше ніж банальна риторика, на яку можна було б і не зважати. Але були ще дії. Провокація сутичок у єврейському кварталі. Напад просто на вулиці на Ахмеда Метіні — автора критичного відеосюжету про лідера «Трібу Ки». Публічні погрози, заклики до «збройного захисту» інтересів чорної раси, які французьке правосуддя кваліфікувало як «заохочення до расової ненависті та расизму».

Кемі Себа в свої неповні 27 років уже не раз побував за ґратами. «Цей чоловік свідомо наражається на конфлікти з владою, щоб здобути імідж жертви режиму, — каже Домінік Сопо, голова впливової громадської організації «SOS — Расизм». — Чим більше проти нього позовів, тим більше він має уваги преси, популярності, впливу. Ця схема стара як світ: акція — репресія — статус жертви переслідувань — політична реклама».

Після заборони свого першого політичного проєкту, групи «Трібу Ка», її лідер заснував структуру свого імені — «Покоління Кемі Себа». Її також довелося розпустити на вимогу правосуддя. Поэтому, знову під проводом Себа, в березні 2008 року з'являється Рух проклятих імперіалізмом.

Кемі Себа заявляє, що Рух проклятих об'єднує не менше 400 осіб. Відносно мало порівняно з двома-трьома десятками тисяч білих скінхедів, що перебувають у полі зору

французького Міністерства внутрішніх справ. Але поліцію непокоїть висхідна тенденція популярності ідей Себа.

СОЦІАЛЬНИЙ ВИМІР

«Ідеологів чорного расизму у Франції зовсім небагато, — вважає соціолог Ерік Гарсія. — Їх навіть ідеологами називати важко. Це радше екстремісти-еклектики, які намагаються обґрунтувати позитивну діяльність або навіть вищість чор-

ної раси, спираючись частково на міфологію Давнього Єгипту, частково — на фронтальне протистояння з західною цивілізацією, частково — на постулати архаїчної версії ісламу. Важливішою є соціальна база радикальних чорних расистських рухів. Це — бідні квартали, де три з половиною роки тому палали сотні автомобілів. Діти іноземців, які за паспортом — французи, але за світовідчуттям — особи поміж двох світів, безробітні в другому поколінні, молоді люди без освіти та майбутнього».

Кемі Себа методично шукає підтримки саме в проблемних передмістях Парижа. Наприклад, висловлює публічні співчуття родині хлопця, якого убив із рушниці власник помешкання, яке той намагався пограбувати.

«Ми засуджуємо злочини й крадіжки, — каже Кемі Себа, виступаючи перед натовпом просто неба. — Але не треба підкреслювати, що грабіжник був чорношкірим. Він навіть пограбувати нікого не встиг. То й грабіжником, із правового погляду, ще не став».

Після початку розгляду скандальної судової справи про вбивство хлопця єврейського походження, якого викрадачі після тривалих тортур зарізали, бо не отримали від родини викупу, Кемі Себа розсилає паризьким рабінам листи з погрозою «вхопити за пейси, якщо хоч волосина впаде з голови Юсуфа Фохани» — вбивці й організатора викрадення.

Процес Фохани, що триває досі, також віддзеркалює підставові соціальні міфи французького чорного расизму. Вбивця не втомлюється повторювати в залі суду, що «білі мають усе, а ми — нічого». Він був упевнений, що «євреї завжди мають гроші», тож він легко здобуде від родини €450 тис. Але загиблий працював звичайним продавцем у магазині мобільних телефонів. А його батьки все життя прожили на маленькі зарплати в небагатому

передмісті, за два кроки від батьків Юсуфа Фохани.

БІЛИЙ ДИЯВОЛ

У народних африканських казках диявол, спокусник, негативний персонаж білого кольору. «В цьому не варто шукати расизму, — каже психологічний Паскаль Бертран. — Маємо одвічне усвідомлення несхожого на себе, іншого, як загрози. Той же феномен, що й у казках білошкірих народів, де чорти традиційно змальовані чорними. Ксенофобні інстинкти важко подолати повністю. Але мінімальне виховання вимагає ці ворожі настрої в собі поборювати».

Попри прогресивні закони та конституційні гарантії, «кольорові» французи частіше потрапляють під вибірковий вуличний контроль. Їм важче знайти роботу і житло, вони мають менше дипломів про вищу освіту. На французькому державному телебаченні працює лише одна темношкіра ведуча, у французьких художніх фільмах — менше 5% акторів мають африканське походження, натомість відсоток темношкірого населення в країні значно вищий.

Шляхетні принципи та неаважди відповідна практика, колоніальне минуле та залишки колоніальної свідомості. Комусь випадає вирватися з цього замкненого кола, інші час від часу дослухаються до таких, як Кемі Себа, і, трапляється, дозволяють себе переконати, ніби «білі навмисне запустили до Африки вірус Ебола й СНІДу, аби зберегти панування білої раси над чорною».

«Щоб не буяли квіти зла, треба висушити під ними ґрунт, — вдається до образної мови Домінік Сопо з організації «SOS — Расизм». — Вивести проблемну молодь з гетто. Дати їй можливість повірити в себе, позбутися негативної самооцінки».

Чорна відповідь може існувати там, де є протилежні за змістом білі виклики. В тих же, врешті, бідних кварталах, куди вчащають голомозі наці-скінхеди з бейсбольними битами. В цих убогих, сірих передмістях соціальна симетрія виявляє себе і як техніка самозахисту, і як превентивний напад на тих, кого сторіччями звикли розцінювати як небезпеку. ■

ІТАЛІЯ

Національний альянс.

Напівлігальний громадсько-політичний рух.

Мета: створити Італію для італійців.

Дії: агітація проти іммігрантів і євреїв, терористичні акти

ФРАНЦІЯ

Національний фронт.

Політична партія, заснована Жан Марі Ле Пеном. Неодноразово була представлена в Національних зборах і Європарламенті.

Мета: провадити національну політику на користь французів, протидіяти мусульманському екстремізму.

Дії: політична діяльність

Рух проклятих імперіалізмом.

Напівлегальна організація, що сповідує вищість чорної раси.

Мета: припинити панування білих.

Дія: пропагандистська діяльність, напади на представників інших рас

ШВЕЦІЯ

Білий арійський опір.

Одна з найбільших неонацистських організацій Європи.

Мета: досягти чистоти раси.

Дія: системні напади на інородців

АВСТРІЯ

Народна відданість —

Позапарламентська опозиція.

Місцеве відгалуження руху скінхедів.

Мета: досягти чистоти раси.

Дія: системні напади на інородців

ІЗРАЇЛЬ

«Каж» («Тільки так»),

«Наарей ха-гівот» («Молодь пагорбів»).

Ортодоксальні релігійні організації расистського штибу.

Мета: виселити всіх арабів із території Ерец-Ізраель, включити до складу Ізраїлю спірні території.

Дії: пропаганда, несистемні напади на іновірців, інородців та світських осіб

«Чорні євреї».

Релігійний расистський рух.

Мета: досягти панування в Ізраїлі чорношкірих іудеїв.

Дії: проповідницька діяльність

НЕ ПРИЖИЛИСЯ

У ЄС ламають голову над «новими європейцями»

АВТОР: Роман Кабачій

У Західній Європі проблема «чужих» давно не означає протистояння на лінії «столиця – провінція». До Лондона, Парижа, Амстердама, Берліна їдуть представники інших народів та рас. «Їдуть» із різних причин: дехто прагне жити в колишній метрополії, яка завжди надавала більші аванси, ніж рідна, але надто бідна батьківщина; інші через сторіччя повертаються на історичну вітчизну; ще одні шукають у Європі вітчизни нової. А проте як у випадку перших, так і других, і третіх ставлення до них одне: «понаїхали!»

ПРОФІНАНСОВАНА ЛЮБОВ

Коли чеський художник Давід Черни встановив у будівлі Ради Європи в Брюсселі свої скандальні інсталяції, що показували певні стереотипи щодо європейських країн, однією з найменш «упізнаваних» виглядала Голландія: її територію покрили хвилі океану, з яких стриміли лише мінарети мечетей. У цій невеличкій країні національні меншини становлять близько 12%, у деяких містах цей показник сягає майже половини. Вважають, що за 10 років у

ПРАВО НА ІДЕНТИЧНІСТЬ. Французькі мусульмани виборюють право відрізнитися від європейців релігійними символами

Амстердамі та Роттердамі більшість буде неголландською. Мечетей у країні справді багато – близько 500. Їх почали ставити індонезійці, котрі першими взялися освоювати можливості колишніх експлуататорів, а згодом їхню місію продовжили турки й марокканці. Завдяки меншинам у Нідерландах спостерігається демографічний приріст, але корінний люд це не ті-

шить. На останніх виборах до Європарламенту від країни пройшли четверо депутатів популістської Партії свободи з гаслом «Європа для європейців» та обіцянкою заборонити Коран.

Тривалий час ставлення до меншин серед флегматичних і толерантних голландців складалось у формулу «доки вони нас не чіпають, нехай роблять, що заманеться». Змінилася

Подорожні нотатки неонациста

ЗАПИСАВ Андрій Карпінський

Якщо вести мову про неонацистський рух, треба чітко розрізнити справжніх бійців підпільного праворадикального фронту та підлітків, чий «майн кампф» обмежується носінням армійських черевиків і криками «зіг-хайль!» у громадських місцях. Так стверджує Артем, фанат одного з провідних українських футбольних клубів, що не лише словом, а й ділом бореться за «Україну тільки для українців». «Ви не зустрінете нас на збіговиськах «нотаріально завірених» націоналістів», – запевняє він. Артем виглядає як пересічна молода людина –

звичайна зачіска і вбрання – жодного натяку на приналежність до наці-скінхедів. «Про наші акції, за рідкісним винятком, нічого не чули – адже ми не ставимо за мету популяризувати їх, – посміхається він. – Ми боремося за білу расу вуличним терором проти іногородців усіх мастей. І називаємо це «автономним спротивом Системи». Нашою об'єднавчою ідеєю є виживання білих, тому для нас союзником є симпатик наших ідей будь-якої національності з білим кольором шкіри».

Два місяці тому Артем із кількома друзями відвідав Францію, куди він їздив підтримати свій футбольний клуб. Але цим не обмежився – до й після матчу було вдосталь

часу для обміну досвідом із паризькими однодумцями. Нижче – його спогади про «рейд» на Париж. Хоча редакція не поділяє поглядів співрозмовника, його пафос і лексика збережені.

«Ще до поїздки я списався по інтернету з представниками французької праворадикальної групи, які також є футбольними фанатами. Вже в Парижі зустрілися. Рішарта Поль не дуже добре знали англійську, а ми французьку – ще гірше. Та це не заважало прекрасно розуміти одне одного. Адже правильні ідеї зрозумілі всіма мовами. Через деякий час ми вийшли з центру міста й пішли однією з бічних вулиць. «Друзі, ми йдемо в «чорний» квартал, – по-

ситуація після голосних убивств арабами правого популіста Піма Фортуна (2002) та режисера Тео Ван Гога (2004). Міністр з інтеграції Ріта Вердонк лише після відвідин імамів, коли вони демонстративно не подали їй руки, замислилася про різницю в культурах. Тепер проблема адаптації мігрантів чи не головна у внутрішній політиці. Мер Роттердама, народжений у Марокко Ахмед Абуталєб, відомий своєю кардинальною позицією щодо мігрантів: «Або інтегруєтесь, або повертайтеся!» — і через це гасло довго не розлучався з охороною. Вираховано, що лише кожен сьомий турок/марокканець ідентифікує себе з голландським народом. Утім, голландці рук не опускають: місцева філософія вирішення соціальних проблем ґрунтується на ненасиллі та методичному «робленні свого». І це рано чи пізно принесе свої плоди.

У сусідній Франції ситуація інша: суспільство помічало меншини віддавна, з часів, коли з французьких легіонів почали з'їжджатися до метрополії чорно- та жовтошкірі вояки імперії, причому зі своїми сім'ями: в їхніх нововизволених країнах місця їм не було. «Понад те, — пояснює **Тижню** політолог Ярослав Пономаренко, — ліва преса постійно нагадує корінним французам, тим «гадам аристократам», як вони в минулому використовували бідних африканців, а тепер не хочуть їх у себе бачити». Водночас держава не йде назустріч культурним потребам мусульманських емігрантів — згадати лишень

заборону дівчатам носити хустки в школах — і при цьому закликає прибульців «любити Францію». Ярослав, котрий прожив у Парижі 11 років, вважає, що проповідуваний владою лаїцизм (звільнення від впливу релігії) у випадку емігрантів не вирішує проблем, а додає їх. Щодо любові до Франції, Пономаренко переконаний: «Араби, та й не лише вони, французькими патріотами стають тільки завдяки своєму специфічному баченню Франції, яке яскраво відрізняється від бачення корінного населення. Емігранти всіх націй і рас ставляться до Франції як до дійної корови».

Вони... німці?!

Ще в 2006 році консервативний міністр внутрішніх справ Німеччини Вольфганг Шойбле визнав, що «іслам став частиною нашої держави». Він запровадив діяльність Ісламської конференції — періодичного органу, що об'єднує як ісламських діячів (релігійних, творчих), так і представників ні-

Тепер німці з СРСР мало того що «ледарі» й «комуняки», ще й отримали ярлик «фашистів»

мецьких церков, органів влади. Це був один із перших кроків до діалогу між Берліном та тримільйонною мусульманською меншістю (передусім турків і курдів). Певною проблемою стало те, що іслам не був у цій країні інституціалізований, і в той час, коли держава спонсорувала діяльність традиційних церков (на це стягують

передив Рішар із певним острахом. — Білих тут не люблять, краще ходімо звідти — нас тільки семеро». Кажу Рішару: «Ви втрачаєте свою країну, тому що дозволяєте чорним влаштувати свої квартали, а потім боїтеся заходити туди!» І ми пішли вглиб. Проминувши кілька будинків, ми зустріли компанію молодих арабів, хлопців із 20, які, побачивши білих, почали улюлюкати та свистіти. Вони обступили нас, щось кричали. Рішар перекинув мене на вухо: «Вони називають нас «білими виродками» та вимагають, щоб ми своїми брудними пиками не забруднювали місця, де живуть правовірні». Один із найбільш нахабних арабів, мабуть, втямив, що ми не розуміємо французької, й ламаною англійською став розповідати, як він та всі його родичі мали статеві стосунки з моєю матір'ю. Ми одразу «стригнули» на них, і «відважні» араби з роз-

пачливим гвалтом кинулися навтьоки. Після цього нас «понесло». Ми не хотіли зупинятись — особливо, коли я бачив погляди Рішара та Поля: вони дивилися на нас із неприхованою гордістю. Ми йшли далі вулицею, й кожен «чорнопикий», котрий траплявся під руку, отримував порцію розуміння про слов'янську ненависть до нахабних зайд. Хоча цієї генетичної наволочі було набагато більше, ніж нас, вони навіть не намагалися чинити гідного опору. Раптом ми почули звуки поліцейської сирени, що з кожною секундою наближалася. Як ніколи вдало, попереду завиднів вхід до станції метро. Ми швиденько «вкатали» чергового нігера та пірнули в прохолодну темряву «підземки». Наш каральний рейд під кодовою назвою «Білий Париж» мав повний успіх без будь-яких втрат із нашого боку. ■

РУМУНІЯ

«Румунська батьківщина».

Впливова напівлегальна ультраправа організація.

Мета: вигнати чужинців, відтворити державу в межах 1918 року.

Дії: пропаганда, несистемні напади на інородців

США

«Ку-клукс-клан».

Таємна расистська організація.

Мета: досягти чистоти раси.

Дії: терор

Арійське братство.

Організоване злочинне угруповання з расистським ухилом.

Мета: чітко не визначена.

Дії: кримінальні війни з етнічними небілими угрупованнями

Націонал-соціалістичний рух.

Політична партія неонацистського штибу.

Мета: припинити нелегальну міграцію, заборонити гомосексуалізм тощо.

Дії: політична й громадська діяльність

«Чорні мусульмани», «Нація ісламу», «Об'єднана нубійська нація маврів» та низка інших.

Ісламістські расистські рухи.

Мета: створити мусульманську державу на території Америки, вигнати іновірців.

Дії: проповідництво, несистемний тероризм

Партія чорних пантер.

Кримінальне угруповання расистського штибу.

Мета: захистити права чорношкірих.

Дії: напади на білошкірих та представників влади

АФРИКА

Африканський національний союз Зімбабве.

Партія, очолювана президентом країни Робертом Мугамбе.

Мета: домогтись влади.

Дії: винищення білошкірих фермерів, терор проти опозиції

Африканський рух опору.

Напівлегальна расистська організація у Південно-африканській Республіці.

Мета: відновити білу державу бурів та апартеїд.

Дії: пропаганда, несистемні напади на чорношкірих

ПОГЛЯД

Фронда націоналізму

АВТОР: Роксолана Шумейко, журналіст, Лондон

У своєму прагненні до оновлення та в потребі «свіжої крові» європейці радо приймали в себе нові й нові потоки емігрантів з усього світу, а особливо зі своїх колишніх колоній. Та біда тільки в тому, що ці нові члени суспільства здебільшого зовсім не поділяють ліберальних «універсалістських» цінностей самих європейців. І навіть нерідко відверто зневажають їх за, як вони вважають, споживацьку модель існування та відсутність високих духовних ідеалів. Те, що для європейця – завойовані потом і кров'ю свободи, для емігранта – вияв ідеології цинізму.

Національну приналежність населення основних європейських мегаполісів давно вже стало складно ідентифікувати – воно тепер таке мультикультурне, що кожен із них міг би зійти за столицю земної кулі з більш-менш пропорційним представництвом із різних її кутків. Однак є ще й провінція, де здебільшого представлена так звана корінна більшість. Вочевидь, вона якраз і починає почуватися не зовсім затишно. У боротьбі проти расової, сексуальної та інших дискримінацій та за права меншин самі борці незчулися, як стали наступати на пальці більшості. Один із типових прикладів – сумнозвісний скандал навколо звільнення стюардеси Британських авіаліній за відмову зняти натільний хрест, мовляв, цей символ може зачепити релігійні почуття нехристиян. Хоча право мусульманок носити на роботу паранджу компанія не піддавала навіть сумніву (ще б пак, посміли б – потім ввік не відмилася б від почесного титулу «расист»!). На щастя, бідолашну стюардесу змушені були поновити на посаді, проте тільки завдяки тиску крикливих таблоїдів і суспільному розголосу. Але випадок цей зовсім не поодинокий: згідно зі звітом британського уряду, оприлюдненим у 2008 році, лише 19% білих британців віряють у те, що їхні устремління будуть враховані у рішеннях національного значення порівняно з 31% із середовища представників етнічних меншостей.

Місцеві еліти мають усвідомити: якщо вони не повернуть Європі культурної ідентичності, у кожній з країн – членів ЄС пере- може фронда націоналізму.

навіть відповідний податок), відвідувачі мечетей почувалися на задвірках. Щоб пришвидшити процес інтеграції, планують перевести вивчення релігії з мечетей до шкіл, активізувати кампанію з отримання німецького громадянства.

Особливістю інтеграції мусульман у Німеччині є участь представників творчої богеми мусульманського походження в роз'ясненні багатьох речей як своїм одноплемінникам, так і німецькому суспільству. Бестселерами стали романи письменниці Севгі Ездамар, у яких авторка кидає виклик традиційному турецькому світосприйняттю. Вписалися в цілком європейське кіно творіння режисера Фатіха Акіна. Автор книги «Що означає ми? Німці та їх мусульмани» публіцист іранського походження Навід Кермані обурюється: порушуючи питання «що нам робити з мусульманами?», німці забувають, що поміж оцих «нас» уже вписані три мільйони мусульман. Кермані пояснює на своєму власному прикладі: батьківщиною для нього є Німеччина, частиною цієї батьківщини є й німецька мова, але лише письмова, бо з дітьми говорить перською. Він відчувається мусульманином, але передовсім європейцем.

НЕДОРЕПАТРІАЦІЯ

Коли на початку цього року німецька письменниця Мерле Гільбк презентувала в Києві свою книжку про «пізніх

переселенців» із СНД до Німеччини «Шосе ентузіастів», у мене особисто залишилося подвійне враження. Ніби корінні німці в переселенцях не хочуть побачити одноплемінників, лише утвердилося після певних фактів. Нещодавно стався випадок у школі Санкт-Августина неподалік Бонна, де німкеня з України Таня Отто поранила однокласницю. Прізвище Отто «зідентифіковано» як українське. Німецькості Тані бачити ніхто не хотів.

До певної байдужості, якою зустрічають у Німеччині так званих русаків – радянських німців, додається стереотип, що мав би вкладатись у німецьку ідею спокути за II Світову війну. До шкільних підручників з історії потрапило твердження, що з фольксдойчів (етнічних німців) на території СРСР фашистські окупанти створювали допоміжні загони для ліквідації євреїв, та що фольксдойчі отримували речі з єврейських помешкань. Тим самим на цілу громаду переселенців, яка разом із особами російського та єврейського походження налічує 3,5 млн людей, скеровано гнів місцевих антифашистів. Тепер німці з СРСР мало того що «ледарі» й «комуняки», ще й отримали ярлик «фашистів». Інтеграція переселенців ледве не зайшла в глухий кут: на європейські гроші розгорнула діяльність програма «Рідний сад», спрямована на допомогу тим, хто не зміг адаптуватись і бажає... повернутися до Росії чи України. ■

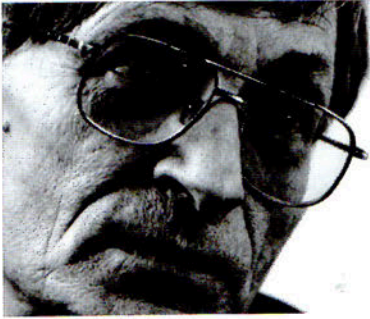

ВІЙНА МЕЧЕТЯМ. Молоді німці бачать у мусульманах ворогів

PHOTO: REUTERS

ПОГЛЯД

Перспективи українського Рейху

Плюси і мінуси праворадикалізації

Євген Головаха,
науковий директор Інституту соціології НАНУ

Соціологи останнім часом констатують різку праворадикалізацію українського суспільства, знову стало популярним порівнювати сучасну Україну з Німеччиною періоду Веймарської республіки напередодні приходу до влади нацистів. Але за майже 80 років, що минули відтоді, світ дуже змінився. Ті сили, що привели у Веймарській республіці до влади нацистів, нині мають вельми примарні шанси на цілковиту перемогу. Однак зайняти досить значну електоральну нішу праворадикали можуть і зараз, про що свідчать останні вибори до Європарламенту. Європейські соціологи стверджують, що майже в усіх країнах стабільно 15–20% населення дотримуються ксенофобських поглядів. Ця цифра іноді збільшується, але ніколи не зменшується. Є така думка, яку я підтримую, що радикалізм – і лівий, і правий – тренує демократію, не дає їй застоюватися. Проте важливим є такий чинник: Європа, що пройшла через дві світові війни, виробила певний кодекс правил, щоб не допустити подібного ще раз, – це та сама полікоректність. Головним носієм цих правил і цінностей є чітко сформоване та структуроване ядро суспільства, що не приймає жодного радикалізму. І розуміє його як суспільну аномалію. Цим ядром є європейський середній клас. Українське ж суспільство вельми нестійке, тому справді здатне на різкі, кардинальні зміни в будь-який бік. Нещодавні вибори в Тернополі – переконливий доказ цієї тези: буквально за рік ціла область змінила свою електоральну спрямованість. Тож ультраправі в Україні справді мають значний потенціал. Однак у Веймарській республіці існував могутній економічний прошарок, який підтримав і фінансово, і електорально націонал-соціалістів, – мала та середня буржуазія. В Україні ж поки що немає суспільної групи, на яку могли б спиратися ультраправі. Чутки про те, що деякі впливові олігархи, зокрема брати Ключеві, фі-

нансово підтримують те саме ВО «Свобода», навіть якщо і є правдою, свідчать зовсім не про підтримку правих ідей цими людьми, а про бажання використати «ультра» у своїй політичній боротьбі. Впевнений, що у разі виникнення реальної перспективи приходу до влади ультраправих в Україні всі загравання з боку олігархів із ними миттєво припиняться, як це сталося з ЛДПР Жиріновського в Росії. В Україні також радикали всіх мастей поки що залишаються зброєю в руках тих, хто реально править суспільством.

Мені здається цілком вірогідним польський варіант розвитку подій і в нас. Деякі польські публіцисти називають цей процес «качинізацією» **Див. Тиждень, №22, 2009** – за прізвищем президента Леха Качинського, який презентує цю суспільну парадигму. Її сутність у тому, що економічно та політично Польща в Європі, але поляки не бажають відмовлятися від своєї католицької традиціоналістської культури на користь нових європейських цінностей. Такий процес активно відбувається і в інших країнах – нових членах ЄС: Румунії, Словаччині, Угорщині, Болгарії.

Я прогноую формування у Європі двох політичних стандартів: умовно кажучи, староевропейського та новоевропейського. Перший – для, зрозуміло, старих членів ЄС (Франції, Німеччини, Англії тощо), а другий – для нових, передусім східноєвропейських, країн. Перший стандарт ґрунтуватиметься на цінностях політичної коректності, лібералізму і толерантності, а другий стане традиційнішим та консервативнішим, орієнтованим на християнські цінності.

Україна має всі шанси приєднатися саме до новоевропейського стандарту, який навіть можна назвати правим. До речі, цікавий факт: згідно з дослідженнями українці ментально набагато ближчі до нових членів європейської спільноти а-ля Польща, ніж ці нові члени – до старих членів ЄС на кшталт Франції чи країн Бенілюксу. І най-

більш схожими на нас є все ж таки не поляки, а болгарі.

Але жорсткий правий радикалізм несе в собі серйозні загрози для України. Адже та сама Польща є мононаціональною та мономовною країною з чітко окресленим титульним етносом, у якого немає жодних конкурентів на цю роль. Тому там стоїть питання лише толерантності до національних меншин у прямому сенсі цього слова. В Україні ж історично проживає досить величезна російська громада, яку складно назвати національною меншиною. І різкі повороти праворуч можуть призвести до відкритого громадянського протистояння.

Слід розуміти, що українці хочуть «сильної руки» не в плані обмеження своїх демократичних свобод. Тим більше, що наші співвітчизники взагалі досить насторожено ставляться до будь-якої влади. Насправді вони бажають, щоб була людина, яка за все відповідала б і якій можна було б делегувати всі важелі дотримання порядку в суспільстві.

Правий радикалізм наразі досить маргінальний і контрольований, хоча зростає з кожним днем. Головною перепороною до цілковитого захоплення влади українськими ультраправими є відсутність інтегральної для всіх регіонів країни ідеї, навколо якої змогли б об'єднатися широкі народні маси. Навіть якщо вони потраплять у парламент, в цьому не буде жодної трагедії. Це, навпаки, змусить їх відходити від вулчиної політики й цивілізувати гасла. Хоча мінус у тому, що радикали отримують можливість публічно висловлювати ідеї, які, за моїм переконанням, суспільству на користь не підуть. Понад те, якщо праві захочуть потрапити у правлячу верству, вони будуть змушені дотримуватися певних прийнятих там правил. А в тому, що захочуть, можна не сумніватися, адже це величезні матеріальні блага.

Записав Богдан Буткевич

ПОВЕРТАЄМОСЯ ДО ДИКУНСТВА

Через кризу українці цього року віддають перевагу вітчизняним курортам і неорганізованому відпочинку

АВТОР: Алла Рура, **ФОТО:** Олександр Чекменьов

буде дешевшим, тим більше що ти не прив'язаний до літака чи готелю й можна будь-якої миті повернутися додому. З початком кризи нам знизили зарплату, а відпочинок аж ніяк не подешевшав. Із нинішнім курсом долара тиждень у Туреччині коштуватиме не менш ніж 6 тис. грн».

ВІКНО ДО ЄВРОПИ ЗВУЗИЛОСЯ

За логікою, європейські готелі мають продавати номери дешевше, щоб заповнити їх в умовах скорочення туристичного потоку. Однак закордонні курорти не стали доступнішими. По-перше, Україна занадто постраждала від девальвації гривні. По-друге, ціни у валюті теж аж ніяк не антикризові.

В Іспанії, Франції, Італії ціни на відпочинок не знизились, а подекуди навіть зросли. Але, як зазначають оператори, туди їдуть практично стільки українців, що й торік. Італію в 2008-му відвідало близько 20 тис. українців, Велику Британію — 12 тис. «Європейські курорти залежать від наших туристів не так, як турецькі, тому навряд чи знижуватимуть ціни саме для українських туроператорів. А вони, зі свого боку, не ризикнуть цього сезону збільшувати свої квоти в готелях понад те, що вже замовили на початку року й навесні», — каже директор компанії-туроператора «Вояж-Київ» Тарас Демура.

Експерти твердять, що реального зниження цін слід очікувати тільки на економ-тури — на пляжі Болгарії й Чорногорії, де тиждень відпочинку може коштувати €300 — 500 на особу. Хорвати, щоб уберегтися від провального сезону, скасували для громадян України візи на період із 1 травня по 31 жовтня, які коштували раніше €35. Таким чином Мінтуризму Хорватії розраховує збільшити кількість українських туристів ще на 10 — 15%.

ЧАС ТУРЕЧЧИНИ МИНУВ?

Директор донецької турагенції Primavera Travel Анастасія Михайленко розповідає, що попит на турецькі курорти знизився неістотно. «На початку року туристів справді зовсім не було — з шести чартерів залишили один, і той ледь заповнювали. Зараз ситуація трохи стабілізувалася — люди, які раніше подорожували кілька разів на рік, тепер витрачаються тільки один раз — на пляжний відпочинок. Так, торік улітку з

Донецька до Анталії було дев'ять чартерів, а зараз вісім. Однак відчуваємо, що це забагато, можливо, надалі їх буде сім, але навряд чи менше. Літній сезон ми відпрацюємо нормально», — каже пані Михайленко.

Турки та єгиптяни ще навесні обіцяли знизити ціни на відпочинок для українців. Та насправді власники лише деяких турецьких готелів роблять знижки для наших туристів до 20 — 30%. За даними Офісу з питань культури та інформації Посольства Туреччини, вже у квітні потік українських туристів зріс на 6,3% порівняно з квітнем 2008-го. А ось Анастасія Михайленко зазначає, що незначне зменшення цін, встановлених у доларах або євро, жодним чином не вплинуло на рішення українських туристів, їхати чи не їхати до Туреччини. «У нашому регіоні більшість людей отримують зарплату в гривні, й після різкої девальвації нацвалюти відпочинок для них став значно дорожчим», — підкреслює пані Михайленко.

На 15% подешевшав відпочинок у Єгипті. Але це швидше реальна ціна — торік попит на турецькі та єгипетські курорти з боку українців давав можливість власникам готелів невиправдано піднімати ціни.

Найбільше розчарування цього сезону — брак гарячих путівок. Раніше їх було чимало — туроператори бронювали місця, а потім розпродавали дешевше зайві путівки. Цього ж

Відпочинок у Криму*

	Проживання в приватному секторі	\$40
	Проживання у пансіонаті	\$70
	Проживання у чотиризірковому готелі	\$150
	Експерсії	\$30
	Водні розваги	\$15
	Вечера в ресторані на двох	\$30

*Середні цифри. На одну людину з розрахунку на день

Економічна криза позбавила українців не лише спокою, а й відпочинку. З початку року потік наших туристів за кордон скоротився майже вдвічі: якщо за перше півріччя 2008-го, за даними Держкомтуризму, на відпочинок до країн ЄС виїхало близько 2 млн українців, то за підсумками 2009-го оператори прогнозують щонайбільше 1,3 млн.

Юрист Дар'я Гаврилиця торік виїжджала з країни двічі: у квітні відвідала Чехію, а в жовтні — Туреччину. Дві закордонні відпустки обійшлися їй у 6 тис. грн. Цьогоріч Дар'я планує провести відпустку в Криму: «Хай там як, а кримський відпочинок все ж

ПОГЛЯД

«Українці,
сдалі паспорта!»

**В'ячеслав
Пілюйко,
головний лікар
хмельницької
клініки
«Здоров'я»**

Мій брат – кардіохірург у США. Якось він летів «Міжнародними авіалініями України» з Києва до Нью-Йорка. Звертаючись до стюардеси українською та англійською, отримав відповідь російською. В Америці він поскаржився до Федеральної агенції з міжнародних пасажирських перевезень. Така поїздка небезпечна – пасажирові не можуть пояснити його мовою те, що він мусить знати. За кілька місяців брат повертався цим самим літаком, і стюардеси вже чудово розмовляли й українською, й англійською.

За прикладом брата я перейнявся іншою темою. Як і багато хто з вас, купую туристичні путівки до Тунісу, Туреччини, Єгипту. Українці становлять значну частину іноземних туристів у цих країнах. При цьому зазвичай на курортах Туреччини та Єгипту немає ані українського телебачення, ані українськомовних гідів. Наприклад, у поляків обов'язково буде польськомовний гід, а в готелі – польський телеканал. Ми ж маємо задовольнятися ОРТ чи РТР. Для мене це не проблема, бо я володію чотирма мовами, можу дивитися інші канали. Але чому українцям має бути достатньо російського телебачення?

Я поставив собі запитання, як змінити ситуацію й скільки це коштуватиме. Навіть спілкувався з представниками туристичних компаній. Виявилось, що в цьому немає нічого складного, достатньо змінити ліцензійні умови для закордонних туроператорів. Мотивація – безпека туризму. Нові ліцензійні умови надавали б перевагу українськомовним людям у працевлаштуванні за кордоном. А іноземцям – додатковий стимул вивчати українську мову. Закономірне запитання: звідки турки чи єгиптяни братимуть україномовних працівників? Звісно, частину привезуть із України. Але частину, я впевнений, зможуть набрати з наших співвітчизниць у борделях.

Мені б хотілося, щоб українці почувалися за кордоном комфортно. Натомість ми чуємо: «Так, українці, сдалі паспорта. Ви знаєте, какою штраф за вас?» Виявляється, якщо українець виїде за допомогою туристичної компанії й залишиться на заробітках, компанія має заплатити штраф. По завершенню поїздки я перепросив за те, що не виправдав очікування гідів і не залишився на заробітки... Насправді ж зіткнувся з таким ставленням за мої гроші було неприємно.

Перебуваючи за кордоном, кожен переживає приплив патріотизму. Той факт, що з вами там спілкуються вашою мовою, означає одне: вас визнають. Ви не «пост-советські», ви – українці.

року, після невдалим для туристичного бізнесу новорічних свят, оператори вже не бронюють номерів у готелях і місць у чартерних літаках у колишніх обсягах. «Деякі компанії скоротили свої замовлення майже вдвічі, тому путівок залишається зовсім мало, – каже голова Всеукраїнської асоціації туристичних операторів Ігор Голубаха. – Менший обсяг замовлень для оператора означає більшу вартість номерів, звідси й сьогоднішні високі ціни на закордонний відпочинок. Травневі свята дають картинку того, що буде влітку. В травні ми мали на 35 – 40% менше туристів порівняно з минулим роком. Цього ж очікуємо й від літнього сезону».

КРИМ FOREVER

Завдяки кризі зростає обсяг внутрішнього туризму. Пан Голубаха зауважує, що в Україні все більший попит спостерігається на тури вихідного дня. Найпопулярніші напрямки для відпочинку на кілька днів – Закарпаття, Львів і Кам'янець-Подільський. За його словами, в Кам'янці-Подільському в 19 міських готелях ніколи не буває вільних місць у суботу й неділю. На травневі свята такі міста, як Львів, Кам'янець-Подільський, Косів, Яремче, Ужгород, відвідало на 15 – 20% більше туристів, ніж торік. Крім того, оператори очікують, що багато молоді поїде відпочивати в Карпати, а також на Азовське узбережжя, де відкриваються нові готелі й можна відпочити за 150 – 200 грн на день.

Побільшало туристів і в Криму. В період травневих свят, за інформацією Мінтуризму Криму, курорти півострова відвідало на 20% більше українців, ніж на початку травня минулого року. «Тиждень відпочинку в Криму обійдеться в \$500 – 700 – як у Туреччині. Але туристи впевнені, що істотно заощаджують», – каже пан Голубаха.

Утім, 20% – це лише офіційна цифра, що стосується попиту на пансіонати й бази відпочинку. Зрозуміло, що в кризу задля економії українці намагаються відпочивати дикунами, тож можна стверджувати, що туристів у Криму стало значно більше, ніж на 20%. Повернення дикунства стане головним трендом цього сезону.

Порівняно з минулим роком вартість номерів у кримських готелях зросла в середньому на 10 – 20%. Учасники ринку пояснюють таку цінову політику подорожчанням енергоносіїв, продуктів харчування, знеціненням гривні. До того ж, за словами міністра курортів і туризму АРК Андрія Сумцова, подорожчали й екскурсії. Так, за його інформацією, Лівадійський палац і Алушкінський палацово-парковий музей-заповідник цього року підняли ціни на квиток із 30 до 40 грн. Лісомисливські господарства підвищили вартість входу в угіддя в середньому на 30%. Підйом канатною дорогою на Ай-Петрі коштує вже 40 грн. При цьому Андрій Сумцов зазначив, що діяльність цих об'єктів майже не прив'язана до курсу долара чи до будь-яких інших чинників економічної кризи. ■

1 МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ МИСТЕЦТВ ФОРТ МІСІЯ

ТЕРИТОРІЯ ФОРТІВ ІІ СВІТОВОЇ
село ПОПОВИЧІ неподалік митного переходу ШЕГІНИ (Мостиський район)

10-12 ЛИПНЯ. 2009

Kabi.net: Юрій Іздрик// Олег Лишега / Сілана Поваляєва/ Василь Герасимюк/
Юрій Кучерявий/ Оксана Васьків/ Богдан-Олег Горобчук/ Павло Коробчук/
Василь Карп'юк/ Юрій Завадський/ Люба Якимчук/ Андрій Любка/
Валентин Кузан/ Лесь Белей/ Григорій Семенчик/ Остап Сливинський

DJ Hosh i DJ Smola/ Funkmasters: DJ Derrick, DJ Tonika/ DJ Ermak/
DJ Unique/ DJ Neoser/ DJ Madhead
REStart: VJ Azoth, VJ Talib, Маркіян Висоцький, DJ nsane, DJ LAWrin

DagaDana/ L. Quartet: Tokar, Yaremchuk, Gnydyn, Lytvyniuk/
Waclaw Zimpel & Mark Tokar/ Ad libitum/ Dzyga Jazz Quartet/
JazzClub.Lviv/ Тарас Чубай та Плач Єремії/ Мертвий Півень/
Voo Voo/ ShockolaD/ Файно/ Orchestra Vito/ Дивні/
Горгішелі/ Dalai Lama/ РадіоІніціатива.Танці.UA

Влодко Кауфман/ Володимир Топій/ Сергій Петлюк/
Мирослав Вайда/ Олексій Хорошко/ ТОТЕМ: Єлена Афанасьєва,
Сергій Дяченко, Максим Афанасьєв/
Лабораторія Актуальної Творчості/ Jaroslaw Koz'ara/
Katarzyna Szczypior/ Ярослав Присяжнюк/ Ілона Сільваші/
Dominik Jalowinski/ Володимир Бахтов/ Юрій Баранник

MISSIA

ОРГАНІЗАТОРИ: Громадське товариство «Форт», Мистецьке об'єднання «Дзига»,
Громадське об'єднання «Вірменська35», Fundacia «TransKultura», Компанія «Альтернатива»,
Львівська обласна державна адміністрація, Управління культури туризму Львівської ОДА,
Львівська обласна рада, Мостиська районна державна адміністрація, Мостиська районна рада,
Поповицька сільська рада, Відділ культури і туризму Мостиської РДА,
Староство повітове в Перемишлі Підкарпатського Воеводства,
Товариство Єврорегіон Карпатський (Польща), Платформа «Жовтень'90»

ЗА ПІДТРИМКИ: МОСТИСЬКИЙ ПРИКОРДОННИЙ ЗАГІН ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ
Львівський обласний молодіжний центр праці, ПУ «Львівгазвидобування»
ДП СТАРОСАМБІРСЬКЕ ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО, ЛГП «ГАЛСІЛЬЛІС»

www.dzyga.com

ПРИЙМАЄ:

СТОЛИЦЯ П'ЯТИ ГЕТЬМАНІВ

Тиждень побував у Батурині, подихав історичною аурою й оцінив наслідки ще не завершеної реконструкції

АВТОР: Дмитро Стаховський
ФОТО АВТОРА

ОБ'ЄКТ №1. Найцікавіше у Батурині – цитадель

Потрапити до резиденції українських гетьманів, знищеної вщент російськими військами Петра I і лише в наші дні відбудованої, я збирався давно. Одного разу навіть проспав групову поїздку. Та ось чудового літнього дня, всівшись за кермо автівки, нарешті вирушив поглянути на відбудований Батурин.

ПОВСТАЛИЙ ІЗ РУЇНИ

Після добрячої тряски на другорядних шляхах машина нарешті виїхала на рівну й блискучу, мов дзеркало, московську трасу. Асфальтова дорога, до того ще й порожня, довела до самого Батурина. Навіть закортіло перевірити, чи вся траса така якісна, чи лише на відрізьку до гетьманської столиці, куди часто навідується президент. Напевне можу сказати: ще кілька кілометрів на північ

від містечка, поки ми шукали готель, дорога видавалася не гіршою.

Єдиний готель «Фортеця» стоїть над трасою, на в'їзді до міста. Знайшов його, розпитавши місцевих. Він більше схожий на нічний прихисток для далекобійників і зовні нічим не нагадує ні фортецю, ні, власне, готель. Тим більше, що й вивіски жодної немає. Натомість придорожня чебуречна інфраструктура тут просунута: мівіна-котлети-розчинна кава — все для мінімального комфорту, але чийого? Насамперед — для водіїв російських фур. Так само, як своїми тут є і валютні мініайли, чий нюх налаштований перш за все на рублі.

Зарезервувавши місця в «Фортеці», прямую до міста.

Увечері вихідного дня тут тихо, й майже нічого не натякає на те, що Батурин — це таки принада для туристів. Звертаю на перший об'єкт, помітний ще з траси — палац гетьмана Кирила Розумовського. Високий паркан, за ним помітні залишки незавершеного ремонту. На брамі — кілька табличок. Одну з них, що сповіщає про вартість відвідування (5 грн) знімають просто перед носом, натомість з'являється інша: «Вхід на територію палацу заборонено!» Гм...

Поки наглядач десь нипає, проникаю за браму. Спілкуюся зі співробітниками заповідника. Виявляється, палац зачинили, тому що саме формують експозицію. Коли ж закінчать? Є сподівання, що до 26 червня — річниці Полтавської баталії. ▶

Що відвідати

Палац Кирила Розумовського, останнього гетьмана України, збудований за проектом видатного англійського архітектора Чарльза Камерона. Поряд із палацом два флігелі, дендропарк та озеро.

Будинок генерального судді Василя Кочубея — єдина будівля, що збереглася від часів гетьмана Івана Мазепи. Нині тут краєзнавчий музей, а біля нього — пасіка імені Петра Прокоповича.

Цитадель Батуринської фортеці, в якій відновили будинок Івана Мазепи, державну скарбницю.

Микола-Крупницький монастир, заснований у домонгольський період на місці явлення ікони Святого Миколая.

Звісно, грандіозний палац відновили практично з попелу — після багатьох пожеж і воєн від нього лишилися хіба стіни. Але питання естетики будівлі для мене залишається відкритим. В одному з палацових флігелів, відбудованому на спонсорські гроші, збираються облаштувати готель. Кажуть, він буде мінімум чотиризірковий, із басейном. Порушиться історична аура? Але хіба кращі старі автентичні руїни?

В іншому флігелі, вже майже доведеному до блиску, розміститься адміністрація заповідника. Величезний палацовий парк також не зберігся, тож сьогодні територію в кілька гектарів засаджують кущами, туями, засіюють травою. А незабаром мають засипати паркові доріжки гравієм. Підозрюю, це «незабаром» настане лише за день-два до чергового, надцятого приїзду Віктора Ющенка.

МІСТО СІЛЬСЬКОГО ШТИБУ

Місцеві скаржаться на життя — така вже українська традиція: «Жили в селі, з минулого року — ого! тепер уже в місті. Президентів спасибі». Яке, мовляв, до біса місто — роботи катма. Раніше хоч якісь підприємства на ладан дихали — м'ясокомбінат, льонозавод, сільгоспхімія... Тепер лише сільське господарство. Але ж для статусу міста цього замало. Торік селяни мали роботу на реставрації заповідника. Трохи підпрацьовували будівельниками, трохи садівниками, різнорабами. Тепер чекають нових замовлень від держави, хоча б сезонних...

Нещодавно батуринці навіть влаштували пікет біля колишньої сільради, а тепер мерії. Бо для них майже вдвічі зросла вартість комунальних

послуг. Ось, кажуть, це і є перші наслідки бюрократичної «урбанізації».

Проте є й плюси. В Батурині центральна вулиця така, що позаздрить не один обласний центр. Рівенька, вилизана — як дорога з Києва на Кончу-Заспу. Але... 10 метрів убік — і нема асфальту.

А ще позитив — поки через усе село (тобто, перепрошую, — місто) тягнули газ до палацу Розумовського, тільки лежень не встиг принагідно під'єднатися до труби. І водогін тут є.

А для інтуристів? Дещо зробили і для них. Батурин — одне з небагатьох (можна на пальцях перелічити) туристичних місць в Україні, де напрямок до пам'яток позначено відповідними придорожніми вказівниками європейського зразка: назву об'єкта двома мовами написано на коричневому тлі. Оскільки пам'ятки тут розкидані по всьому Батурину, без них зорієнтуватися було б непросто. Подбали й про людей із обмеженими можливостями. Навіть вхід до старовинного палацу й дерев'яної церкви обладнали механізмами для підйому на інвалідних візках. Революційно, як для української глибинки.

ВІДРЕСТАВРОВАНА ІСТОРІЯ

Зранку вирішив проігнорувати придорожні кафешки й заходився шукати ранкову каву безпосередньо, так би мовити, в туристичній зоні. І що ви думаєте? Довелось повертатися до тієї самої інфраструктури — розчинного еспресо. Добре, хоч така є! І власна машина теж благо — громадського транспорту в Батурині я щось не побачив.

Щоправда, пізніше все ж натрапив у місті на кав'ярню — «Старий

ДІТИ РІПАКОВИХ ОКРАЇН. Молоді батуринці народилися в селі, а зростають у місті

Батурин». Затишний заклад із досить смачними недорогими стравами.

Недільного ранку очікував на навалу туристів, про що всі місцеві говорять і на що дуже сподіваються. Мовляв, хоч туристи врятують це містечко від чергового забуття й занепаду. Але величезні стоянки, облаштовані біля всіх пам'яток, порожні. Лише в центрі стоїть один автобус

ГЕТЬМАНСЬКИЙ НОВОБУД. Навколо палацу Розумовського мають розбити парк

Як дістатися

Залізницею – до станції Конотоп або Бахмач. Далі – автобусом або маршрутним таксі до Батурина. Автівкою: Батурин розташований на трасі Київ – Глухів за 225 км від Києва, за 175 км від Чернігова.

Де поселитися, попоїсти

Готель «Фортеця» на автотрасі Київ – Глухів, біля Батурина. Вартість проживання: 60–150 грн/доба. Є також гуртожиток у центрі Батурина – кімнати на 6–8 осіб, вартість одного ліжка-місця – 8–10 грн за добу. Кафе «Старий Батурин» – у центрі. Пообідати на двох тут коштує 25–30 грн. Кафе «Сейм» – на автотрасі Київ – Глухів поряд із готелем «Фортеця». Ціни приблизно такі самі.

Організована екскурсія

Тури у відроджувану гетьманську столицю організовує «Перше екскурсійне бюро». Найближчий тур – 18 липня. Вартість – 280 грн на особу. Туристи матимуть змогу побачити три батуринські музеї, відтворені реставраторами гетьманський будинок, фортецю на березі річки Сейм, будинок легендарного судді Кочубея.

із дітлахами та кілька легкоковиків. Найцікавіше тут – цитадель: повністю реконструйована дерев'яна фортеця з резиденцією гетьмана, дерев'яною церквою та гетьманською скарбницею. Все нове, щойно відреставроване, блискуче. Заплющивши ліве око – історія. Заплющивши праве – не пам'ятки, а декорації.

Відбудовані об'єкти дуже приблизно відтворюють оригінали. Й міні-фортеця, й сама резиденція не збереглися навіть на папері. Все робили за археологічними знахідками. Навіть скарбницю, де знаходилося золото та гетьманські клейноди, відновили завдяки випадку. Колись тут побував Тарас Шевченко й замалював ескіз скарбниці, дивуючись при цьому, чому таким маленьким виявився... будинок Мазепи. Він помилувався, проте пізніше науковці за точним малюнком відновили скарбницю.

Її коштовності після великої пожежі, влаштованої в Батурині 300 років тому російською армією, було розграбовано. З Батурина повиво-

зили все, що нагадувало про Мазепу. Експонати з гетьманської столиці лежать по музеях світу, але не тут.

Значно більше старовини містить батуринська земля. І це у прямому сенсі. Щороку археологи проводять тут розкопки. Та й місцеві, як виходять із лопатою на город, обов'язково щось надібають. Співробітник одного з музеїв похвалився – відкопав дві козацькі люльки-носогрійки в себе за хатою. Лише таким чином – за допомогою археологів та нечисленних випадкових знахідок – поки що поповнюється колекція.

БРОНЗА ПІД НАГЛЯДОМ

Окрім давніх реставрованих пам'яток, тут чимало й нових творів. На площі перед фортецею стоять два нові постаменти. На одному зібранися п'ятеро українських гетьманів – навколо столу вони начебто разом роздивляються мапу України. Називається ця композиція місцевих скульпторів «Молитва за Україну». Вона складається з фігур гетьманів, для яких Батурин був столицею, або чия діяльність так чи так пов'язувалася з цим містом. Ідеться про Дем'яна Многогрішного, Івана Самойловича, Івана Мазепу, Кирила Розумовського. Ще сюди доточують Пилипа Орлика, якого обрали гетьманом Правобережної України одразу по смерті Мазепи.

Але оскільки самої мапи не видно, народні версії щодо мети гіпотетичного (але цілком нереального) зібрання гетьманів є різні.

Поряд співробітники СБУ стежать за порядком зі старого військового вагончика. У них, як і в бронзових гетьманів, свої карти, але інші: вони рижуться в них, час від часу спостерігаючи за туристами крізь прочинені двері.

Рушасмо подальше від есебушників. Усе одразу змінюється, містечко відкриває своє давнє обличчя. Старі, часто геть розвалені глиняні хатки нагадують про близькість до Росії. А ось – Сейм. По його воді проходять каравани байдарок. Спокійна вода спонукає до релаксу та філософських практик. Тут затишно сидіти й дивитися, як течія відносить минуле в історію, а вода вказує, де лежить справжнє золото Батурина. ■

Перше українське пиво

з 1715 року

Неполіткоректна звитяга

Назва скромного райцентру на Сумщині колись була синонімом беззастережної перемоги української зброї

АВТОР: Олексій Сокирко, кандидат історичних наук

Хоч як парадоксально, але більшість пам'ятних дат вітчизняного історичного календаря навіюють не так гордість і патріотичні емоції, як щемливе відчуття програвності української минувшини. Будьмо відвертими: історична пам'ять суспільства все ще нагадує сущий мартиролог. А на мартиролозі навряд чи вдасться виховати покоління, які впевнено дивитимуться у майбутнє. Нам бракує перемог не лише в сьогоденні, а й у минулому. Втім, перемоги були, та ще й гучні. **Тиждень** вирішив ознайомити своїх читачів із однією з них — Конотопською битвою 28 червня 1659-го, 350-річчя якої відзначається нині.

БАГАТОВЕКТОРНІСТЬ ПО-КОЗАЦЬКИ

Відлік другої половини XVII століття розпочався для України з тяжких випробувань і потрясінь. Щойно створена в полум'ї козацької революції держава поринула у кривавий і моторошний вир чергової війни — громадянської. Не досить ще міцна козацька республіка боролася за виживання, утверджуючи себе поміж сусідніми країнами, й водночас дозрівала як політичний проект. Цей перехідний етап припав на період правління наступника й близького соратника Богдана Хмельницького Івана Виговського, який очолив гетьманський уряд восени 1657 року. Виговський спирався на ту частину козацької старшини й української шляхти, яка прагнула побудувати в Україні такий собі аналог Речі Посполитої, базований на правах і привілеях козацького стану. Політичні симпатії нового гетьмана аж ніяк не ґрунтувалися на полоно- або москвофільських засадах, а виходили передусім із пріоритету власне українських інтересів. Тому Виговський не поспішав поривати з московською протекцією, в якій, щоправда, козацька вер-

хівка зневірилася ще за життя старого Богдана. Утім, терпець у козацьких очільників все ж таки увірвався, коли дійшло до спроб упровадити в українських містах пряме воеводське управління, а крайною поповзли чутки про плани Кремля ліквідувати козацтво.

У цих умовах Виговський вдався до апробованої ще його вчителем Хмельницьким політики: спирання на підтримку Кримського ханства та пошуку порозуміння з Польщею. Фірмовий стиль козацької дипломатії — одночасно співпрацювати з Москвою і Варшавою, щоб у дійсності не належати ні Москві, ні Варшаві, — на певний час спрацював, але у підсумку все одно призвів до початку українсько-московського воєнного протистояння.

PARA BELLUM

Окрім політичних дивідендів нового союзницького проекту, Виговський отримав ще один важливий козир: збройну підтримку Криму. Ханське військо — першокласна кіннота, якої нерідко бракувало в козаків, — часто залучалося до війни ще з перших років Хмельниччини. Виговський розпочав переговори з Бахчисараєм і Стамбулом взимку 1659 року, коли в Україну вступила російська армія князя Алексея Трубецкого, що мала приструнити «изменившего гетмана», а разом нагадати козакам, хто в самодержавному царстві справжній господар. Окрім цього війська, яке сунуло на Україну з півночі, вистачало проблем і на внутрішньому фронті — проти гетьмана виступили запорожці, частина південних полків, яких підтримували російські залоги, розкидані між Києвом та Ніжином.

Прихід армії Трубецкого дарував надію опонентам гетьмана, які примірялися до булави і сподівалися втримати її в руках за допомогою Кремля. Тож майбутнє зіткнення вщувало не просто механічну зміну влади, а певною мірою цивілізаційний вибір, який мала зробити козацька Україна.

А почалося все з того, що росіяни міцно загрузли в облозі ключового

Піший козак
реєстрового
полку,
озброєний
аркебузом та
шаблею

Легкоозброєний
татарський
кіннотник,
озброєний
шаблею-чечугою
та луком

Московський
рейтар,
озброєний
карабіном,
пістолетами та
шаблею

Конотопська битва

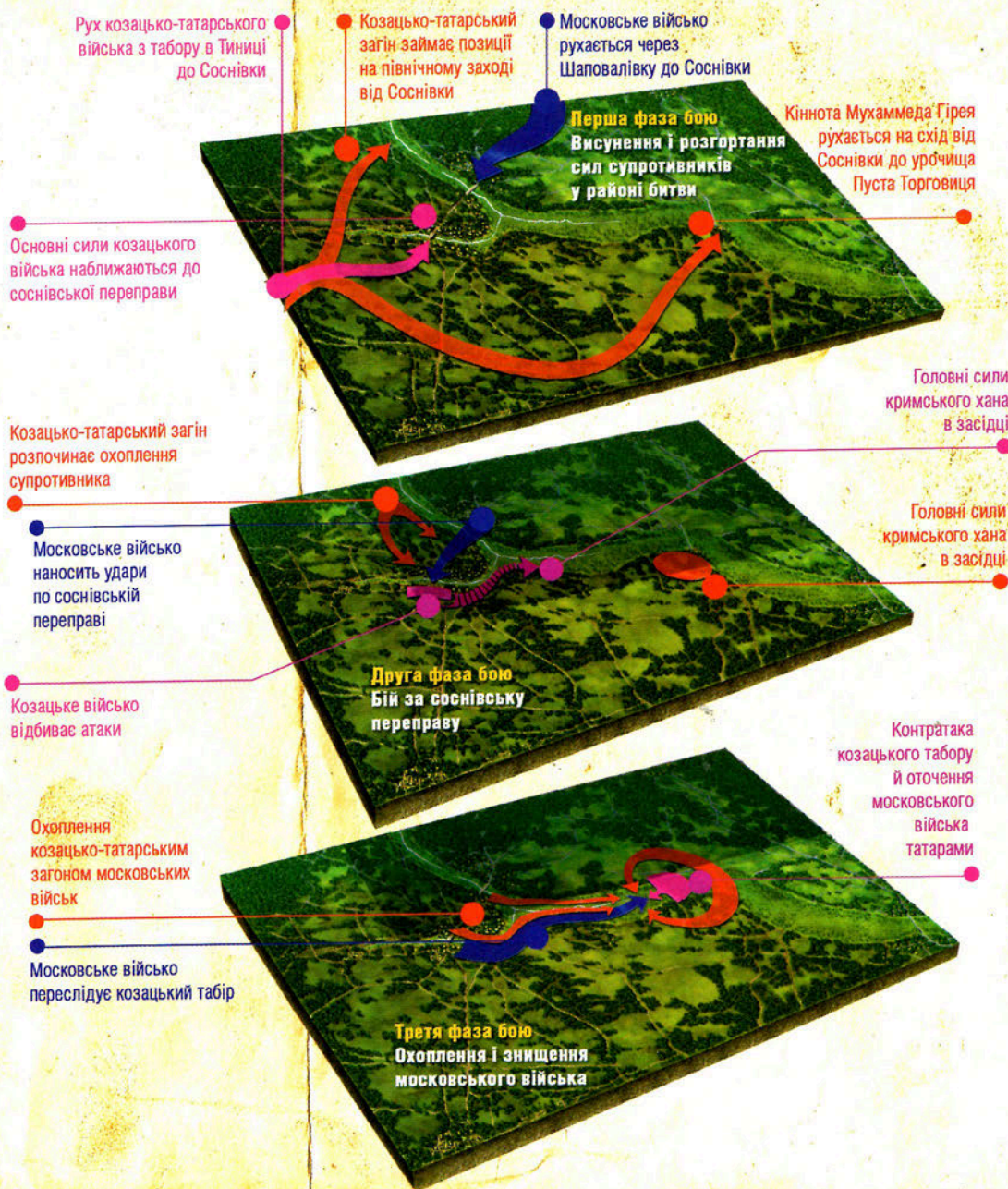
350 років тому козацько-татарське військо впевнено захистило кордони України-Гетьманщини

Армії супротивників, що зішлись на бойовищі неподалік Конотопа являли собою досить колоритне і яскраве видовище. Загальна чисельність козацького й татарського військ становила до 70 тис. осіб, московського — близько 15 тис., не рахуючи головних сил армії Трубецького (близько 100 тис.

вояків), зайнятих в облозі Конотопа. Більша частина козацьких сил складалася з високоякісної та надзвичайно боєздатної піхоти, яка зажила собі слави ще на полях битв Хмельниччини. Татарська армія була представлена легко- та важкоозброєною кіннотою. Так само переважно кінним був і пере-

довий загін Ромодановського, котрий опинився на вістрі вирішальної битви.

Після розгрому московської кінноти на соснівській переправі облогу Конотопа було негайно знято. Московське військо, переслідуване козаками й татарами, почало панічно відступати в напрямку кордону. ■

пункту українсько-московського прикордоння — Конотопської фортеці, яку обороняв чотиритисячний козацький гарнізон на чолі з ніжинським полковником Григорієм Гуляницьким. Гетьман квапився зі збором сил, щоб надати обложеному допомогу, але зробити це максимально швидко не виходило — козацькі полки мобілізувалися повільно, до того ж треба було чекати на підхід татарського війська. Зрештою, на початку червня 1659 року супротивні армії наблизилися одна до одної в очікуванні вирішальної проби сил.

Глобальною помилкою російського командування був брак хорошої розвідки. Князь Трубецькой взагалі сподівався, що заколот можна буде розігнати батогами, особливо не витрачаючи часу й зусиль на масштабні бойові дії. До останнього моменту московська ставка навіть не знала про прихід на допомогу гетьману кримської орди. З'ясувати таким чином усю серйозність і загрозовість свого становища московському воєначальнику довелося вже на бойовищі.

Власне, погана розвідка і стала зав'язкою самої Конотопської битви. Очікуючи на підхід Виговського, Трубецькой вирядив зі своєї армії п'ятнадцятитисячний відділ на чолі з воеводами Григорієм Ромоданов-

НА ЩИТІ. Московські дворяни вважалися цвітом російського війська

ським, Семеном Пожарським і Семеном Львовим. За кілька кілометрів на південний захід від обложеної фортеці цей відділ натрапив на козацькі передові загони, які після нетривалої сутички відступили. Росіяни сприйняли це як слабкість і неготовність до зустрічі з супротивником. Насправді ж це був лише пролог до прийдешньої битви.

Вранці 28 червня 1659 року росіяни форсували невелику багнисту річку Куколку й вдруте атакували козацькі позиції. Попереду загону Ромодановського рухалися підрозділи царської гвардії — московські дворяни та жильці — в розкішному вбранні, обладунках, на дорогих конях. Цвіт російського війська поведився досить чванливо — складається враження, що загін виїхав не так на битву, як на полювання, в успішності якого мисливець не мав жодних сумнівів.

Тим часом на Ромодановського чекав неприємний сюрприз: козацько-татарське військо розподілилося на дві частини, які обійшли російський загін, втягнений у битву, взявши його в кільце. Бій за правду, який московські воеводи сприйняли як сутичку з головними силами ворога, був лише приманкою. Переслідуючи козацькі полки, що розпочали удаваний відступ, росіяни потрапили в пастку. Зашморг на шиї мисливців затягся несподівано швидко й болісно. Розпочався панічний відступ, що швидко перетворився на безладну втечу, вціліти в

якій вдалося небагатьом: із п'яти воевод армії Трубецького в полон потрапили двоє, а загальні втрати росіян у битві становили майже п'ять тисяч осіб.

ПЕРЕМОЖЦІВ НЕ СУДЯТЬ

Якщо добирати до Конотопської битви якісь однопорядкові історичні аналогії, то для порівняння годяться такі гучні поразки росіян, як Орша 1514 року або втрата Смоленська 1634-го. Приголомшливий ефект, який вона справила на російське суспільство, цілком зрозумілий: на бойовищі загинуло кілька тисяч нащадків старовинних князівських і дворянських родів — справді вершки московського війська та двору. Такий нищівний погром формувань, що склалися з родової еліти, світова військова історія знала хіба під час Східної війни 1853—1856 років, коли під Балаклавою британська бригада легкої кавалерії, в якій служили лише вихідці з аристократії, за лічені хвилини була знищена вогнем російської артилерії.

Для молодого козацької держави битва під Конотопом стала першим масштабним зіткненням із грізною армією колишнього союзника і протектора — Московської держави. Конотопська битва сьогодні є таким собі лакмусом у сприйнятті теперішніх українсько-російських відносин. Здавалося б, усе очевидно. У військовій історії шальки терезів працюють дуже чітко — виграє сильніший. Те, про що українським історикам донедавна геть не можна було писати, а російських просто не цікавило, забарвлює студії з історії Руїни та Конотопа в кольори гострої дискусійності. Опоненти вітчизняних науковців педалюють на неприпустимості вшанування битви, де пролилася кров «братніх слов'янських народів», а часто пишуть, що назагал сама битва виявилася малозначущою й не мала далекосяжних стратегічних і політичних наслідків. А торік московський МІД навіть осудиво сварився пальцем на Україну, що готувалася до вшанування 350-ї річниці Конотопа. Ще одна тенденція в російських дослідженнях останніх років — періодична ревізія втрат московського війська в бік, звісно, їх зниження. Втім, хоч би якого не політкоректного градусу набирала полеміка, не слід забувати про головне — переможців не судять! ■

«Гадяцький трактат»

Розчарування в московських союзниках після Переяславської угоди 1654 року підштовхнуло козацьку старшину до спроби повернутися у «звичний світ» — Річ Посполиту, але вже на цілком нових умовах. Головні з них було заявлено в «Гадяцькому трактаті», укладеному у вересні 1658 року (але так і не реалізованому). Згідно з його положеннями, козацький Гетьманат перетворювався на Велике князівство Руське, що мало стати повноправним членом оновленої польсько-литовсько-української федерації. Внутрішня модель цієї держави була синтезом нових козацьких форм державності й старих шляхетських. Три її складові об'єднувалися спільним главою держави — королем, якого обирав парламент-сейм. Вища ж влада у Великому князівстві Руському належала довічно обраному й затвердженому монархом гетьману. Князівство-гетьманат мало власні збройні сили, сейм, адміністрацію, право, судочинство та фінансову систему. Вперше за кілька десятиліть православні ієрархи мали б посісти місця у загальнодержавному парламенті, а Києво-Могилянський колегіум отримував статус академії.

Фоновий звук

Системи відображення інформації

- комутація та наладка роботи обладнання в приміщеннях площею від 100 до 100 000 м²
- гарантійна, сервісна та технічна підтримки
- розробка та впровадження нестандартних інноваційних рішень

Послуги "під ключ" - від розрахунків до запуску в експлуатацію

на фото співробітники ТОВ "ПрессКом" (С. Шабан, В. Володар, А. Цирюк, Д. Бабрицький, А. Осадчик, С. Шиня)

ПрессКом® TECHNOLOGY

тел./факс: (044) 585-97-27
www.presscom.ua

Розпродаж з 01.06.09 -
01.09.09.
Знижки - 30%

Київ — Лондон

РОЗПРОДАЖ
WWW.FLYUIA.COM

☎ 8 044 581 50 50 ☎ 566 МТС, КИЇВСТАР,
LIFE3, BEELINE

ДІП "Український мобільний зв'язок", ліцензія ДСЗ АА №22199 від 29.12.2004 / ЗАТ "Київстар", ліцензія ДСЗ М00193 від 12.04.2004
ТОВ "Ліфелайв", ліцензія МОРЗ АБ №22273 від 17.11.2005 / ЗАТ "Український радіозв'язок", ліцензія МОРЗ АБ №12092 від 14.01.2004
МТІ - офіційний професійний інструмент для мобільних телефонів/кібофони - 1 грн за виклики! Інформація - 0,01 грн за секунду.
Починає ДІП №488473 скрізь АБ від 26.02.2009 р.

МАУ

ФОТО: МАКС ЛЕВНИ

ОСТАННІЙ ЗАВАНГАРДИСТІВ

Леонід Грабовський про бурхливе минуле, хитке сьогодення і невизначене майбутнє академічної музики

СПІЛКУВАВСЯ Роман Юсипей

Видатний український композитор-шістдесятник Леонід Грабовський 20 років мешкає у США. В Україні він буває рідко, тому кожен приїзд майстра до Києва або Львова, відвідини старих друзів чи концертних акцій молодших колег стають справжньою культурною подією. Останній візит Леоніда Олександровича не залишився поза увагою **Тижня**.

Мого батька, скрипаля й альтиста Олександра Грабовського, та багатьох членів нашої родини було репресовано не помилково. Це відповідало загальній лінії винищення української інтелігенції. Єдина їхня «провина» полягала в тому, що у батькової сестри

була гімназична приятелька, яка свого часу емігрувала до Німеччини, а в 1930-х, знаючи про страшні злидні в Україні, кілька разів приїздила, щоб передати їжу й одяг. Батькові приписали шпигунську діяльність на користь гітлерівців, як наслідок — «висшая мера наказанія», що тоді формулювалася як «десять років без права листування». Це був код для тих, хто цікавився долею засуджених. Отже, була ілюзія, ніби батько повернеться 1957-го. Але цього не сталося.

Своєю нелюбов до системи я відчув у кілька етапів. Перший — доповідь Хрущова на XX з'їзді КПРС. Нам її зачитували на спеціальних зборах. Пам'ятаю, одна дівчина навіть знепритомніла, почувши про те, що витворяли Сталін і його прибічники. Тоді здавалося, що все минуло й більше не повернеться. Надії розквітли ще більше з початком Празької весни. Усі сподівалися: якщо вдасться чехам, може, хвиля відродження дійде й до нас. Але після введення танків до Чехо-Словаччини стало зрозуміло: цю систему ніщо не виправить. Почався період депресії.

Багато хто шукав вихід у внутрішній еміграції — ізоляції від соціального життя. Існувала приповідка: «Те-

пер погано, але завтра буде гірше». Дійшло до того, що в редакції негласно була спущена інструкція: заборонити в поезіях, текстах пісень вживати такі слова, як «сум» і «печаль». Бо це розтлінний вплив буржуазного націоналізму й песимізму, які не мають бути притаманні радянській людині.

Мій педагог Борис Лятошинський докладав чимало зусиль для захисту своїх учнів. Пам'ятаю, свого часу я добряче дістав по голові за «Симфонічні фрески» — твір, у якому вжив дисонансні гармонії, елементи 12-тонової структури. На засіданні у Спілці композиторів хтось із метрів сказав: «Цей твір неодмінно ляже на полицю», на що Лятошинський відповів: «Будьте спокійні, ми всі — полковники». Люди, які знали його в молодості, переказували й такий факт: на початку 1930-х років якась партійна шавка на зібранні композиторів і музикознавців почала щосили ляяти Арнольда Шенберга та його послідовників. Лятошинський, не витримавши, випалив: «Ця людина знає про Шенберга стільки ж, скільки Шенбергер знає про неї!».

Ми прагнули потрапити до його класу, бо вірили, що Борис Миколайович буде педагогом найтолерантні-

шим до пошуків молоді, її неспокійного норову, всього того, що виходить за межі офіційно дозволеного в музиці. Його стратегія виховання молодих композиторів була дуже делікатною і водночас непохитною. Лятошинський ніколи не давав забути учням, що він як-не-як краще за них бачить результат, який може вилитися з тих чи інших експериментів. Бо він сам пройшов цей шлях, коли був молодий.

Друге слово у сполученні «Київський авангард» – доволі умовне поняття. У нашої стихійної співдружності не було спільної творчої декларації чи естетичного канону. Кожен мав свої вподобання. Приміром, Володимир Губа у своєму етапному творі – фортепіанній токати «Поголос» – схилився до естетики типу Стравінського на основі фольклорних елементів. Віталій Годзяцький, попри те що йому належать перші в Україні твори у галузі «конкретної музики», в глибині душі зберіг тенденцію до романтизму. Валентин Сильвестров пішов шляхом ретельного засвоєння додекафонії, щоб згодом подолати її внутрішню і вийти на власний індивідуальний стиль. Блискучі симфонії «Лірика» і «Ларго» молодого Євгена

Станковича свідчать про композитора-нонконформіста, який вільно комбінує елементи з різних світів, що відповідають його власному смакові, інтуїції та уяві.

Нині я продовжую роботу над технологіями з алгоритмічної композиції. У США я нарешті отримав можливість застосовувати на практиці техніку, яку раніше розробив за участі олівця й паперу. Тепер вона може бути поступово застосована при комп'ютеризації музичного процесу. Програми для алгоритмічної композиції вже є, але я маю витворити власний аналог, написаний

На світовій арені нас цінуватимуть за те, що ми дали неповторного, а не імітували когось або щось

комп'ютерною мовою. І до вирішення цієї проблеми я зараз наближаюся.

На мою думку, музика має не відштовхувати чи дратувати, а навпаки давати естетичне заспокоєння, катарсис. Але це не означає, що дисонансу треба уникати будь-якою ціною. Ми знаємо приклади, коли майже граничні ступені насиченості дисонанс-

ної тканини давали абсолютно протилежний ефект. Наприклад, музика середнього періоду творчості Олів'є Мессіана – сліпуча, яскрава, така, що випромінює радість. Мені завжди хотілося подолати протиріччя між тональним і атональним, об'єднати все це у якийсь узгоджений між собою стиль чи естетику, що дає можливість вживати будь-які музичні засоби, але щоб унаслідок того музика була більш фонічною, сприятливою не тільки для вух, а й для психіки слухача.

Я не сприймаю естетики мінімалізму за дуже незначними винятками. Але це ті винятки, коли про мінімалізм можна говорити умовно. Приміром, музика Арво Пярта: цьому композиторові вдалося створити свою переконливу граматику, причому досить несподівану, з елементів, що були притаманні музиці далекого минулого. Особливо в таких творах, як «Берлінська меса», я відчуваю ту абсолютну чистоту, логіку, гармонію й викінченість, котрі завжди шукаю в музиці будь-якого напрямку.

Сучасне композиторське покоління частково дезорієнтоване в тому, що прийнято вважати авангардом. ▀

Вісник часу

3 київського музичного підпілля – до нью-йоркських обривів

АВТОР: Роман Юсипей

Своїми найшасливішими роками композитор Леонід Грабовський вважає 1950-1960-ті: період навчання у Київській консерваторії в класі Бориса Лятошинського, відкриття нових континентів у мистецтві й азартного спротиву постулатам соцреалізму. Їхню дружню спільноту з диригентом Ігорем Блажковим, музикознавцем Галиною Мокреєвою, композиторами Валентином Сильвестровим, Віталієм Годзяцьким, Володимиром Губою, Володимиром Загорцевим, Євгеном

Станковичем та Іваном Карабицем пізніше назвуть «Київським авангардом», а колективне, напівлегальне освоєння зразків західної музики зарахують до розряду легенд.

Дипломний твір Грабовського «Чотири українські народні пісні» для хору й оркестру, бозна-як оминувши київські цензурні перепони, у 1959 році отримав I премію на Всесоюзному конкурсі молодих композиторів. З часом його музику почали виконувати на «Варшавській осені» й тижнях амстердамського «Гаудеамусу». Типові анотації до творів Грабовського, як-от «просіювання 49-звучних гам крізь сито, обумовлене комбінаторикою випадкових перmutaцій чисел» або «використання полімодальної шкали як джерела детально розробленої павутини ритму», свідчать про надзвичайний математичний дар художника. Його Concerto Misterioso для дев'яти вико-

навців пам'яті Катерини Білокур і фортепіанні «Гомеоморфії» вражають ювелірністю шліфовки деталей у масштабах великої форми.

1981-го композитор переїхав до Москви, де, продовжуючи творити, опанував професію журналіста в часописі «Радянська музика». Згодом Грабовський емігрував до США, де кілька років прожив у колонії українських митців на горіщі Українського інституту в Нью-Йорку, звідки можна було спостерігати паради на 5-й Авеню й розмірковувати про освоєння інформаційних горизонтів, які відкрила Америка. Приблизно із середини 1990-х Леонід Грабовський у музиці взяв тайм-аут заради створення нових комп'ютерних технологій у галузі інтегральної композиції. Саме тайм-аут із твердим наміром повернутися й нагадати про істинність та життєздатність власних ідеалів у мистецтві. ▀

Від одного з досить іменитих свого часу колег нещодавно почув глузливе: «О, ти авангардист...». Я відповів: «Ні, все навпаки: ми традиціоналісти. Авангардисти — це ви, ті, хто раптом відмітає все, що було раніше». На жаль, тепер і молодь вважає, що представники авангарду — покоління, яке вже відходить. І на майбутнє, мовляв, це не той шлях, яким варто йти і який досліджувати.

Прогнозувати, в якому напрямку рухатиметься мистецтво, я не можу. В музиці зараз усе змішалось: ніхто й ніде не бачить перспективи. Кожен вирішує тільки за себе. Я вирішив, не відкидаючи жодного з надбань минулої доби, з одного боку, якомога ширше охопити перспективу світобачення — власного і моїх сучасників та однодумців. З іншого — перебувати у сфері внутрішнього, духовного змісту українського етносу. Бо на світовій арені нас найбільше цінуватимуть за те, що ми дали власного і неповторного, а не імітували когось або щось.

Ми не маємо права чекати від нової молодшої держави, щоб усе раптом стало, як у людей, — у джонів, гансів, франчесок чи інших. Має минути час. Зараз ми перебуваємо лише на етапі передзародження. Я знаю, що до столічної консерваторії вступають студенти з інших країн. Це перші, може, ще не зовсім усвідомлені педумови для того, щоб Київ ставав місцем, навколо якого утворюватимуться силові інтелектуальні поля, що згодом приведуть до створення авторитетного музичного центру. Але до того ще мають розвинути наше музикознавство, справді оригінальні теоретичні школи, які не тяглися б у хвості подій, а могли їх випереджати, створюючи нові перспективи, власні, оригінальні «пам'ятки» музичного мислення.

Боротьба амбіцій під ковдрою у мистецтві — тотальне віддзеркалення того, що ми бачимо на політичній арені. Це наша національна хвороба. Я радив би всім ознайомитися з книжкою дисидента та політ'язня Мирослава Подільського «Історія України. Хвороба булавизни». Автор переконливо доводить, що боротьба за булаву і була тим нещастям, яке завжди перекреслювало всі наші сподівання та здобутки. Якщо говорити про композиторів, неофіційно всі ми якось даємо собі раду, а що стосується... Та сама хвороба неподолана ніде. Залишається запитувати лише самого себе: коли ми вже зможемо сконсолідуватися? І чи взагалі це можливо? ■

ПЕРСОНАЛЬНЕ

На безриб'ї

Усі театри сходяться на тому, що нині бракує справжньої, проблемної, якісної драматургії. Це світова біда. Іноді вискакують нізвідки, мов гриби на негрибному місці, поодинокі таланти. Та загалом те, що мені потрапляє до рук і вважається в Росії взірцем драматургічного Олімпу, м'яко кажучи, чорнуха. Жажливі страшилки вже поперек горла. Колись для театру я відкрила Ніколая Коляду, якого вважаю одним із найталановитіших авторів, але всі його послідовники, його учні — це така підробка! Все таке вторинне!

З усього, що я бачила за останній час, найбільше враження на мене справила вистава Вікторії Чаплін (дочки Чарлі Чапліна) та її чоловіка, французького клоуна Жана-Батиста Тьєре, «Невидимий цирк». Вони робили фантастичні циркові номери на сцені, й це все помножили на такий величезний талант, на такий незвичайний погляд на прості речі! Спектакль дивилися й дорослі, й діти, й усі сприймали це дійство надзвичайно тепло. Тож у виставах варто зберігати якийсь світлий і простий сенс, а також надію на те, що люди мають бути добрішими.

Щодо режисури — все не набагато краще. «Современник» зробив черговий надризований крок — ми взяли чотирьох молодих режисерів і, зовсім не втручаючись, дали їм можливість зробити ескіз самостійної вистави — від добору літературного матеріалу до запрошення акторів. Платили їм маленьку стипендію, достатню для того, щоб вони могли просуватися вперед. Для мене було величезним подарунком, що в цих спектаклях погодилися працювати не лише «піонери», зовсім молоденькі актори, а й досвідчені та відомі артисти. А що з цього вийде — вже інша справа. «Современник» продовжуватиме подібні експерименти й далі. Оскільки отримувати штучний «товар» із рук критиків, які когось назвали генієм, а когось нічим, я не хочу. Мені не потрібні посередники. Я хочу, щоб ми самі зрозуміли, яка людина може бути в нас режисером, а яка — ні.

ГАЛІНА ВОЛЧЕК
акторка, режисер,
художній керівник
театру «Современник»

З акторами я працюю по-різному. На Заході треба застосовувати інші принципи роботи з артистами, ніж у Росії. Я викладала в Нью-Йоркському університеті, де свого часу вчилися американські зірки театру та кіно. Можу сказати, що різниця між нашими акторами та їхніми — це те, що я називаю «робочою мораллю». Вони слухають педагога ще до того, як він викликав у них довіру, записують лекції, готуються до репетицій. Я не стверджую, що тамтешні ак-

тори талановитіші за наших, ідеться виключно про ставлення до справи. Іноді на актора треба накричати й навіть образити. Дуже важливо дати йому відчуття справжньої природи того чи іншого стану. В мене був такий смішний випадок, який, за словами Олега Єфремова, має вийти до хрестоматії з режисури. Я тоді ще працювала асистентом режисера, й мені довірили одну сцену. В ній актор мав зобразити шок, бо, повернувшись додому, він зустрів дівчину, яку вважав померлою. Для багатьох артистів зіграти шок — це вирячити очі. Я йому пояснюю, як треба, а в нього лише очі на лоба вилазять. Зрештою я попросила його вийти з кімнати, а його партнерку — роздягтися. А в ті часи актриси реагували на це нервово, не так, як тепер. Дівчина відмовилася, тоді я стягла з себе сукню, залишилася в комбінації і поклікала актора. Але лицедій виявився «непробивним», флегматично подивившись, він сказав: «Вибачте, будь ласка». Буває, актори люблять розводитися про те, що вони все знають, розуміють, прочитали багато книжок. Вони тоді стають, як я це називаю, у фехтувальну позу. Треба мати витримку, щоб вислухати, покивати головою, сказати: «Молодець! Але це тобі не допоможе». Акторський розум — не сума прочитаних книг, це щось інше, глибше. Водночас важливо, щоб режисер теж займався не самовираженням, а немов рентгеном витягав із актора найприродніше. Лише тоді ми отримаємо потрібний результат, а глядач — видовище, яке ще не скоро забуде.

НАВІГАТОР
Секс магістр

Андрей Джеджула™

ПЕРВЫЙ ПОЦЕЛУЙ™

8 років **ГОЛА ПРАВДА** про ЦЕ

Щопонеділка на радіо
для повнолітніх

2х годинний сеанс
починається **ОПІВНОЧІ!**

- Україна займає 1 місце в Європі за Захворюваннями на Снід та за кількістю вагітності серед неповнолітніх.
- Ми нагадаємо про безпечний секс, розкажемо як треба, коли спитати нема в кого. Ми дамо цінну пораду.
- За 8 років ми спілкувалися більш ніж з 3000 радіослухачів.
- Наш найдоросліший слухач в ефірі 76 років.
- 6 пар познайомилися у нас в ефірі, одружилися і народили 8 дітей.

Без янголів

АВТОР: Мар'яна Прут

ВІКТОР ХОМЕНКО
художник-науковець

Проблеми часопростору не обов'язково належать науковій царині – іноді й мистецькій

Кіївський художник Віктор Хоменко, як і більшість його колег, повсякчас експериментує. Та не з технікою чи формою, а з темами, які більше дотичні до предмета теоретичної фізики. Остання виставка митця «Повернення червоного янгола» – це серія живописних полотен, які без роз'яснень автора можна було б віднести до взірцевого брюсовського символізму (назва-алюзія, образи, навіть гама), ба ж ні. Хоменко наголошує, що перед нами – лабораторний дослід, гра з часом і простором, із їх фізичними якостями й умовністю одночасно.

І доводить свій засновок так: поперше, тут наявна розмитість даоського стибу щодо нині чинного – червоний янгол повернувся, але достеменно «ніхто не знає, чи справді він повернувся» (і жодного таки янгола на картинах, до речі). По-друге,

всі зображення – картинки «валетом», оптичні тягнштовхаї, котрі виникають, якщо вдатися до фокуса двох поєднаних дзеркал. Це Хоменко пояснює не химерною фантазією, а бажанням показати абсолют простору, без верху й низу, позбавленого тягара тривимірності. А додати сюди ще дуалізм усього сущого – й маємо оригінальну мистецьку концепцію, авторові якої шанувальників не бракує. І загалом, зважаючи на напрямок пошуків, зрозуміло, що у внутрішньому світі художника Хоменка «фізик» переміг «лірика». Майстра завжди цікавили наукові надбання, які він прагнув візуалізувати у власний спосіб, наприклад, «візерунки» на його незвичайних гобеленах – результат занять митця комп'ютерною графікою в намаганні поєднати штучний і людський інтелект як два рівноправні творчі начала. У кожного своя муза. ■

«Протидія», полотно, олія

Львів запрошує на Stare Misto

29 червня у Львові в межах рок-фестивалю Stare Misto виступить культовий нью-йоркський гурт Gogol Bordello

Gogol Bordello є, мабуть, найвідомішим у світі музичним гуртом, який має певний зв'язок з Україною (його лідер – Євген Гудзь – походить з України). Проте, як повторюють самі виконавці, гурт є не фольковим, етнічним, українським, мультикультурним чи будь-яким іншим, а нью-йоркським, що грає музику в стилі gypsy punk (циганський панк). Gogol Bordello здобув світову популярність передусім завдяки шаленим концертним виступам, кожен з яких є неповторним перформансом. Цьогорічний виступ всесвітньо відомого гурту у Львові стане першим в Україні на великій сцені.

Поміж учасників фестивалю також «Воплі Відоплясова», «Сплін», Korpiklaani (Фінляндія), «Гайдамаки», Mad Heads XL. За правилами, кожен гурт відіграє повний сет, що складатиметься з найкращих пісень і прем'єрних композицій. Зокрема, «Сплін» і Korpiklaani презентуватимуть композиції зі своїх нових альбомів, «Гайдамаки» – концертну програму, яку вони підготували до цьогорічного Сігету, а Mad Heads XL – свій новий проект «УкраїнСКА» (українські народні пісні у ска-обробці).

Фестиваль відбудеться 29 червня (цей понеділок є вихідним днем після Дня Конституції) у Львові, на стадіо-

ні «Україна». Фан-зону розмістять безпосередньо на полі стадіону, при цьому газон матиме спеціальне покриття. Загалом фестиваль триватиме понад 8 годин. Вхід коштуватиме від 40 до 120 грн.

Львівський рок-фестиваль Stare Misto – це проект створення у найближчі роки українського міжнародного фестивалю неопсової музики в європейському форматі. Його ініціатором є українська компанія «Перша приватна броварня». Фестиваль не використовує жодних дотацій з державного чи міського бюджету, а також не є з будь-якого погляду політично заангажованим.

P

ПЕРША ПРИВАТНА
БРОВАРНЯ

ПРЕЗЕНТУЄ

Stare Misto
Lviv Rock Festival

КВИТКИ 80-120 грн
НАЖИВО

GOGOL BORDELLO

Гоголь Бордело (США)

ВОПЛІ ВІДОПЛЯСОВА

(Україна)

СПЛИН

Сплін (Росія)

Гайдамаки

(Україна)

Korpiklaani

Корпиклаані (Фінляндія)

MAD HEADS XL

Мед Хедз ІксЕль (Україна)

ЛЬВІВ, СТАДІОН «УКРАЇНА», 29 ЧЕРВНЯ

WWW.STARE-MISTO.UA 8 (044) 496 1771

CD

Ідуть сніги

Попри те, що свою першу подорож на Схід німецький музикант і мандрівник Стефан Мікус здійснив у шістнадцять, дістатися України він навжився лише в п'ятдесятирічному віці. Саме тоді, 2002-го, обійнявши подругу життя Аделу Бейрам, він сказав своє знамените «Поїхали!», а сторона, що зустрічає, в особі керівника проекту «Гранди мистецтв» Сергія Проскурні видихнула: «Друзі, сталося!». Мультиінструменталіста насилу видерли з обіймів київських фанів, готових щодня медитувати під оздоровчі звуки його композицій і під гаслом «На тобі, Мікусе, нашу бандуру» влаштували відвідини Державної колекції народних інструментів.

Можна не сумніватися, що останній диск майстра «Сніг» знайде в нас (якщо вже не знайшов) чи не найвідданішу в Європі аудиторію. Гуру багатозвуччя й наразі лишається вірний своїм принципам — досконало опанувати автентичні інструменти, знайдені в найвіддаленіших куточках земної кулі, й настроювати їхні невідомі голоси на втілення емоцій життя та безодні недосяжного.

Пальма першості в новому альбомі належить дудуку, і то не звичайному, а спеціально вдосконаленій версії магічного «вірменського гобою». Соло виконує чаранго — арфа інків, вивезена в XVIII сторіччі з підніжжя Анд. Насолоджується власним тембром і сам музикант, розщеплюючись упродовж години на 11, 15 чи навіть 22 голоси-мікуси. І все задля того, щоб, увімкнувши програвач, ми збагатилися на ще один снігопад.

Іван Лютий

Stephan Mucus. Snow. — ECM, 2009

КІНО

На кульках мрії

«Вперед і вгору» — десята робота анімаційної студії Ріхаг, яка створила найуспішніші проекти останніх років: кумедні «Тачки», мультитики про робота-прибиральника WALL-E і пацючка Ремі («Рататуй»).

Новий фільм у форматі 3D затвердив за «піксарівцями» славу експериментаторів, здатних працювати з несподіваними за формою та змістом стрічками. Попри непохитну статистику, котра свідчить про перевагу зооморфних персонажів, Ріхаг знову відмовилася від образів тварин, зробивши голов-

ним героєм «Вперед і вгору» 78-річного буркотуна. Поховавши дружину, самотній Карл Фредріксен опинився перед загрозою примусового виселення до будинку для літніх. Однак дідусь вирішив піти всупереч ком-

фортабельному згасанню, вирушити у подорож до Південної Америки, про що вони з дружиною мріяли все життя. Проте сіль у тому, що Карл обрав далеко не пенсійний спосіб пересування — він мандрує у власному будинку, що кориться законам левітації завдяки повітряним куль-

ВИСТАВКА

Відірватися від землі

Художникові Дмитру Касаткіну найбільше до душі левкас — це й техніка, в якій він працює, й головний об'єкт досліджень митця — зокрема втілений у виставці «Дерево. Дім. Гора». Беручи початок у візантійському іконописі, левкас як спосіб ґрунтовки являв собою розмішаний із клеєм крейдяний чи алебастровий порошок, нанесений на дошку з подальшим шліфуванням. Звісно, образи й теми в стародавні часи обумовлювалися призначенням ікони. Зосереджуючись на левкасі, сучасний художник, хоч і має дотримуватися певних правил, у темах практично не обмежений. Хоча ті, хто обирають цю техніку, завжди балансують між світським і релігійним живописом. Касаткін — не виняток: його символічні роботи ведуть постійний діалог сьогодення з культурними цінностями минулого. За допомогою левкасу митець передає особливий настрій — підне-

сеності, епічності, емоційної зосередженості. Настрій, цілковито вільний від пафосу, але збагачений дивовижним поєднанням швидкоплинного та вічного.

До 8 липня
Галерея «Триптих»
(Київ, Андріївський узвіз, 34)

Ася Трошина

кам, прив'язаним до даху. В цьому дивовижному летючому пристрої опиняється «заєць» — балакучий і надто енергійний восьмирічний бойскаут, знайомий із дикою природою лише теоретично. Звісно, цей тандем, зіплений із протилежностей, серед яких молодість і старість є далеко не останніми антонімами, потрапить у дивовижну місцину й зустрине там чимало несподіванок. Як і попередні проекти Ріхар, «Вперед і вгору» фіксує зовсім не дитячу проблематику: смерть, старість, утрачені ілюзії, соціальну дискримінацію. Втім, це все для дорослих роздумів, натомість малі теж не лишаться з порожніми руками — для них автори стрічки пропонують легкий гумор, цікаві пригоди й красиву картинку. Остання, зрештою, є позавіковим об'єднавчим чинником — технічно «Вперед і вгору» зроблений на межі досконалості, яку варто оцінювати в спеціальних 3D окулярах.

У кінотеатрах України
з 18 червня

Наталія Петринська

КНИГА

В гостях у казки

У виняткового для вітчизняного книгодрукування проекту «Сни Ганса Християна» — мінімум четверо батьків. Письменниця Леся Воронина створила авторські казки на продовження мотивів андерсенових текстів. Художниця Катерина Штанко подарувала старим-новим героям зовнішність. Видавництво «Грані-Т» потурбувалося, аби всі творчі й технічні складові отримали завершеність у кінцевому продукті — книжці для дітей молодшого та середнього шкільного віку. Аби оцінити її унікальність, українська малеча (та й батьки також) повинні мати розвинене естетичне чуття. Інакше це стилізоване під давній щоденник видання (з імітацією пожовклих сторінок; зі зворушливими малюнками на їхніх берегах; із калькою, що нею перекладено великі ілюстрації; нарешті, зі стрічечками, аби ошатно перев'язувати книжку) ризикує стати ідеальним презентаційним взірцем. Щодо четвертого «предка», ним, звісно, є сам данець. У «Снах...» збережено переважно «букву» казкаря

всіх часів і народів, бо «дух» Воронина серйозно змінила. Набір діючих осіб знайомий — говірки ляльки й квіти, побутові предмети, котрі підказують своїм господарям лінію поведінки, ельфи, тварини, хворі або вбогі діточки, що от-от полинуть у кращий світ. Інновація української літераторки полягає не так у відмінних від першоджерела сюжетах, як у принциповому зсуві інтонації: від суворой та прохолодної тональності «Сніжної королеви» до теплої емоційної гами «Снів...», де градус надії на краще значно вищий, ніж в Андерсена, який вважав, що дітлахам усе ж краще на небі в янгольській іпостасі, ніж на землі у вигляді маленьких страдників.

Галина Іваненко

Леся Воронина.
Сни Ганса Християна. —
К.: Грані-Т, 2009

ТЕАТР

Труднощі перекладу

Експериментаторством свого часу вирізнявся не лише шведський драматург Август Стріндберг, але й режисери, які коли-небудь брали до роботи його тексти. Наразі з-поміж них опинився Андрій Приходько, котрий представив у культурно-мистецькому центрі Києво-Могилянської академії виставу «Фрьокен» за п'єсою «Фрьокен Жулі». На відміну від попередніх спектаклів, постановник цього разу зрікся улюблених ним барокових мотивів. Боротьба двох жінок — пані Жулі (Вікторія Шулікова) та кухарки Христини (Роксолана Лудин) — за сумнівне щастя з Жаном (Сергій Довгалюк) відбувається в порожньому просторі, звідусіль оточеному публікою. Інакше кажучи, глядачі перетворюються на підглядачів і німих співучасників драми. Вони ж і позичають персонажам стільці — не меблі, а справжню точку опори, бо інших

підпірок ті не мають. Тим паче, спілкуючись по-різному: суржик Жана перериває граматично коректна Жулі, а часом у їхні розмови на бойківському діалекті влітаються монологи Христини. Можливо, навіть зірок на небі менше, ніж сказаних акторами зі сцени слів. І якщо досі триває суперечка, важливіше в мистецтві «що?»

чи «як?», то чергова вистава Андрія Приходька доводить: найважливіше — «хто саме». На цьому сюрпризи від НаУКМА не закінчуються. Головною прем'єрою сезону став дебютний випуск незалежного театального журналу «Коза». До «театру на папері», до того ж — шляхетного на доторк і запах, окрім написаних від руки статей, вклені конверти з особистими листами редакції до читачів і квитки на вистави — звичайно, лише на «незручні місця». Наступного разу «Коза» обіцяє з'явитися цьогоріч у вересні.

Культурно-мистецький
центр НаУКМА
(Київ, вул. Іллінська, 9)

Юлія Верещага

ВИСТАВКА

КІНО

ЛІТЕРАТУРА

ДЖАЗ

DOLCE VITA...

ЖИВОПИС Власну культурну програму студія Domus разом з галереєю v.Gallery розпочинає виставкою La Dolce Vita... s casa tua («Солодке життя в твоєму домі»), на якій представлені роботи Христини Куц-Катракіс. Народившись у родині скульптора Анатолія Куца, мисткиня обрала шлях живописця й почала ним рухатися в західному напрямку. Навчалася у Франції та Італії, звання професора мистецтва здобула за океаном. Нині працює переважно в США та Європі — місцях свого натхнення і проживання замовників на штатат Софі Лорен, Тіні Тернер, Жерара Депардье і родини Клінтон. На полотнах Куц-Катракіс позначився передусім освітньо-географічний чинник: по-європейському вдумливий гіперреалізм, що дає змогу підносити окремих героїв до узагальнених типажів, співіснує тут з іронічним щодо власних персонажів модусом зображення. Виходить грайливо, яскраво, незвично.

До 3 липня

Італійський дворик
(Київ, вул. Верхній Вал, 22)

ВРАЖЕННЯ

Молоді кінорежисери Дар'я Аверченко і Роман Бондарчук повезли до Ізраїлю на фестиваль документальний фільм «Радуниця», а привезли звідти «Валізи вражень» — фотосталажу, в яку запакували своє бачення країни, буквально побудованої на емігрантських чемоданах. Живі сцени сьогодення, зафіксовані не репортерами — художниками.

До 2 липня

Галерея ХУДГРАФ
(Київ, вул. Тарасівська, 3)

ДО РАНКУ

ФЕСТИВАЛЬ Проведенню 13-го дубля імпрези «Відкрита ніч» заботони не завадять — дійство, як завжди, відбудеться просто неба. Щоправда, внаслідок низької активності молодих кінорежисерів конкурсна частина зменшилася до 25 фільмів замість традиційних 35–40. Тому поза конкурсом покажуть ще й найкращі стрічки-переможниці останніх років. Крім того, глядачі ознайомляться з добіркою ігрових і документальних картин соціальної тематики. Додатковий сюрприз для тих, хто цікавиться особливостями кінопроцесу: спецпрограма «Знімається кіно» представить проекти українських режисерів, над якими наразі триває робота. До цієї добірки потрапили й уривки з фільму Михайла Ілєнка «Тойхтопройшов-крізьвогонь». Відсутність пробілів не помилка, адже це ім'я українця Івана Доценка, який отримав його, ставши вождем канадських індіанців.

3 27 на 28 червня
(початок о 21.00)

Гора Уздихальниці
(Київ, Андріївський узвіз)

КІЛЬКА ХВИЛИН

Фестиваль короткометражного кіно «ШОРТИКИ» дає можливість молодим режисерам себе показати й на інших подивитися. Після народного голосування на сайті фесту конкурсні стрічки у номінаціях «найкращий фільм», «ігрове кіно», «музичне відео», «відеоарт», «мобільний кінорежисер» і «документальний фільм» покажуть масам.

26–27 червня

«Кронверк-сінема»
(Харків, вул. Героїв Праці, 9)

СЛОВА ТА МРІЇ

АКЦІЯ Попри те що цього року «Країна мрій» триватиме лише один день, її літературна частина буде вдвічі більшою. «Можливість безпосереднього спілкування з молодими авторами — вдала форма пропаганди книжки, крім того, це додає енергії самому фестивалю», — каже Олег Скрипка. А співорганізатор акції, письменник і видавець Віталій Капранов уточнює, що простір імпрези таким чином подвоїться за рахунок розмаїття книжкової складової. На великій сцені очікуються виступи Івана Андрусяка, Бориса Гуменюка, Анатолія Дністрового, Дмитра Лазуткіна, Олександра Ушкалова, Сергія Пантюка. Вітчизняні літературні читання доповнять аналогічні заходи українських греків, гагаузів і кримських татар. Ще одна новація — перший в історії етнослес. Також у програмі співана поезія, презентації видань, майстер-класи з друкарства і каліграфії.

27–28 червня

Дворик Музею І. Гончара
(Київ, вул. Івана Мазепи, 29)

МАНДРІВНИКИ

Протягом останніх місяців Сергій Жадан мандрує ненькою з презентацією збірки «Ефіопія». Те саме роблять і його герої — кур'єри, які «приносять добрі новини й поєднують між собою громади відступників, грабіжників та репатріантів» (якщо вірити анотації). До книжки увійшли нові вірші та кілька невеликих оповідань.

26 червня, 16.00

Арт-бар «Коза»
(Тернопіль, бул. Шевченка, 23)

НА ПОВЕН ГОЛОС

ГАСТРОЛІ Востаннє московський ударник, вокаліст і клавішник Сергій Манукян та київський басист і продюсер Аркадій Овруцький так весело відірвалися дуетом 15 років тому. Свій своєрідний ювілей джазмени святкують ледь не з початку цієї весни: ще у квітні вони виступили разом у Сімферополі, Севастополі та київському клубі «Свінг», а тепер збираються пошуміти у столичній консерваторії. Це їм, безперечно, вдасться, адже Сергія Манукяна критика ще 1981-го визнала «майстром скету і джазовим співаком номер один». Саме репутація майстра на всі руки (і на весь голос), звичка під власний акомпанемент на клавішних виконувати авторську музику, джазові композиції й навіть рок-класику зробили Манукяна гуру в джазових колах. У концерті також візьмуть участь барабанщик Дональд Едвардс і саксофоніст Дмитро «Бобін» Александров.

1 липня, 19.00

Національна музична академія
(Київ, вул. Городецького 1–3/12)

ОСТАННІЙ ДОН

Піаніст Дон Фрідман — легенда американської джазової сцени. Уперше він торкнувся клавіш у ніжному чотирирічному віці, а в свої 74 гастролює із завзяттям юного віртуоза. І знову в Україні, та не де-небудь, а в Органному залі Рівного. Славу й оплески він збирається поділити з гітаристом Жаном-П'єром Фрьолі.

30 червня, 19.00

Будинок органної та камерної музики (Рівне, вул. Соборна, 113)

КАЛЕНДАР ТИЖНЯ

КЛАСИКА

ФЕСТИВАЛЬ

ЕТНО

ДО ДНА

ПРЕМ'ЄРА Під завісу сезону в Національній опері, що відверто не ряснів прем'єрами, — примєна новина. Італійський режисер Італо Нунціата ставить двохактну оперу Гаєтано Доніцетті «Любовний напій». Майстер, на рахунок якого у столичній опері драматичні «Манон Леско» Пуччіні, «Макбет» і «Бал-маскарад» Верді (а загалом понад 100 постановок у всьому світі), цього разу вирішив побалувати меломанів віртуозною легкістю опери-буф. Хоч як дивно, задля вирішення проблем банального любовного трикутника в італійському селі XIX сторіччя (з військовими, шарлатанами, селянами і чарівними дамами) столичний театр задіяв потужні творчі сили: сопрано Ольгу Нагорну та Лілію Гревцову, тенорів Дмитра Попова і Дмитра Кузьміна, баритонів Петра Приймака і Геннадія Ващенко. Головний сценограф вистави — Марія Левитська, диригент — Володимир Кожухар.
26, 28 червня, 19.00
Національна опера України (Київ, вул. Володимирська, 50)

ЧАКОНА

Програма концерту лауреатки міжнародних конкурсів, піаністки Олени Гав'юк у межах фестивалю «Імпровізація» тишатиме географічною й часовою широтою: від знаменитої «Чакони» Йоганна Себастьяна Баха у транскрипції Зілоті та «Іспанської сюїти» Альбеніса до «Карнавалу» Роберта Шумана і «Бурлески» Мирослава Скорика.
1 липня, 18.00
Будинок органної та камерної музики (Львів, вул. Бандери, 8)

ОРГАНІЧНО

ЮВІЛЕЙ III Міжнародний фестиваль органної музики «Діапазон» пройде під знаком великої річниці — 600 років минуло відтоді, як у місті Лева з'явився перший орган. Відкриватиме імпрезу концерт соліста Московської філармонії, віолончеліста й органіста Александра Князева, який виконає твори Йоганна Себастьяна Баха. Прима-співачка польської сцени Ельжбета Товарнічка й органіст Марек Стефанський 5 липня пропагуватимуть доробок львівського автора Тадеуша Махля й низки своїх земляків. За тиждень художня керівниця «Діапазону» Ірена Цайтц запропонує власну інтерпретацію опусів зі скарбниці європейського органного мистецтва. 19 липня на сцені з'явиться американка Лаура Уїмет (20.00), а завершуватиме фестиваль 26 липня солістка Будинку органної музики Надія Величко з програмою від давнини до сучасності.
28 червня — 26 липня, 17.00
Будинок органної та камерної музики (Львів, вул. Бандери, 8)

УСІ ВІЛЬНІ

Фестиваль «Вольниця» об'єднує різні напрями — від мелодійного року до екстремального металу. Цьогоріч тут виступатимуть вітчизняні команди «Ренесанс», «Внутрі Звука», «Тиранія» та зарубіжні гурти, зокрема італійський Sadist, російські анархо-рокери «Монгол Шуудан» і мовдовська Cardewa.
26 червня, 14.00
Стадіон «Буревестник» (Дніпродзержинськ, Дніпропетровська обл.)

СУЗІР'Я

ІМПРЕЗА «Трипільські зорі» — мультимистецький етнофестиваль, ініційований студентами Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького задля відродження українських традицій поміж молоді. «У той час як влітку Україну сколихують фестивалі хвилі, саме її серце залишається безживним, оскільки всі культурні заходи проходять стороною», — стверджують організатори. На гостей чекатимуть різноманітні заваби: майстер-класи із гончарства, вишивки, народних танців, гри на сопілці та виготовлення ляльок-мотанок. Музична складова не менш захоплива: рок-ветерани «Вій», етно-хаос-гурт «ДахаБраха», поп-рок-колектив «Гапочка» й «Оркестр Янки Козир», що завжди тишать театралізованим арт-готик-фольк-класик-рок-шоу. Мистецьким оздобленням імпрези стануть алеї художників. І наостанок: наявність української символіки у вбранні радо вітатиметься.
28 червня, 11.00
(Черкаси, парк Хіміків)

ДУХОВНІ ЧАСИ

Харківський гурт Spiritual Seasons за 15 років існування доповнив улюблений ним британський баладний фольк ірландськими композиціями, а нині співає ще й фінською, шведською, норвезькою та бретонською мовами. Його учасники не лише «поліглоти», а й мультиінструменталісти, які поєднують звуки волінки, флейти, скрипки, баяна та банджо.
2 липня, 19.00
Арт-кафе «Агата» (Харків, вул. Революції, 11)

«ВИСАДКА»
Останнє дійство сезону — міні-фест з нагоди святкування Дня молоді за участю рок-формаций «Медовий полин», «Вогні цитаделі», «Ті, що падають вгору», Azgard, Testaband, The Rattlehead, X-Project і Seven.
26 червня, 18.00. ЦДМІ ім. О. Довженка (Тернопіль, пр-т Злуки, 45)

«ШИНЕЛЬ»
Прем'єра трагікомедії на одну дію за повістю Миколи Гоголя.
27 червня, 19.00. Мала сцена Театру юного глядача на Липках (Київ, вул. Липська, 15/17)

TORI FEST
Фестиваль візуального шоку об'єднує шанувальників аніме-культури, фанатів джей-року, цінителів стилю visual kei і всіх, хто захоплюється сучасною японською культурою.
27 червня, 17.00 — 6.00. Клуб «Бінго» (Київ, пр-т Перемоги, 112)

«КОЛА АЙСИ»
Моновистава за п'єсою Лідії Чупіс «Танці гончарного кола» у постановці Олени Шапаренко — Айседори Дункан присвячується...
27 червня, 19.00. НТЦМ ім. Леся Курбаса (Київ, вул. Володимирська, 23в)

«ЧЕРНІГІВСЬКЕ ROCKS ЛЬВІВ»
Виступатимуть 34 українські рок-команди, зокрема «С.К.А.Й», «Ну-мер 482», «Перкалаба», «Оратанія», «Зворотний Відлік», «Так Треба», «Кораллі».
27–29 червня. Львів, парк культури ім. Б. Хмельницького

«ПОКОСИ»
Презентація нового альбому від львівського етно-джазового гурту ShockolaD.
28 червня, 22.00. Клуб Premier (Севастополь, вул. Капітанська, 2)

«ТІНІ ЗАБУТИХ ПРЕДКІВ»
Виставка живопису Ірини Ксікевич — образи епох, племен і культур давньої України.
До 10 липня. Історичний музей (Дніпропетровськ, пр-т К. Маркса, 16)

BLOOMSDAY
«Ідеальний вік-2» представить роботи Василя Цаголова, Сергія Браткова, Сергія Зарви, Володимира Гусева, Іллі Ісупова, Стаса Волязловського, Дмитра Дульфанова та Юрія Соломка в проєкті, присвяченому всесвітньому джойсівському фестивалю.
До 1 вересня. Галерея «Колекція» (Київ, вул. Паньківська, 8)

СПОРТСМЕН у краватці

Галантний ≠ гламурний.

Галантний ≠ галантерейний.

Ні, Mitsubishi Galant – серйозний хлопець із темпераментом «прихованого носіння»

АВТОР: Ілько Майдачевський
ФОТО: Андрій Ломакін

Як колись казали мудрі люди в Одесі, «вам шашечки чи їхати?» Мені, особисто мені, автомобіль – щоби їхати. Але для багатьох знайомих і незнайомих співучасників дорожнього руху автомобіль – це передусім понти. Шестизначні у. о., аби на них ефектно під'їжджати до офісу, клубу, ресторану, на переговори, презентацію, в гості на сусідню віллу тощо. Або великий чорний лінкор, або, навпаки, якесь яскраве вирви-око, лише пайеток і стразів бракує. Мабуть, у певних колах пускання пилу в очі – один із інструментів ведення бізнесу. Тобто якщо вам треба щось гламурненьке, нічого порадити не зможу. Якщо ж автівка потрібна саме для їзди як процесу й результату, можна читати далі, бо з однією такою я щойно познайомився.

РОЗМАХ КРИЛ – АМЕРИКАНСЬКИЙ

Сказати, що Galant вражає з першого погляду, було б певним перебільшенням. Щоправда, виробники співають дифірамби агресивному, сміливому дизайну, на те вони й виробники. Хай не ображаються, але мені модель здалася дещо позбавленою індивідуальності. Це як Штірліц, пригадуєте? «А в мене стандартне обличчя. Всім здається, що мене десь бачили». Якби не знайомий логотип із трьома діамантами на радіаторі, можна було б переплутати. Інша річ, що цю машину не лише розробляли для американського ринку, але й, як я зрозумів, виготовляють у Сполучених Штатах, себто вона несе в собі всі переваги,

чи то навпаки, вади американського уявлення про справжній автомобіль.

Ну, по-перше, він великий. Це зрозуміло: в Америці, крім Манхеттена, не так багато місць, де є проблеми з парковками. Нинішній, дев'ятий Galant порівняно з попередником подовшав і сягає 4 м 87 см. Натомість для вітчизняного покупця передбачено невеличку адаптацію, зокрема, збільшено дорожній просвіт, і тепер машина здатна стрибати на бордюр. Похідне від розмаху крил – дещо зavelикий радіус повороту. Ну от, стосовно вад – здається, все. Далі – суцільні переваги.

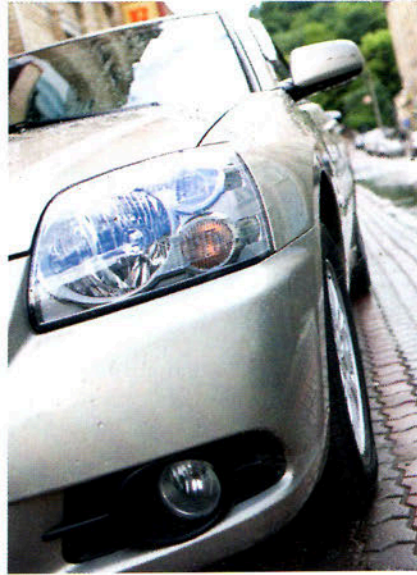
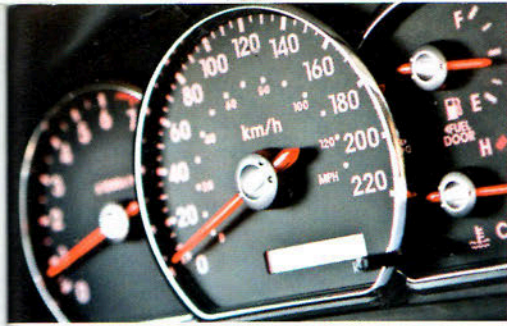
КОЛИШНІХ СПОРТСМЕНІВ НЕ БУВАЄ

Передусім так історично склалося, що одна з модифікацій Galant від народження бере участь у різноманітних ралі. Це означає прихований спортивний характер, який не так легко запідо-зрити під машкарою седана бізнес-класу. Консультант у автосалоні недбало так згадав у напутньому слові, що нормальна крейсерська швидкість цієї сірої мишки – 170 км/год, а після 190 його, мовляв, починає трохи водити на дорозі. Я настільки ошалів, що забув запитати, де, крім траси Київ – Бориспіль, це можна перевірити. Спортивний характер невдовзі зіграв зі мною злий жарт: швидкість у Galant практично не відчувається, якщо не дивитися щосекунди на спідометр, а покладатися на досвід та органолептичні враження. Це підтвердила «фара» даішної засідки на в'їзді до Обухова, що мені обійшлося в офіційних 260 грн.

Двигун 2,4 MIVEC працює напрочуд тихо, що забезпечується фірмовою технологією «тихий вал». Точніше було б висловитися «тихі вали»: в конструкцію закладено два додаткові, функція

яких — нейтралізувати коливання основного. Можу додати, що октанкоректор дозволяє лити навіть 92-й бензин. От цікаво, хто це наважиться на такий експеримент?

Другий сюрприз — незалежна підвіска. Можливо, я чогось не розумію, але мені завжди здавалося: або — або. Або спортивна, але тоді кожну дірочку в покритті, кожен люк маєш відчувати нирками, або комфортна, але в такому разі в поворот варто входити обережно. Дзуськи! Спершу здається, ніби спортивна: віражі минаються так,

ніби їдеш по оксамитових рейках. Але при цьому прогаліни підготовки українських шляховиків до Євро-2012 чомусь не нагадують про себе, навіть лежачих поліцаїв проходиш зовсім непомітно... В цьому є щось надприродне, але до чудес швидко звикаєш.

Окрема поема — гальма, які спрацьовують блискавично, без звичних довгих абесівських медитацій. Обухівські даїшники їх оцінили. Четвертий сюрприз — коробка: підправляти вручну автомат практично немає сенсу: бортовий комп'ютер підлаштовується під індивідуальну манеру водія. Тож один раз перевівши важіль у положення Drive, більше його чіпати не було ані потреби, ані бажання.

МЕТРОСЕКСУАЛ

Щодо комфорту, поскаржитися нема на що. Правда, всі принади бізнес-класу — від шкіряного салону до червоного дерева з нікелем на панелі — здебільшого вимога нашого ринку, американці обходяться тканиною й пластиком. Скло краще не опускати, особливо на швидкості: своєрідна аеродинаміка створює непримні вихори, які шумлять і видувають із салону все живе. В цьому, власне, немає потреби: вважається, що сучасне покоління водіїв уже не палить (у салоні навіть попілнички та запальнички не передбачено), клімат-контроль працює справно, а якщо вже хочеться свіжого (?) повітря, то краще однією кнопкою відчинити люк у стелі.

Нічого несподіваного, бізнес-клас є бізнес-клас: у них на таких машинах їздять міністри, в нас — скромні чиновники й менеджери, які соромляться «Мерседесів» (є й такі, одного я знаю). Єдиний сюрприз — ціна від \$23 тис., що змушує шукати якісь приховані дефекти, підводні камені тощо. Коли наша людина отримує якість за дешево, це збиває її з пантелику.

Аналогія запрошується така: уявіть успішного чоловіка, як тепер кажуть, метросексуала, віком десь 30+, бездоганно вихованого («галантний» і «галантерейний» — це не синоніми), без зайвої ваги, який вбирається в непомітний піджак із краваткою. Чи можна з першого погляду вгадати, що він спроможен віджатися від підлоги сто разів, пробігти п'ять кілометрів без інфаркту й за потреби провести маваші гері у вуха? Або, якщо фантазувати далі, чи можна припустити, що під сорочкою скромного Кларка Кента ховається костюм Супермена? ■

ЗАКОХАТИСЯ ВДРУГЕ

На Зелені свята їздили в місто дитинства й казки. Місто, де шумить Рось і буяє зелень, де тиша й спокій, де тепло й затишно, де переплелися культури різних народів, де легенди виходять з-під землі величезними брилами гранітних плит. Ми їздили в Богуслав. Я думала, що вже ніколи не зможу захоплено й радісно розповідати про рідне місто, так у ньому багато всіляких проблем і негараздів, але... Ми з дітками провели цілісний день на вулиці. В усіх куточках міста зустрічаєш молодих художників, на швидких хвилях річки змагаються діти з усієї країни на байдарках. Поринаєш у царство квітів і гармонії, немає шуму великих машин, охайні будиночки й привітні мешканці. Богуславе, я люблю тебе! ▮

▲
**ТАНЯ
ОВЧАР**

**ВІКТОРІЯ
ГЕРАСИМЧУК**

ЩАСТЯ «З ГІРКОЮ»

«Коли вже ця клубніка кончиться!», — палко звернулася до мене продавщиця, докладаючи до мого пакета ще одну «гірку» ягід. І, ніби відчувши крамольність свого бажання, додала: «Не, ка-нешно, хай не кінчається, бо як кончиться, то що ж ми будемо їсти. Але так вже од неї устала...» А ми що будемо їсти, коли закінчиться полуниця? Ватну з супермаркета? Все ж таки червень перемагає решту місяців за кількістю чудес. І полуниця, й дерева ще квітнуть, і маки з волошками, й літо ще попереду. Проте люди вперто чекають, коли все це скінчиться, адже лише так ми привчені сприймати щастя. ▮

МИСТЕЦТВО Й ЗАПІКАНКА

У мене в дитинстві була проблема: я ненавиділа дитсадівську сирну запіканку, котрою нас годували на полуденок. У ідальні поруч гливкої солодкуватої маси я сиділа одна, коли всі дітки вже бігли на майданчик, і думала про те, як запіканка порушує мою особистісну свободу. А вихователька наказувала мені: «Поки не з'їси, гуляти не підеш!» А вчора ми ходили до театру. На двогодинну пластичну драму. Актори не розмовляли, а тільки одноманітно вихилялися під електронну музику. Мене, заснулу в кріслі, чоловік нишком потяг до виходу. За руку схопила адміністраторка: «Театр зачинено, і я вас не випущу. Негайно ж займіть свої місця». «І тут запіканка», — подумала я. ▮

▲
**ВАЛЕНТИНА
КУЗИК**

**ВАСИЛЬ
ВАСЮТИН**

БОЖЕВІЛЬНЯ

Персонал Кримської республіканської психлікарні №1, відомої в народі як «розочка», заявив про готовність розпустити по домівках своїх пацієнтів. Причина — брак коштів на утримання. Цією ситуацією варто було б скористатися нашим політичним партіям. Уявіть, який дешевий людський ресурс з'являється напередодні старту виборчих кампаній! Надавши хворим можливість попрацювати агітаторами, політики могли б за це ще й якусь копійчину підкинути їм на ліки. А якщо й станеться якийсь випадок неадекватної поведінки, то наврод чи це здивує навколишніх. Адже й серед можновладців подібне не рідкість. ▮

З ВЕРШИН І НИЗИН

Якщо поділити людей на «морських» і «гірських», тоді я належу до другої категорії. Відпочинок у горах завжди різний. Протягом дня ти можеш побачити все, що душа забажає: величезні дерева, рослини, подібні на реліктових пращурів, монументальне каміння й прозорі стрімкі річки. Додаткова перевага: під час цього споглядання тобі може не трапитися жодна людина. Це справді тішить. На морському відпочинку, навіть дикуном, таке щастя годі чекати. Нав'язливі торговельні послуги, натовпи відпочивальників — це загалом за межами добра і зла. Карпати — інша річ, тут почувашся спокійно і вільно, й завжди здається, що ці кам'яні скупчення теж відповідають тобі справжньою довірою. ▮

▲
**НАТАЛІЯ
ПЕТРИНСЬКА**

**ЖАННА
БЕЗП'ЯТЧУК**

ПРО ВІДНОСНІСТЬ СВІТУ

Мою добру індійську подругу звати Куку, вона своє ім'я дуже любить. І який фурор воно викликало в західноєвропейців, — це чудове двоскладове слово відоме не лише представникам слов'янського світу. А в індійському штаті Західна Бенгалія воно популярне як милозвучне жіноче ім'я. Пригадую таку ситуацію: стою під вікнами студентського гуртожитку й вигукую: «Куку, Ку-ку! Open the door!» Куку довго мене не чула... Якось її несподіваний дзвінок наздогнав мене в маршрутці. Від радості я й незчулася, що незліченну кількість разів повторила це магічне «Ку-ку». Маршрутка була в захваті. ▮

**Взяв з собою за кордон
свій мобільний телефон?
І дзвонити будеш всім?
Тоді для тебе ТревелСІМ !!**

- відтепер стартовий пакет містить: ТревелСіМку (за ціною \$9) та зручний для абонента баланс
- стартбаланс від \$14
- ТревелСіМка працює у 163 країнах
- безкоштовні вхідні у 62 країнах
- у 104 країнах вихідні дзвінки у межах \$0,39-\$1,00
- незмінний балтійський номер, що стає відомим до поїздки
- номер зберігається безстроково
- ТревелФакс: окремий балтійський номер для прийому fax2email
- GPRS-інтернет від \$0,57 за 100 Kb
- послуга "Мобільний Перекладач"
- бонуси в програмах лояльності "Панорама" (МАУ) і "Меридіан" (Аеросвіт)
- зручні цілодобові тарифи
- абонплата відсутня
- плата за з'єднання відсутня
- безкоштовна доставка по Україні при замовленні продукції на суму від \$100

**Ціни на
СтартПакети
знижено!**

Країна перебування	Вихід \$	Вхід	Країна перебування	Вихід \$	Вхід
Австралія	0,50	0,00	Польща	0,59	0,00
Австрія	0,55	0,00	Португалія	0,59	0,00
Бельгія	0,65	0,00	Росія	0,45	0,00
Болгарія	0,75	0,20	Словаччина	0,55	0,00
Велика Британія	0,59	0,00	Туніс	0,75	0,25
Греція	0,65	0,00	Туреччина	0,55	0,00
Грузія	0,55	0,00	Угорщина	0,65	0,00
Єгипет	0,55	0,00	Фінляндія	0,55	0,00
Ізраїль	0,45	0,00	Франція	0,59	0,00
Іспанія	0,59	0,00	Хорватія	0,55	0,00
Італія	0,59	0,00	Чехія	0,55	0,00
Кіпр	0,39	0,00	Швейцарія	0,69	0,00
Латвія, Литва	0,55	0,00	Швеція	0,59	0,00
Німеччина	0,59	0,00	Японія	0,55	0,00

Тарифи станом на 01/07/2009р.

довідка та інформація про точки продажу:
(050) 800-1001 (044) 223-8008 (098) 800-1001
w.TravelSiM.ua

Дозволи на ділення: МТС-0-1895-вс-2/01/2001 та МТС-0-1-588-вс-4/12/2003 версія 1996

U.T.T. & C.S.C.
since 1996

Статус не купиш
його можна лише підкреслити

S-Клас 89 999 €*

*Сума залежить від комплексу опцій та становить 81 тисячу 2000 гривень.
Включає екстер'єрні зеркала, електропривід, функції безпеки.
Оплата транспортних засобів, страхування, податки на ділянку прибудинку.
Зображення автомобіля на малюнку для ілюстрації та можуть відрізнятися від автомобіля на які розповсюджуються в Україні.

Компанія АвтоКапітал, генеральне представництво Даймлер АГ в Україні
Інформаційний Центр Mercedes-Benz Україна 8 800 500 1 600
www.mercedes-benz.ua

Mercedes-Benz